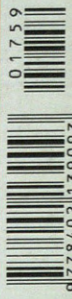

Rodolfo Ares: "Laster burutuko dira EAEko hauteskundeak"

ARGIA

Euskal Herriko Asteakaria

larrun

MAHAINGURUA

**Helduen
euskalduntze
alfabetatzea**

Dirua Berezia: Internet

EKONOMIA ZIBERLIBERALAREN IRAULTZA

Teresa Toda

"Lizarra-Garazik ez du bere mezua gizarteratzen asmatu"

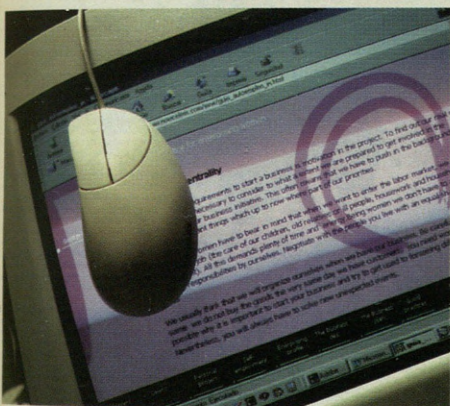

Diseinua: Aitzol Goikoetxea

■ **Rodolfo Ares: "Laster burutuko dira EAEko hauteskundeak"**

9

■ **Dirua berezia: Ekonomia ziberliberalaren iraultza**

13

■ **Teresa Toda: "Lizarra-Garazik ez du bere mezua gizarteratzen asmatu"**

43

■ **Julen Gabiria: "Pertsonaiak txarto portatu dira nirekin"**

51

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. Asisko Urmeneta	4
Irakurleak mintzo	5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Elkarrizketa: Rodolfo Ares.	
Mikel Asurmendi	9

EKONOMIA

Dirua berezia: Interneten iraultza.	
Daniel Udaltz	13

EUSKARA

UEMA: konpromiso handiegia?	
Izaskun Jauregi	38

GIZARTEA

Ezten zorrotzekoa eta baita esker onekoa ere.	
Lierni Arrieta. Ainhoa Oiartzabal	40
Elkarrizketa: Teresa Toda.	
Nagore Irazustabarrena	43

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	48
Elkarrizketa: Julen Gabiria.	
Nagore Irazustabarrena	51

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	54
Telebista-Irratia. Beñat Doxandabartz	56
Agenda	59
Bizia	60
Ihesi	61
Denborapasak	64

IRITZIAK

Politika: Kontxi Gabantxo	8
Kultura: Mattin Irigoien	50
Azkena: Elixabete Garmendia	66

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura eta Euskara Departamendua

Argitarapen honen edizioa laguntzaile.

gizarte-ekintza
obra social

MARMARRA HEDARAZI

JABEA: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.
Kontseilu Editorialeko Arduraduna:
 Baleren Bakaikoa.

Erredakzioa: Nagore Irazustabarrena,
 Onintza Irureta, Xabier Letona, Eriz
 Zapirain.

Maketazioa: Berdaitz Goia.

Grafismoa: Aitzol Goikoetxea.

Administrazioa: Marijo Aierza.

Harpidetzak: Olatz Korta, Edurne
 Urruzmendi.

Hedapena: Ixabel Bereziartua.

Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña
 Sorraluze, Bego Zuza.

Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. 20160
 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak:
 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48
 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita.

64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00.

Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Gazteluko Plaza 44,
 3. eskuina. 31001 Iruñea.

Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA:

Erredakzioa: kazeta@argia.com

Komertziala: komertzial@argia.com

WEB ORRIALDEA

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

Harpidetza sariak:

Hego Euskal Herria .15.600 pta./93,76 euro

Ipar Euskal Herria . . .746 lib./113,73 euro

Espainia15.600 pta./93,76 euro

Beste atzerriak . . .20.100 pta./120,8 euro

Airez31.450 pta./189,02 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Ametzagaitza Taldeko partaidea da

Patxi Noblia

Aste honetan ARGIAk Patxi Nobliari eginiko elkarrizketa irakurri dut (ARGIA on line, 1757. alea) eta euskararen erabilerari buruz emandako iritziaiekiko ezadostasuna azaldu nahi nizuke.

Noblia jaunak dioenez Hegoaldeko-
 ok Iparraldea gauza exotikotzat hartzen omen dugu, ez omen dugu ezagutzen eta ez omen gara ezagutzen saiatzen ere. Ondoren Hegoaldeko euskararen erabilerari buruz dio ez garela euskaraz egiten ahalegintzen, mentalki Iparraldea guretzat Frantzia omen delako. Agian ez gendake frantsesez egingo bertakoek ere euskaraz balekete...

Duela zenbait urte, Parisen ikasten ari nintzela-eta, Hendaiatik Parisa joan-etorri ibiltzen nintzen. Hendaiako geltokian, txartelak erosteko lehen hitza euskaraz egiten nuen beti eta honela ikasi nuen lehiatiletako ohiko hiruzpalau enplegatuetatik bakarrak zekiela euskaraz. Azken bolada honetan Miarritzeko hegalekuan ibili naiz eta han, bakarrak ezean, inork ere ez! Tabernan euskaraz galdetu eta espainieraz erantzuten dute...

Orain zortzi urte, Errenoko Artzainaren monumentuan (Nevadan) gurasoekin nintzela, Iparraldeko hiru euskaldunekin egin genuen topo, iloba eta osaba-izebak. Ni ilobarekin aritu nintzen hizketan, eta alajainkoa!, ez ninduen nardatu, bada, euskaldun gazte

hark Frantziari eta frantziar hizkuntzari buruzko goraipamenekin!

Muga mentala egon badago euskaldunentzat, alde bietakoentzat, ez Hegoaldekoentzat bakarrik. Eta ahalegina norberak bere etxean egin behar du, norberaren auzoan, norberaren herrian, eta ondoren eska diezaiola aldameneko euskaldunari ere euskaraz egin dezan. Adierazgarria baita nire arrebari Hendaiako taxi-gidari batek euskaraz galdetzeagatik erantzun ziona: Frantzian nago eta ez nago beharturik euskaraz egitera (frantsesez, noski)

AITZOL AZURTZA
LONDRES (ERRESUMA BATUA)

ARGIAko irakurleei

Aste Santuko oporrak direla-eta, guk ere atsedean hartuko dugu eta datorren astean ez da ARGIAko alerik kale-ratuko. Astekariaren hurrengo alea, beraz, bi aste barru (maiatzak 7) izango da kiosko eta etxetan.

ARGIA

Hiruko Txikian

IKER SARRIEGI

Txikitatik txuriurdina ezagutu dut. Elastiko zuriz, galtza urdinez eta galtzerdi zuriurdinez Añorga auzoko klubaren futbol taldetan atzekaldeko lerroan libero. Eta Gipuzkoa ordezkatzeko ere, gazte mailetan beti txuriurdina. Beckenbauer eskuinak ezkerren berezia zuen bezala, Iker ezkerre eskuinen joko ohira gehiago hurbiltzen zen. Mutil handia, garaia eta azkarra, bere ahal fisikoen arabera jokoa egiten zuen grazia. Lauko defentsa lerroan eta erdiko ezkerrean zuen kokapen egokiena nere uste, hor bere jokoak izugarri irabazten zuen,

bere eskuinaldea zaintzean baitzuen izugarri sufritzen. Ezker hegalean ere kokatzen zuten, Eibarren bereziki, baina esandako lekuan jokatzeko Hernanin ezagutu nion garairik onena. Zurginek eskuetako behatz puntak legez, futbolariak belaunak behar izaten dituzte zaindu. Eta Ikerrri hortik hautsi zaio ametsa. Errealeko jokalaria izatearena alegia. Ospeak eta sosek txotxolotu ez zuten euskal zale abertzalea, guk aspirina bezain beharrezko zuen futbol profesionalak bertakoen mozo-lokeriaren sendagai ●

◆ **JOXE MARI OSTOLAZA**

T E R M O

TXANPONA

TXIROEN
MATXINADA

Azken egunotan mundu mailako kapitalismoaren eta pobreziaren errealitatea agerian geratu da. Munduko kapitalismoaren ordezkariak, hots, FMIak eta Munduko Bankuak, beren biltzarrik burutu dituzte Washingtonen. Munduko pobreziaren ordezkaritza, 77en Taldea (5.000 milioi biltzen dituzten 133 nazioen elkarte) Habanan bildu zen. Ipar eta Hegoa. Munduko %20 aberatsenak ekoizten denaren %80 kontsumitzen du; eta gainerako %80ak %14. NBERen arabera, 1.300 milioi inguru pertsona egunean 173 pezetarekin bizi da. Gauzak horrela, harritzen duena ez da FMI eta Munduko Bankuaren aurrean mobilizazioak egotea, txiroen matxina da are erradikalagoa ez izatea baizik. Habanako biltzarretik agian globalizazioaren eraginen aurkako ekimen berriak sor daitezke. Euskal Herrian ere 152.000 pertsona bizi dira pobrezian. Egoera hau arintzeko dago, esaterako, Gutun Sozialaren herri ekimena. Nahitaezkoa da Administrazioak engeiatzea. Iruzur fiskalari aurre egitea, Gizarte Soldata finantzatzeko bide egokia litzateke ●

■ DANIEL UDALAITZ

FILIPE BIDARTEN ESKUTITZA

IPARRETARRAK erakunde armatuko Filipe Bidartek eskutitz irekia idatzi dio Frantziako Estatuari "Gara" egunkariaren bitartez. Bidarteen aburuz, Leongo Auziaren ondoren are ageriago geratu da Jendarmeriak Jean-Louis Larren desagertzean izan zuen ardura. Menturaz, geroan, jendarme damutu batek edo ADNren frogak kasua argituko dutela dio euskal militanteak. IK-ko kideak erakunde honek azken 25 urteetan praktikaturiko borroka armatua propaganda bitartekotzat jotzen du. Une honetan, 18 hilabeteko su-etenaren ondoren, Frantziako Estatuaren jarrera isila eta mespretxugarria salatzen du euskal presoak. Bidartek gobernu frantsesari gogoratzen dionenez, erakunde honek autonomia proiektu bat aurkeztua du Ipar Euskal Herriaren arazo politikoari irtenbidea emateko.

BI ALDIZKARI BERRI KALEAN

DONIBANE Lohizuneko talde abertzale batek "Zirika" kaleratu du. Ideologia abertzalearen ildoan argitaratutako aldizkaria da. Lehen zenbakiaren 400 ale argitaratu dira. "Argitan" da sortu den beste aldizkaria, hau elektronikoa

■ Javier Balza Barne sailburua .

JOSEBA OLALDE

eta eztabaida eta pentsamendua lantzeko asmoz sortu dela jakinarazten dute egileek.

ERTZAINTZAN BIZKARZAINEN
PREMIA DAGO

EUSKO Jaurlaritzako Barne Sailak ezin izango ditu aurreikusiak zituen 120 bizkarzain postuak bete. Bizkarzain postu berri hauek EAEko kargudun politikoen babes plana sendotzeko helburuz eginak daude. Bizkarzainen kurtso berrirako deialdian 70 ertzain besterik ez dira aurkeztu. Bizkarzainen kopuruaren emendatzea eta babes plana Fernando Buesa eta Jorge Diez bizkarzainaren hilketa ostean onetsi zen. Javier Balzak zuzentzen duen sailak seguritate sistema indartu nahi du ETA ekintzetara itzuli ondoren.

ALBERTO ELOSEGI

B A H E A

- Rafael Larreina, EAKo antolakuntza idazkaria: "Politikaren edo indarkeriaren bidea hautatu beharko du EHk. Ez dago erdibiderik".
- Carlos Iturgaitz, EAEko PPko presidentea: "Ibarretxeren Gobernuaren aurkako zentsura mozio bat aurkeztea antzua litzateke ez dugulako gehiengo nahikoa".
- Joseba Egibar, EAJko EBBren eleduna: "ETA askotan zuzendu zaio Lizarrari ohar bidez, eta guk ezin diogu ETARI zerbait eskatu?"

HAUTESKUNDERIK EZ

Juan Jose Ibarretxe lehendakariak ez du EAEko hauteskundeak aurreratzeko asmorik, ezta konfiantza galderarik aurkezteko ere. Erakundeei oreka kentzen saiatzen ari diren alderdiei arduragabekeria aurpegiratu die. Bere ustez, hauteskundeak aurreratzek "tentsio politikoa areagotu" eta gatazkaren konponbidea "atzeratzea" besterik ez luke ekarriko. Eusko Jaurilaritzaren egonkortasuna lortzeko elkarriketa aukera guztiak baliatzeko gertu omen dago Ibarretxe. PP eta PSE-EEri, ganorazko alternatiba izanez gero zentsura mozioa aurkeztu dezaten adierazi die.

BAK ETA ELKARRI BATERA

BAK eta Elkarri giza mugimendua elkarrekin eseri dira berriz ere mahai baten inguruan. Deustuko Unibertsitatean buruturiko mahainguruan euskal alderdiek krispazio egoera gutxitu dezaten eta hitz egiteari ekin diezaioten eskatu zuen BAKeko Mikel Urkiolak. Elkarriko Gorka Espiauen ustez alderdien foroak bake prozesuaren bideratzailea izan behar du.

SANZEK EUSKARA "MUGARRITU"

OINARRIAK taldeak euskararen ofizialtasunaren aldeko 48.246 sinadura lortu zituen Nafarroan. Miguel Sanz Nafarroako presidenteari, ordea, gaztelaniaz hitz egiten dutenekiko diskriminazioa eragotzi nahi duela dio, eta hartara euskararen bilakaera "mugarritzea" ezin

bestekoa dela. Oinarriak taldeak, berriz, bi hizkuntz komunitateen artean zubiak eraiki beharra azpimarratu du. Halaber, euskaldunentzako ghetto-rik ez sortzea eta etorkizuna bermatzea eskatu dio Sanz presidenteari.

■ Miguel Sanz presidentea.

■ Ramon Rabanera.

IZPIAK

Ramon Rabanerak Madrilgo Club XXIean eman hitzaldian EAJri egotzi dio nazionalismoaren gainbehera. EAJ fenomeno terroristara hurbildu izanak ekarri omen du gainbehera. Ramon Rabaneraren esanetan, Juan Jose Ibarretxe lehendakariarentzat Estatutua bizikidetzarako abiapuntu bada, berarentzat Gernikako Estatutua jomuga da.

Mikel Gil Cervera preso iruinsema Frantziatik Espainiara estraditatu eta Bartzelonako Can Brians espetxean sartu dute. Egun berean, Frantziako Clairvauxeko espetxearen zuzendariak Frantziako Estatuak euskal presoei aplikatzen dien dispertsio politikarekiko bere ezadostasuna agertu du publikoki.

■ Gil Cervera.

• Angel Bao, IU-EEko parlamentarioa: "Hauteskundeak aurreratzek oldartze sozialaren egoera batera itzultzea baino ez luke ekarriko".

• Joseba Permach, EHko eleduna: "Ez nau kezkatzen EAJk Lizarrako Batzorde Iraunkorrean planteatu dezala ETari su-etena eskatzek".

• Txema Montero, Sabino Arana Fundazioko kidea: "ETAk bere oinarri sozialari egingo dio kasu gehiena, ia soilik bere baseei. Bere oinarri sozialetik eta HBko zuzendaritzatik ez zaio ETari gaitzespenik egin, ordea".

UEMA inoiz baino sendoago

Bederatzi urte igaro dira Udalerrri Euskaldunen Mankomunitatea (UEMA) Aizarnazabalen aldarrikatu zenetik. Bederatzi urte gutxi da edozein hizkuntza-ren normalkuntzan, baina egindako lana eta lortutako emaitzak handiak dira. Gaur egun, administrazioan euskara lan hizkuntza izatea, onartua ezezik, onuragarritzat ere jotzen da. Horretan UEMAk ere zer ikusia eduki du.

Lehen urteak oso gogorak izan ziren: inprimaki eta espedienteak euskara txukunean betetzeko ohiturarik ez, Mankomunitateko ordenantzak eta estatutuak Madrilke errekurrituak, eta administrazioen aldetik laguntza gutxi.

Administrazio publikoak mendeetan erdaraz funtzionatu arren, bederatzi urtetan gai izan gara egoera hori irauli eta euskaraz funtzionatzeko; hau da, euskara lan-hizkuntza bihurtzeko. Hasieran udal txikiak ziren, baina gaur egun, udal handiak ere partaide izanik, era guztietako zerbitzuak euskara hutsean eta kalitatez bermatzeko gai garela adierazi du UEMAk lehen aldiz historian. Administrazioak historian sekula ez duelako euskaraz ekoiztu.

ORAINDIK urrats handirik eman ez arren, UEMAk eskaturik Osakidetzak eta neurri batean Osasunbideak ere, onartu egin dute gune euskaldunetan osasun zerbitzuak euskaraz ematea. Bake epaitegiak, kutxa batzuk, lantokiak eta saltokiak hasi dira lehen urratsak ematen euskararen normalkuntzan. Guzti horretan UEMAk erakundeekin elkarturik jarritako helburuak betetzen doaz. Estatuko administrazioa berriz, inoiz baino erasotzaileago agertzen da euskara eta euskaldunon aurrean.

UEMA martxan jartzearen arrazoiak hauek izan dira: udalerrri euskaldunetan herritarrek egiten duten bizitza sozial guztia, publikoa zein pribatua, euskaraz izan daitezen bideak urratzea. Euskal Herriko udalerrri euskaldun guztiak bat eginik, euskara nagusi izango den lurgunea osatzea. Udalerrri euskaldunen garapen sozio-ekonomiko eta sozio-kulturala bul-tzatzea.

Itxura denez, mendeetan euskarak eta euskaldunok jasandako bazterketa ikaragarria ez da amaitu. UEMAn aurka, euskara eta udal autonomiaren aurka, Espainiako zein bertoko auzitegiek emandako epaiak amaigabeak eta aspaldikoak dira. 1982an EAEko Legebiltzarrak "Euskararen Legea" onetsi zuen. Lege horrek, bere 8.3 artikuluan, udalerrri euskaldunei euskara hutsean aritzeko eskubidea aitortzen zien; lege hori kontsentsuz onartu zen EAEko Legebiltzarrean. Onetsi eta gero, PSOEek errekurritu eta auzitegiek arrazoiak emanez deuseztatu zuten legea, eta une horre-

tatik hasten da eraso. Gerokoa da "Vascuencearen legea"k Nafarroan eragin zuen lurralde zatiketa. Gaur egun, hori ere lar dela diotenak, egunotan prentsan harro agertzen dira.

Udalerrri euskaldunen mugimendua, herri ekimenari jarraituz, 1988ko amaieran hasten da. Hainbat udalerrrik, euren egoera soziolinguistikoari egokituz, administrazioan zein udalerrri osoan euskaraz bizitzeko bitartekoak jartzeko asmoz "Euskararen Erabilera Normaltzeko Udal Arautegia" onartu zuten. Hasierako udalen ekimenari gorputza eta izaera juridikoa emateko, 1991ean, Aizarnazabalen, UEMA sortzen da. Mankomunitatearen estatutuak argitaratu zirenean, gobernadore zibilak errekurrituak izan ziren eta Epaitegiak ez-legezkoztat jotzen ditu artikuluko bi. 1994an, UEMAk ez-legezkoztat jotako artikuluko aldatu arren, Estatuko

abokatuak mankomunitatearen kontra berriro errekurritzen du. Estatuko Epaitegi Gorenak, udalerrriek bere sasoian mankomunitate horretan sartzeko hartu zuten erabakia ez dela legezkoa diote eta erabaki hori deuseztatu behar dutela. UEMAn elkartzen diren 36 udalek (4 nafar, arabar bat, 18 giputz eta 13 bizkaitar) euskararen alde eginiko ahaleginak Espainiako Auzitegi Gorenak ezerezean utzi gura ditu epai honen bidez. UEMA osatzen duten udalek, euskaldunak izanik, herritarrei kalitatezko zerbitzua ematen diete euskaraz, eta behar denean gaztelaniaz, inolako bereizkeriarik egin barik. Udal euskaldunak dira elebitasuna bermatzen duten bakarrak.

ESTATUKO Epaitegi Gorenak emandako azken epaiak euskararen eta udal autonomiaren aurka gogor eraso du, baina euskararen alde lan egiten dugun erakundeek inoiz baino argiago daukagu bide zuzenetik goazela euskaldunok duintasunez bizi gaitzen. Horren adierazgarri Ondarroa UEMAn sartzeko egin zen ekitaldia izan zen. UEMA inoiz baino sendoago agertzen da eta idatzi honen

bitartez, biztanlegoaren %70 euskalduna duten herriei dei berezi bat egiten diet UEMAn sartzeko.

Une honetan epaiak aipatzen dituen argudioak UEMA eta udalantzat oso gogorak dira, euskararen sustapena ez dela udalaren eginkizuna eta euskara sustatzeko ezin dela mankomunitaterik edo udalik elkartu esaten dutelako. Hala eta guztiz ere, argi utzi gura dut, hainbat legezizonen txosten juridiko guztiek argi uzten dutela UEMA legezkoa dela.

Epaiaren erabakiak Baliarrain eta Abaltzizketako udalek hartu zuten erabakiaren aurka doaz, baina arrazoiak daukagunez, udalok mankomunitateko kideak, legez, izaten saiatuko gara.

Azken egunotan, UEMAk jaso dituen euspen eta laguntza guztiak eskertu gura nituzke ●

Kontxi Gabantxo
UEMAko lehendakaria

“Estatuko Epaitegi Gorenak euskararen eta udal autonomiaren aurka gogor eraso du, baina euskararen alde lan egiten dugun erakundeek inoiz baino argiago daukagu bide zuzenetik goazela”

INIGO OLABARRI

Gasteizko Legebiltzarreko talde sozialistaren eledun berria da ETAk hil zuen Fernando Buesaren zeregina hartu ostean. Bake eta normalizazio prozesua eta eraikuntza nazionala -edota independentzia- ezin direla nahastu adierazi digu Rodolfo Aresek.

“LASTER BURUTUKO DIRA EAE-KO HAUTESKUNDEAK”

Fernando Buesaren hilketak zein neurrian baldintzatu du hauteskunde orokorren ostean PSE-EEk Gasteizko Legebiltzarrean daraman oposizio politika?

Ez dut uste ezertan baldintzatu duenik. Fernando Buesaren hilketak ez da PSE-EEren posizioa baldintzatzen duena. Bai Fernando Buesa eta Jorge Diez bizkarzainaren eta bai Blanco koronelaren hilketek nazionalistek eginiko apostuaren porrota agerian utzi dute; azken urte eta erdian eginiko apostu politikoaren porrota. Nazionalistek Lizarrako Akordioaren alde apostu egin zuten Lizarrako Adierazpena bakea lortzeko tresna eraginkorra zelakoan. Haatik, argi eta garbi geratu denez, ETak hiltzeko erabakia eta jardura berriro hartu du eta nazionalisten akordioa erabat baliogabetu horren ondorioz.

■ **Fernando Buesak su-eten garaian “Larria da ETarekin oraindik mintzakidetzarik ez izatea” adierazi zuen astekari honetan. Zer edo zer iradokitzen al dizu bere adierazpen hark?**

Su-etena deitu izan zen garaian ETA ez zen sekula geldirik egon. Egia da hiltzeari utzi ziola, baina geldialdia bere barne berrantolaketarako -zoritzarrez gero baieztatu zenez- eta hilketak prestatzeko erabili zuen; Fernando Buesarena, kasu. Hilketak izan ez ziren aldiaren terrorismoarekin amaitzeko bideak irekiko zirela itxaron zuen euskal gizarteak. Nazionalistek, ordea, bake eta

MONIKA DEL VALLE

■ **“Ez dugu konplexurik PPekin bat etortzeko”.**

normalizazio prozesu politikoa eta eraikuntza nazionala batera bideratu nahi izan zituzten. Hori akats izugarria izan zen. Horrek euskal gizartea zatitu zuen,

zuten.

■ **Espainiako Parlamenturako hauteskundeak ostean IU-EBkoek eurekin egin duzuen akordioa traizionatu izana akusatu zaituztete. Arabako Jose Vicente Cos batzarkideak, kasu.**

Kritika hori absurdua da. Hauteskunde orokorrak burutu aurretik akordioa eginga baitzen Partido Popu-

larrarekin. Euskal sozialistek, eta sozialista arabarrek zehazkiago, Udal eta Foru hauteskundeak ostean iragarria zuten zerrenda bozkatuena errespetatuko zute-

□ **“ETA eta bere inguruarekiko kontaktuen erritmoak esploratu behar zituztenek beharrezko zuhurtasuna erakutsi zuten”**

baita bakea ahalbidetzeko prozesuaren disenuan demokrata guztion partehartzea eragotzi ere. Gertatu zena gertatu ostean, nire sententzia da ETA ez zela sekulan

MONIKA DEL VALLE

■ “EAJ esploratzen ari den bidetik ezinezkoa da gatazka ebaztea”.

la; Arabako Batzar Nagusietakoa, kasurako. Gero etorri zen IUekin sinaturiko ituna.

■ Porrot egin duen ituna...

Itun hori presaka eta korrika egin zen. Une konkretu batean ilusio handia jarri genuen arren, argi geratu da ez genuela akordioa ongi egin, ezta berbera gizarte aurrean ongi azaldu ere. Edonola ere, EAeri dagokionez, itun horrek ez duela inolako emaitzarik ekarri ageri da. Ez zuen Araban senatorerik lortzea ahalbidetu, esaterako.

■ PSE-EE da EAJ traizioz akusatzen duena, bestalde.

EAJrekiko gure harremana dezepzio-nagarria eta zapuzgarria bihurtu da azken bi urteetan bere politika dela-eta. EAJren politika zinez okerra da, arazoak konpontzen ez dituen, herria guztion artean eraikitzea eta euskal gizartearen aniztasuna sendotzea galerazten duena. EAJ batasun nazionalistaren ahaleginean murgildu da, eta gizartea nazionalismo homogeneo batera behartu nahi du. Zatiketa eragiten duen politika hau, berez, porrotera kondenatua dago.

■ PPrekin ondo moldatzen da PSOE. Nola ezkontzen ahal da PSE-EE bezalako alderdi bat PPrekin?

Alderdi sozialistak ez du inolako konplexurik PPrekin bat etortzeko. Esaterako, euskal herritarron bizikidetzarako markoa estatutua eta autonomia dela esatean, edota etorkizunean bizikidetzaz

tatu dezakeen estatuaren marko juridiko-politikoa gauzatzera ere.

Zer esanik ez, PPrekin ezberdintasun handiak ditugu; proiektu ezberdinak defenditzen ditugu. Aurrerantzean eztabaidatu behar dugun guztia eztabaidatuko dugu; bat ez etortzea gauza normala izango da baita ere. Horrela gertatu da Eusko Legebiltzarreko, Batzar Nagusietako edota Udaletako politika sozial eta ekonomikoan. Gure ezberdintasunak oso handiak dira esparru horietan.

■ PP eta PSOEren iritziz, Konstituzioak eta Estatutuak gatazkaren ebazpenerako posibilitate mugagabeak eskaintzen ditu. Gatazkak berean dirau, ordea.

Euskal gizartea oso da konplexua. Orain gutxi arte, EAJ estatuaren gara-

□ “EAJren politikak herria guztion artean eraikitzea eta euskal gizartearen aniztasuna sendotzea galerazten du”

penaren alde aritu da. Gernikako Estatutuak bizikidetzaz bermatzeaz gain, Euskarako inoiz izan ez den autogobernu maila ekarri du. Azkenaldian, ordea, beste bide bat urratzeko erabakia hartu du EAJk. Bere azken biltzarreko ebazpenen arabera, herri hau independentziara eramango lukeen bide subirano batetik nahi du aurrera egin, Konstituzioak eta Estatutuak dituzten aukera guztiak esploratzeari utziz. Estatuaren markoan

governatzen ari denak bide horri uzten badio, zailtasunak izango ditu bide berri bat esploratzeko. EAJ esploratzen ari den bidetik ezinezkoa da gatazka ebaztea.

■ Eusko Legebiltzarrerako hauteskundeak aurreratzea posible ikusten al duzu?

Bai. Laster burutuko dira. Dugun gobernua minorian dago eta egonkortasunik gabe oso zaila dauka akordioak lortzea. Gainera, Juan Jose Ibarretxe lehendakariak bere politika okerra zuzendu ordez, bide beretik egin nahi du aurrera. Zaila du aurrera egitea, hasteko, bere erabakien eta erantzukizunen berri eman behar duelako herritarren aurrean.

■ Hauteskundeak begira, ez dirudi PSE-EE eskaintza sendoa egiteko gauza denik.

Hauteskundeetarako deia egin bada PSE-EEK bere proposamen politikoa autonomista eta aurrerazalea egingo du euskal gizarteak dituen arazoak konpontzeko. Ganoraz eta ilusioz aurkeztuko dugu gure hautagaia, euskal herritarren gehiengoaren sustengua jasoko duelakoa. Eusko Jaurlaritza berria gure hautagaiaren inguruan eraikiko denaren itxaropenez. Bestelakoan, Alderdi Sozialistak ez badu gehiengoaren sustengua jaso-tzen, ez dugu inolako aukerarik bazter-tzen. Alderdi irabazleak egingo duen politikaren arabera jokatu dugu sozialistok.

■ PPren lehendakari bat sustengatzeko prest al dago PSE-EE?

Lehenik herritarrek behar dute botua eman. Lehendakari ez nazionalista izatea -PSE-EEKoa bada hobe- demokrazia sendo baten ezaugarria litzateke. Eusko

Jaurlaritzaren alternantzia -ez soilik EAJren lehendakaria ez izatea- heldutasunaren agergarri litzateke. Lehendakari ez nazionalista normaltasun osoz ikusi beharko litzateke, eta ez

buruzagi nazionalistek ikusten duten bezala, dagoeneko satanizatua.

■ Bestalde, PSE-EEKo gazteek alderdia PPren itzalpean bide egiteagatik kritikatu zuten bere azken kongresuan. Ondoren, autodeterminazio eskubidearen eta herri kontsultaren arteko zehazpena egin behar izan zuten. Zehazpen ugari egin behar izan du PSE-EEK azkenaldian.

PSE-EEKo gazteek hartu zituzten

ebazpenak PSE-EErekiko erabateko autonomian egin ziren, baita hedabideetan zabaltzeko komunikazio lana ere. Gero, proposatu zutena argitu eta zehaztera behartuak izan ziren. Gazte sozialistekiko errespetu guztiarekin, PSE-EEek ez du bat egiten herritarrei inolako kontsulta egin behar horretan. Besteak beste, herritarrek hauteskundeetan beren iritzia ematen dutelako; garbi adierazten dute nahi dutena. Dena den, PSE-EEko euskal gazteek zehaztu dute adierazi zutena eta ez du balio polemiketan sartzeak.

■ **Hezkuntza sailburu Inaxio Oliverik daraman politika "diskriminatzailea" dela salatu duzue sozialistek. Ez al da gobernuan zinetenean zegoen beretsua?**

Sozialistok izan ginen eskolako ituna bultzatu genuenak, euskararen irakaskuntza eta nomalizazioa ziurtatzea beharrezkoa zelako. Berean, gaztelaniazko irakaskuntza ere jasotzen da. Azken urteotan, hainbat eskuldetan dagoen A ereduaren eskaintza oso da eskasa, ordea. Guraso batzuek zailtasunak dituzte beren seme-alabak sare publikoan gaztelaniaz hezitzeko, kasu askotan behartuta daude ekimen pribatura joateko. Edonola ere, PSE-EEren aldetik ez dago inolako asmorik hezkuntza politika, eskolako ituna sustengatzera eraman zuen politika, alegia, berbideratzeko. Botere publikoetatik erritmo eta eskubideak errespetatu daitezkeen bermatu nahi dugu. Nork bere seme-alabentzako nahi duen eredia bermatu nahi dugu, besterik ez. Inaxio Oliveri Hezkuntza sailburuak joera handia du euskal gizarteak eskatzen dituen erri-

moez haratago joateko.

■ **EITB eraikuntza nazionalaren zerbitzura dagoela kritikatu duzue. Eraikitzea den guztia ez al da legezko eta onuragarria?**

Nazionalistek eskubide osoa daukate, beraiek aipatzen duten eraikuntza nazionalari ekiteko. Proiektu edo eredu horrekin bat ez gatozenok, berriz, badugu eskubide osoa ere kontrako oposizioa egiteko eta berau kritikatzeko. Arazoa,

berari dagokiona baino handiago da. Aldi berean, ETBren informazioan lantzen eta erabiltzen ari den terminologia proiektu nazionalista sendotzeko egina da. Hots, eraikuntza nazionalaren terminoetan egina dago. Hori ez da ETBren funtzioa. ETBk oso eskrupulosoak izan behar du gizarte anitz eta konplexu honetan, gizartea ez da nazionalista soilik.

■ **Gauza bera esan daiteke TVERi dagokionean.**

Alderdi sozialista oso kritikoa izan da TVEk eraman duen informazioaren kudeaketarekin, sarritan publikoki salatu dugu. Alderdi bakoitzaren proiektuak alderdi bakoitzaren hedabideen bitartez garatu behar dira. Hedabide publikoak ezin dira egon alderdi politiko baten zerbitzura, gizartearen zerbitzura baizik.

■ **Pasqual Maragallek ohartarazi duenez, Jose Maria Aznarrek PSOE harritu eta gainditu lezake, "Espainia anitza"ren onarpena praktikan jarritz gero.**

Hori baieztatzeko, hurrengo urteetan PPK eta Aznarrek gehiengo osoa nola erabiltzen duten ikusi beharko da. Edonola ere, Espainiako Gobernuak autonomien eredia behin-betiko itxi beharko du, bereziki Euskadi eta Kataluniari dagokionean. Behin-betiko itxi beharko du, ez soilik eskuduntzak osatzeko, baizik eta gizarte hauetako gehiengoak onartua izan dadin, eta hori adostasun handienaz egin beharko da. Euskadiko eta Kataluniako gehiengoak Estatuaren marko juridiko-politikoa onartzen du. Egia da, EAEn oraindik minoria bat ez dago gustura oraingo marko honetan; minoria honek EAJ

OTXARKOAGAKO SEMEA

Orenseko Verin herrian jaio zen 1954an. 6 urterekin etorri zen Bilboko Otxarkoagara. Sendi langile xume baten semea. 15 urterekin hasi zen auzoko elizako taldeetan militatzen eta 18rekin politikan. PSE-EEko Batzorde Eragileko kide eta parlamentario izan aurretik, Bilboko zinegotzia izan zen 12 urtez. Lanbide Heziketako maisua da, 1979. urtetik eszendentzian.

ordea, hauxe da: nazionalistak hedabide publikoak erabiltzen ari dira posizio politiko konkretu batzuk indartzeko eta eskakizun zehatzak egiteko. Alderdi konkretu eta bakar batzuen eskakizunak dira eta ez gizarte osoarenak. EITBk gizarte osoaren zerbitzura izan behar du. Guk, ETB zehazki, EAJren zerbitzura egotea salatzeko dugu. Datuekin frogatu dugu hori. Batetik, EAJren buruzagien agerpena

RESA GUIPUZCOANA, S.A.

GIPUZKOAKO KONTZESIONARIO BAKARRA

N-1 444. km.a
Billabona (Gipuzkoa)
Tel.: 943 69 04 00
(8 linea)

Arlo guztietan aitzindariak

herrestan eraman du azkenaldi honetan eta beste marko juridiko-politiko bat exijitzen du. Espainiako Gobernu batek (konbentzitua nago PPko Gobernuak egingo duena) oraingo marko juridiko eta politikoa defendituko du, edozein kasuan. Etorkizunean egin beharko dena, Konstituzioaren eta Estatuaren garapenaren markoan egin beharko da.

■ Maragallek estatu federal baten
posibilitatea ikusten du.

Estatu federalarena oso auzi eztabaidagarria da. Bide horretatik Konstituzioa aldatu beharko litzatekeelako. Egin behar bada, adostasun handienarekin egin beharko da.

■ **Pasqual Maragallek argitasun gehiago eskatzen dio PSOeri.**

Egia da. Sozialistok argitasun gehiagoz zehaztu behar dugu estatu eredua. Batez ere, gure estatuaren ideia ongi komunikatu behar dugu, herritarrek ezagut dezaten guk zer ulertzen dugun estatu nazionalanitzaren ideiaz. Beti ere, Espainiako Estatuaren barne delarik. Hori da gure apustua.

■ Zeregin horretan, eta euskal gatazkaren ebazpenean zehazkiago, PSOE ez al da bere ondarea hondatzen ari, PPren onerako?

Sozialistok ez diogu gure erantzukizunari uko egiten euskal gatazkaren ebazpenean. Hala ere, guk gatazkaren ebazpenaz berba egiten dugunean terrorismoarekin bukatzeko moduaz berba egiten dugu. Bien bitartean, nazionalis-

■ **“Gazte sozialistekiko errespetu guztiarekin, PSE-EEK ez du bat egiten herritarrei inolako kontsulta egin behar horretan”**

tek gatazkarekin bukatzeaz berba egiten dutenean, eraikuntza nazionalaz eta independentziaz ari dira. Arazoa, berez, oso konplexua da. Bake eta normalizazioari dagokionez, ardura ez da alderdi sozialistarena, ez da alderdi demokratikoena, baizik eta indarkeriaren eta armen bitartez beren postulatu politikoak lortzen tematzen direnena. Terroristek eta berauek laguntzen dituztenek proiektu politiko bat defenditzeko

armak zilegi ez direla asumitzen ez duten bitartean, ezin zaigu demokratik gatazka politikoa konpondu ez izanaren ardura politikoa egotzi. Gatazka konpontzearen ardura, kale borroka eta hilketak burutzen eta sustengatzen dituztena besterik ez da. Horregatik, alderdi demokratikook biolentziaren ebazpena modu estu eta larri batez bilatzen dugun arren, hauxe diogu: ETak armak uzteko

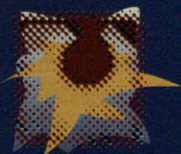
benetako borondatea eta
kusten ez duen bitartean ez
dugu gatazka honen kon-
ponbidea aurkituko.

■ ETArekin su-eten berri batek ahalbidetu al lezake normalizaziorako pro-

zesua?

Aurrekoa bezalako beste su-etien batek deskonfiantza eta zalantza sortuko lituzke euskal gizartean. Kontua hauxe da: ezin da bake eta normalizazio eraikuntza nazionalarekin edota independentziarekin nahasi. Bi egitekoak bereizirik beharra daude ezinbestean eta, lehen egiteko horretan, ETak armak behin-behineko utzi behar ditu ●

◆ MIKEL ASURMENDI

HARTU ARGIA ASTERO

- Urtebetean 46 ale
- Euskal Kulturaren Urtekaria doan
- Orain harpidetuz gero, gure azokako opari bat zuretzat

- Zure helbidean jasoko duzu merkeago
- Gure azokako produktuetan deskontu bereziak
- Zozketa eta eskaintza berezietan parte hartzeko aukera

URTEBETEO HARPIDETZA (BEZa barne) • Hego Euskal Herria: 15.600 pzta / 93,76 euro • Ipar Euskal Herria: 746 libera / 113,73 euro
• Espainia: 15.600 pzta / 93,76 euro • Beste Atzerriak: 20.100 pzta / 120,8 euro • Airez: 31.450 pzta / 189,02 euro

Izena: 1. deitura 2. deitura:

N.A./I.F.K.: Helbidea:

Posta kodea: Herria: Herrialdea: Tel./Faxa:

Ordainketa mota (markatu x batez): Bankuz ☐ Transferentziaz ARGIAREN kontura ☐

(Bankuz ordaintzekoak betetzeko soilik)

Banku edo aurrezki kutxa: Titularra:

Titularraren telefonoa..... Titularraren helbidea:

[illegible][illegible]

DATA:

SINADURA:

ARGIA: 142 P. K. • LASARTE-ORIA 20160 • Tel.: 943 37 15 45 • FAXA: 943 36 10 48 • posta-e: harpide@argia.com • www.argia.com

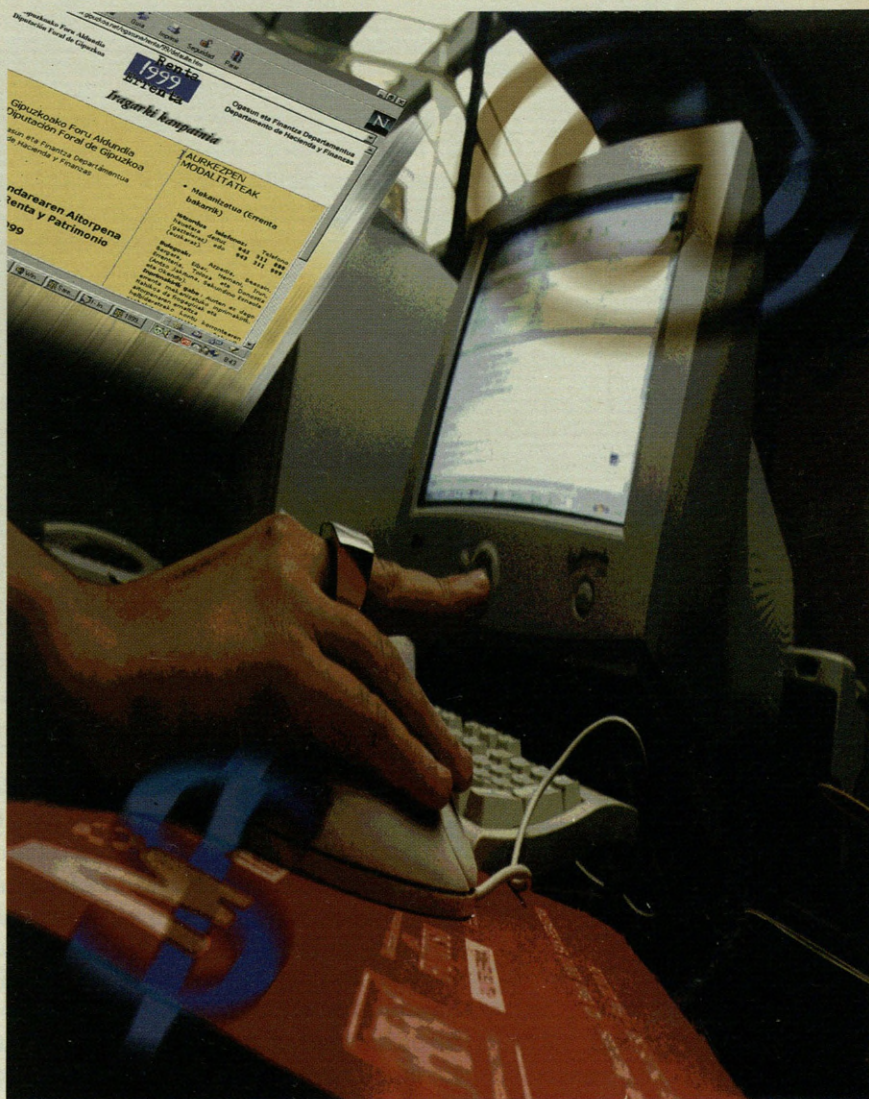
Dirua

Berezia

Interneten iraultza

Azken urteetan baina batez ere azken hilabeteotan gizateriaren historiako iraultza garrantzitsuenetakoa den Interneten inguruko informazioz josi dute iritzi publikoa. Iraultza honen alderdietako bat, dudarik gabe, informazioaren eta komunikazioaren teknologia berri honek ahalbidetzen eta sortzen duen negozioa da. Txosten honetan Interneteko negozioaren hurbilketa bat egin dugu, Euskal Herriko enpresa garrantzitsuenak ere hasiak baitira aurten mundu honetan negozioak egiten.

Gainera, pertsona fisikoen errenta aitorten garaian gaudela kontuan hartuta, Pertsona Fisikoen Errentaren gaineko Zerga (PFEZ) berriaren ingurukoak bildu ditugu Dirua berezi honetan, baita iruzur fiskalaren gainekoak ere.

INTERNET

• Internet eta ekonomia	14
• Internet sektoreka	20
• Euskal enpresak Interneten	24
• Interneteko merkatua	30

PFEZ

• PFEZ berria	32
• Onura fiskalak	34
• Iruzur fiskala	35

Testuak: Daniel Udalaiz

Mundua ekonomia

Internet gauza ugari ari da iraultzen, haien artean ekonomia bera, informazio gizarteak ekonomian duen eraginaren gainean sorturiko mundu mailako eztabaidak aditzera eman duenez. Zibermundura sartzeak ekonomiak bere dituen hainbat arau zalantzan jartzen du, nazioarteko lehiakortasunaren hiru ezaugarri azaleraziz: lastertasuna, adimena eta moldakortasuna.

Mende honen amaierako fenomenorik esanguratsuena multimedia sareen booma izan da. Espazio-denbora berria da, denbora eta distantzia mugatuta dituen zibermundua, horrek politika, ekonomia eta industrian dakartzan aldaketekin. Informazio gizarteak ekonomian eragina duela aski onartutako gauza da. Ez du industri gizartea ordezkatuko, baina bere forma edo eredu propioa egituratu du. Bera da aldi berean hazkortasuna eta enplegua sortzerik ez duten industri gizarteentzako motor-lubrifikatzailea. Informazio gizarteak ekonomia lastertzen duen eta gizaki zein ideien mugikortasuna ahalbidetzen duen motore papera jokutzen du. Elkarrekiko sinergian dauden merkatu txoko berrien sorrera errazten du, horri esker mozkin hazkorrezko mekanismoak eratuz..."

Hala dio Parisko Zientzia eta Industria Unibertsitateko estrategia zuzendari Joël de Rosnayk, "Zibermundurako estrategiak" izenburua duen lan zabalean. Lan hori Le Monde Diplomatique taldeko "Manière de vivre" aldizkariak bere 46. alean argitaratutako "Iraultza Komunikazioan" monografiko zabal bezain interesgarriaren atal bat da. Internet ez dela teknologia berria gaineratzen du, baliabide banaketa sistema integratua baizik, elkarrekiko menpekotasuna duten hainbat elementuk (ordenagailuak, modemak, sareak, logistikak eta sarbide nahiz eduki hornitzaileek) osatutako informazio ekosistema. Internet mundu osoan dauden 700 milioi telefono lineak erabiliz ordenagailuei baliabideak partekatze-ko aukera ematen dien informatika protokoloa da.

EKONOMI ARAUAK ZALANTZAN.

Irakasle frantziar honen iritziz, zibermundura sartzeak ekonomi arauak zalantzan jartzen ditu, nazioarteko lehiakortasunaren hiru ezaugarri azaleratuz: lastertasuna, adimena eta moldakortasuna. Zibermunduko sektore jakin batzuk bereganatzen dituzten herrialde eta

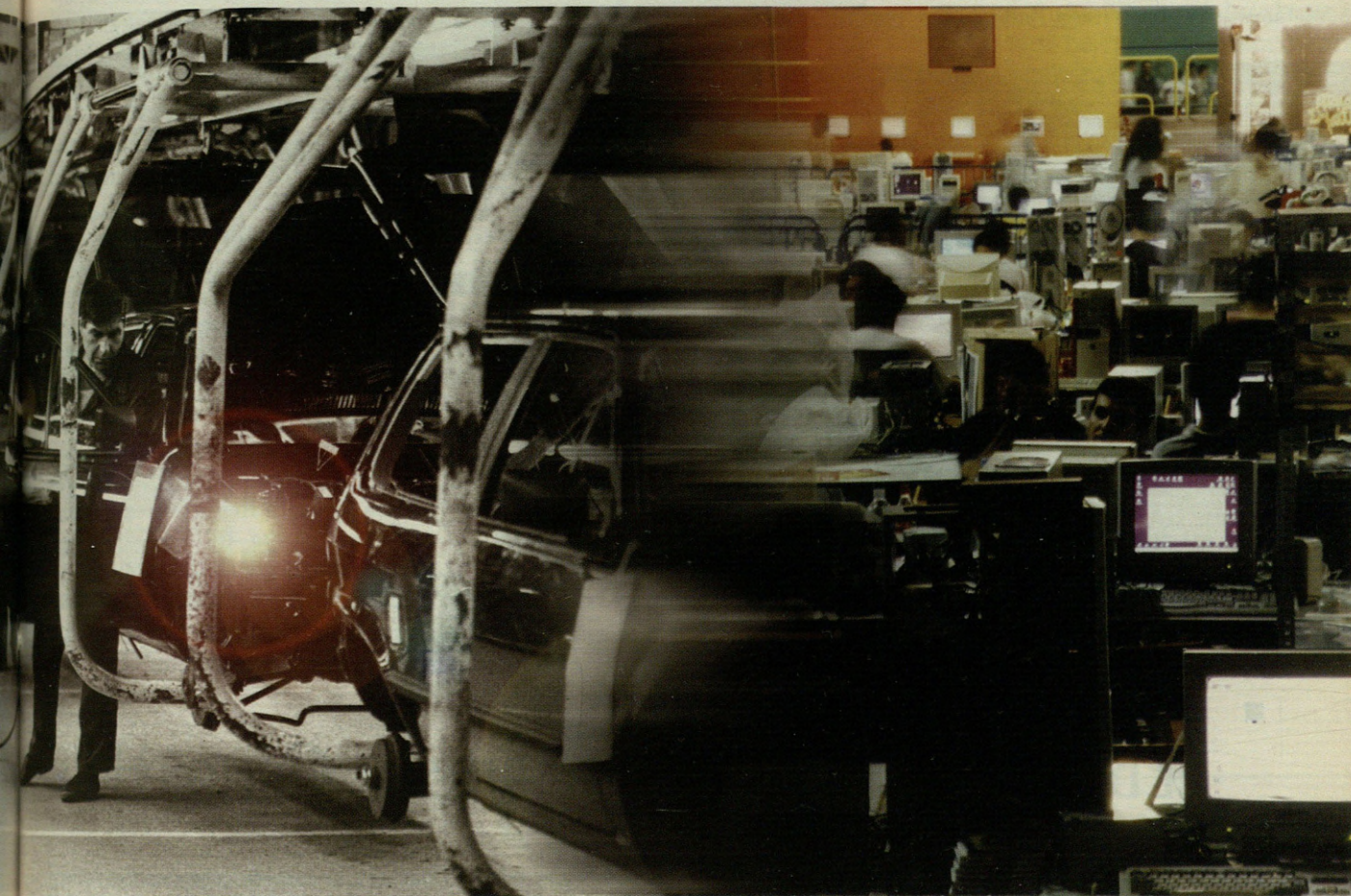

LANA. Ekonomia balio erantsi materialezko

enpresek lehenak izateagatiko saria lortuko dute. Zibermunduko txoko berriak lortzen dituzten lehen enpresa edo herrialdeek sektorea beren esku izango dute. Txoko horietara iristen den lehenak beranduago iristen direnak zigortzen ditu. Ez da teknologia eskaintza norbanakoaren pentsamendua eta gizarte egituraketa aldatzen dituen, espazio-denbora berria baizik. Bere garapenak gizartearen eboluzio baldintzak aldatzen ditu.

Aldi berean, bere bat-bateko hedapenak errotiko arazoa dakarkigu: ekonomia ereduaren bateragarritasuna gizakia- ren oinarritzko xedeekiko eta aukera berdintasunarekiko. Muga berriak dira:

“ziberliberal” berrirantz

oinetan oinarritu izan da denbora luzez. Egun, zerbitzu materialgabeen booma bizi dugu eta horrek langileria motan ere aldaketak dakartza.

balio erantsi materialgabezko kateak eta lanerako espazioa.

Industria eta ekonomia balio erantsi materialezko katea ustiaketan oinarritu izan dira denbora luzez. Zerbitzu materialgabeen booma kontu berria da, Interneti esker merkataritza elektronikoak mundu mailan izandako eragina bezain berria. Horrek guztiak langileria motan ere aldaketak dakartza. Tradizionalki balio erantsi materialezko kateak hiru ardatz klasikoren arabera lotzen ditu norbanakoa eta enpresa: lekua (egin-kizunen gaineko kontrola ziurtatzeko), denbora (soldata-oinarria kalkulatzeko) eta funtzioa (enpresa

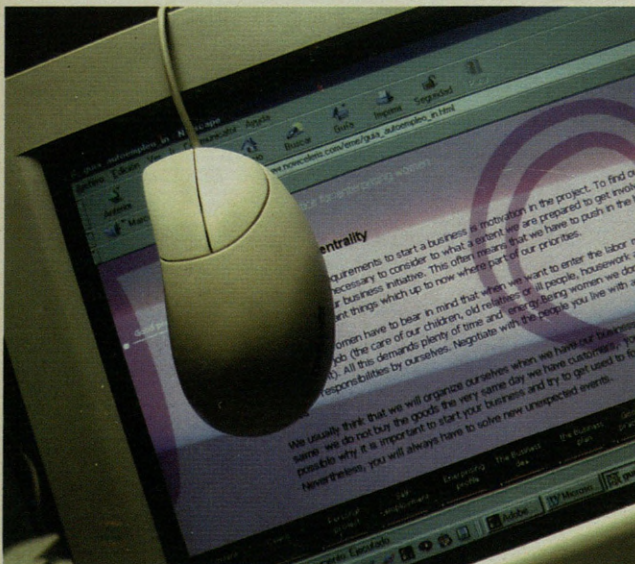
barruko norbanako eskumena). Lanaren sinkronizaziorik, kokapen zehatzik eta materialtzerik ezak behargin mota berria dakarte.

Ekonomiaren lastertasuna finantza produktuetara eta, beranduago, manufakturatutako produktuetara hedatu da. Telekomunikazioei esker, finantza plaza finantza espazio bihurtu da. Delako ziberespazioaren agerpena lan merkatua eraldatzen ari da azken urteetan, eta elkartrukatzeen desmaterialtzeak aberastasunaren sorreraren gainean eragina du. Gauzak horrela, enpresak mundu mailako merkatuak bereganatzeko prestatzen ari dira.

**Lanaren
sinkronizaziorik
ezak,
kokapen
zehatzik
ezak eta
materialtzerik
ezak behargin
mota berria
dakarte**

Joko arauen halako aldaketa batek eragin sakona izan lezake industri gizartearen funtzionamendu ereduei atxikitako herrialdeen ekonomian. Lehiakortasunaren dimentsio berria lastertasunean oinarritzen den mun-

duan edozein atzerapenek krisia esan nahi du. Lan hauen egileak, berdintasuna eta gizatasunagatik arduratuta, honako galdera egiten du: *"Nola lotu ekonomia berriak agintzen dituen eta sustrai geografiko, kultural eta nortasunezkoak? Aukera berdintasuna balore humanistenganako eta lan duintasunarenganako errespetua, gizarte babesa, enplegua, herriarekiko atxikipe-na... bizitzari zentzua ematen dioten derrigorrezko beharrianak dira. Ekonomia 'ziberliberalean', ordea, nola gorde pertsonetikiko errespetua duen gizartearen elkartasunaren eta birbanaketaren oinarri diren halako xedeak?"*.

ALBERTO ELOSEGI

EXISTITZEA. "Interneten egoteak existitzea esan nahi du".

Rosnay irakasleak espazio-denbora berrira sartzeko

arriskuari aurre hartu behar zaiola esanez erantzuten dio bere buruari, izan ere biziraupenerako baldintzak tartean direla, bi eredu ekonomikoek -europarrak eta amerikarrak- dituzten ezaugarri onuragarriak elkarlotzen saiatu behar baitugu. Utopikotzat jotzen ez duen hirugarren bide bat ere aurreratzen du: ekonomiari, hazkundeari eta teknologia berrikuntzan oinarritutako industri dinamismoari mesede egin eta aldi berean gizarte babesa, lan duintasuna eta aukera berdintasuna bermatuko lituzkeen bidea, alegia. Horretarako eskoletatik hasia proposatzen du, eskolak Internetera konektatuz; terminal arrunt eta merkeen erabilera sustatzea; multimedia enpresen sorrera bultzatzea; norbere kultura eta hizkuntzaz zibermunduan aurrean jarrera irekia izatea eta abar. *"Garrantzitsuena -dio amaitzeko- bertaratzea da. Bertan izateak existitzea esan nahi du, besteen arma berez borrokatzen. Zibermunduan izan ezean, nola pentsa liteke etorkizunik eraikitzea?"* □

EEBBen eta sobietarren arteko Gerra Hotza

INTERNET GERRA HOTZAREN FRUITU DA. Gerra ondorengo urteetan, indarkeriarik gabeko borroka politikoaren beharrek pixkanaka hobetuz zihoan ordenagailu sare baten eratzea eragin zuten. Hedapena eta funtzioak zabaltzen joan ziren hariak eta muga fisikorik ez zuen mundu mailako komunikabidea bilakatu zen arte, hots, Internet jaio zen. Komunikabide hau mende amaierako negozioa bihurtu da eta berau da egungo eta etorkizuneko negozio handien tresna. Interneten jatorria pausoz pauso azaltzeko Jose Antonio Millanengana jo dugu; bera editore digitala da, teknologia berrietan aditu eta "El País" egunkari madrildarrak iaz kaleratutako "Protagonistas del siglo XX" bilduman honen inguruko lan batekin kolaboratu zuena.

EEBBak eta bloke sobietarra energia atomikoak kezkatzen zituen, gerra hotzaren aroa zen. Bi blokeentzat espazioaren okupatzeak interes estrategikoa zuen. Gerra orotan informazioa hil ala bizikoa da, eta horixe zen hain justu, gatazka bati aurre egiteko komunikazio sistema baten beharra, Internet sorrarazi zuena.

Ordenagailuek osatutako sare bat eratzea zen irtenbidea, nodo (edo elkargune) guztiek garrantzia bera izango zuten sare bat eratzea, alegia. Horrela, nodo hauetako bat desagertzeak ez luke trafikoko orokorrean eraginik izango: sareko nodo bakoitzak erabakiko

zuen bertara iritsitako datuek zein ibilbide egingo zuten. Azkenik, datuak "paketetan" banatuko ziren, hauek ibilbide desberdinak egiten ahal zituzten, baina azkenean jomuga berean elkartuko ziren.

PENTAGONOA. Bertan egin ziren Interneteko lehen frogak.

Enpresen etorkizuna, Interneten

AZTERKETA. Cap Gemini, Netscape eta Sun Microsystems-ek egin dute.

Ez dugu Internetek salmenta bide berri bezala euskal enpresetan duen presentziari buruzko datu ofizialik, ezta merkataritza elektronikoak lehiakortasunaren eta saldu osteko zerbitzuaren gainean egindako ekarpenaren ere. Estatistikara gatozenez, beti ere muga bera agertzen zaigu, hau da, neurketak Espainia edo Frantziaren gainean egiten dira, Euskal Herriko errealitatea lausotuz. Espainiako enpresei buruzko ikerketa egina dutenez, ikerketa hartaz jardungo gara. Espainiako enpresen %22ak Internet salmenta berri modura erabiltzen hastea du epe ertaineko helburu. Enpresa gehienek badute bere webgunea. Horrez gain, gero eta enpresa gehiagok ulertzen du merkataritza elektronikoaren ekarpena lehiakortasunerako eta saldu-osteko zerbitzurako ezinbesteko faktore gisa.

Sortu zen Internet

60ko hamarkada hasieran, EEBetako hainbat instituziotan zerabiltzen ideia zen hau. Massachussets Institute of Technologyko (MIT) Leonard Kleinrock-ek 1961ean kaleratu zuen "paketeen trukatzeko"aren (datuak banatu eta ibilbide desberdinak egitea ahalbidetzen zuen teknologia) inguruko lehen azterketa. Pentagonoak finantzatu zuen lehen froga praktikoa. 1969an, gizakia ilargira heldu zen urte berean, ireki zen ARPANET sareko lehen nodoa, Kaliforniako Unibertsitatean. Datu biltegi batera sartu ahal izateko elkar loturiko ordenadore multzoa zen berrikuntza.

Sare hau benetako iraultza bilakatu zen: ordenadoreak baino pertsonak komunikatzeko balio zuen. 1969an Kaliforniako Unibertsitatean RFC sistema (azalpenen eskakizuna) agertu zen, proiektuan parte hartu zuten guztiei gai teknikoaren inguruan iritzia emateko balio izan ziena. 1971n Michael Hart-ek testu elektronikoak egin eta doan hedatzeko Gutenberg deituriko proiektua sortu zuen. Handik urtebetera, 1972an, sarearen jendaurreko erakustaldia egin zen eta egun hain hedatua dagoen posta elektronikoko lehen programa azaldu zen; azken hau aplikazio erabilienetako bihurtu zen.

Anartean, jatorrizko ARPANET proiektua beste sare batzuekin (satelite bidezko, lur gaineko irrati bidezko... beti ere paketeen tr-

katzean bat egiten bazuten) batzeko prestatzen ari zen. Robert Kahn-ek 1972an sortu zuen mekanismo ireki hau, eta INTERNETING deitu zioten, sareak lotzeko balio baitzuen. Alabaina 1983 urtea jotzen da INTERNETen jaiotza urtetzat, sarearen alde militarra eta zibila bereizten direnean. Urte horretan bertan sortu zen eremu izenen (".com", ".edu" eta abar) sistema, gaur arte mantendu dena. 1984an William Gibsonek mundu berri honi izena jarri zion: "ziberespazioa". Hurrengo urtean Well sortu zen, erabiltzaileen lehenengo elkargoa. ARPANET 1989an desagertu zen, baina instituzio amerikar askok jada sortuak zituzten euren artean komunikatzeko sareak. Urte horretan Tim Berners-Lee suitzar ikertzaileak partekatutako hipertestu sistema baten proposamena egin zuen: www-aren lehen zirriborroa zen, zientzialariak elkar komunikatzeko ideiarekin sortu zena.

1992an (sarean milioitik gora zerbitzari zeuden) Internet Society sortu zen, sarea teknikoki koordinatzeko agintaria izango zena. Ordenagailu pertsonalen hedatzearekin eta www herritarren lehen nabigatzailearen (Nosaic izena hartu zuen, 1993an sortu zen) merkaturatzearekin, sarean nabigatzeko unea heldu zen. 1994an lehen ziberbankua zabaldtu zen. Handik hiru urtera, 1997an, jada 17 milioi zerbitzari zegoen. Hemendik aurrera datuak izugarri gogotzen dira □

GEHIENETAN. Sektore ia denak aztertu dira, automobilgintza kasu.

Horiexek dira Cap Gemini España, Netscape eta Sun Microsystems enpresek Espainiako 100 enpresaren laginen gainean egindako inkesta bateratuaren ondorio nagusiak. Enpresa horiek autogintza, turismo, ostalaritza, aseguru, higiezin, informatika elektronikak, argitalgintza eta banaketa sektoreetakoak dira.

Enpresak webgune propioa egitera bultzatzen dituzten faktoreen artean bezeroari eskainitako informazioa hobetzea, merkatu presioa eta negozioa handiagotuz bezero gehiago lortu ahal izatea aurki genitzake. Enpresen %22,89k eskariak on line egiteko sistema du edo berau epe motzean prestatzekotan da; %16,84k ordainketak on line egiteko aukera eskaintzen du, eta %15,66koa da sarean katalogoak dituzten enpresen portzentaia.

Inkestan sartutako enpresen gehiengoa (%33) pozik ageri da webguneak betetako helburuekin, nahiz eta etengabe egindako berriztapenen ondorioz enpresek hobetzeko eta webguneak eskaintzen dituen aukerak zabaltzeko asmoa

azaltzen duten. Merkataritza elektronikoaren abantailen artean lehia-kortasunaren igoera dago (baiezko erantzunak %83), saldu-osteko zerbitzua hobetzea (%73), marketing estrategia planifikatzeko informazioa lortzea (%71) eta euskarri berri hau ikertzeko aukera (%69).

Enpresek bere produktu eta zerbitzuen informazioa emateko erabiltzen dute gehienbat Internet

Laginak, gainera, bezeroekiko komunikazioak oro har kezka sortarazten dituela erakusten du, eta enpresak erabilgarri dituen informazio euskarri guztien bitartez areagotzen ari dela. Enpresek bere produktu eta zerbitzuen informazioa emateko erabiltzen dute gehienbat Internet (%62). Hein txikiagoan bada ere, eskariak jasotzeko (%28) eta saldu-osteko zerbitzurako ere erabiltzen da (%25). Inkestatutako enpresetatik bakar batek baino ez zuen Interneten erabilera murrizteko asmoa ageri □

Internet 2

IKERKUNTZA INSTITUZIOENTZAT gune bereizi eta komunikazioetan kalitate handiagoko egitasmo berri bat abian da dagoeneko: Internet 2. Etorkizuneko Interneten azpiegitura ari dira sortzen. 2000 urte honetan bertan aurreikusia dago unibertsitateetako sareek hedatze anitzeko metodo askoz hobe bat izan dezaten, baita Zerbitzu Kalitate iraultzailea ere. Enpresak laster hasiko dira proiektu hauen mozkinak jasotzen. Internet 2 sare berri honek "Abilene" izena du, amerikar mendebaldera heldu zen trenbidearen gorazarrez. Bolumen handia izango du, oso fidagarria izango da eta askoz ere azkarragoa. Abilenek segunduko 2,4 gigabits-etan transferi ditzake datuak, hots, modem arrunt batek baino 45.000 aldiz azkarrago. Adibide bat jartzearen, hamar entziklopedia transmiti ahal izango lituzke mundu osoan zehar segundu bat baino gutxiagoan. Eta noiz helduko da Internet 3? Horrela segiz gero, bihar bertan.

ETORKIZUNA. Hau da Abileneren webgunea.

2002. urterako 320 milioi internauta izango da

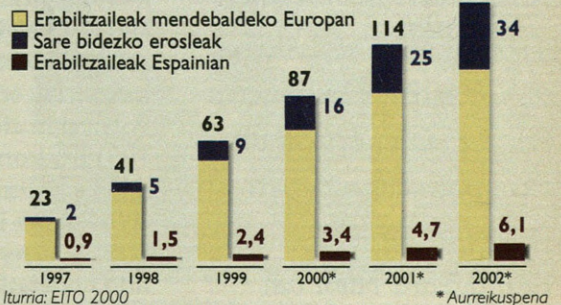
Internautek merkatu handia osatzen dute jada enpresentzat. Bi urte barru, ordea, are handiagoa izango da. Hortik hainbat enpresa motak Sarean izateko agertutako interesa. Horrela, Internet bidezko publizitateak %112 egin zuen gora 1998an aurreko urtearekin alderatuta. Interneten publizitate orriak kontratatzeagatik guztizko gastuak 1.920 milioi pezetakoak (76 milioi libera) izan ziren.

Sarean aurki daitezkeen marketing edo promozio sistema ohikoenen artean "banner"-ak ditugu bereziki aipagarri, publizitate mota honen %56a baitira; publizitate babesak berriz %30, eta posta elektronikoko bidez %1 baino ez da sortzen. Internautak gero eta maizago sartzen dira enpresen webguneetara eskaintzen dituzten produktuen berri izateko.

Zentzu honetan, egindako azken merkatu ikerketetako batek 1998an munduan 100 milioi Internet erabiltzaile zeudela dio. 2002rako, kopuru hori 320 milioira iristea espero da. %26ak Internet bidez erosketak egiten zituen 1997an, hiru urte barru portzentaia %40tik gorakoa izan litekeelarik. Web bidezko erosleak 18 milioi ziren 1997an, eta bi urte barru, 2002rako, 128 milioitik gora izatea espero da.

Europako Batasunari dagokionez, 2002rako europar biztanleriaren erdiak, 136 milioi pertsonak, Internet erabiltzea aurreikusten da, iaz Interneten nabigatzen zutenak 63 milioi zirela kontuan

INTERNET ERABILTZAILEAK EUROPAKO BATASUNEAN Datuak milioitan

hartuta. Merkataritza elektronikoa ere nabarmen haziko da; epe berean, erabiltzaile kopurua bikoiztu egingo da, 16tik 34 milioira areagotuz. Hauek dira Informazio Teknologien Europar Behatokiaren aurreikuspenak, zeinak joan den otsailean aurkeztu zuen bere txostena.

Nolanahi ere, gaur egun Internet bidezko erosketek mugak dituzte, internautek modu horretan erosteko izaten dituzten eragozpenak medio: segurtasuna ez erabat bermatua; kasu gehienetan ordenagailu bidezko sarbidea baino ez; on line dendak ez ugaltzea; geldotasuna; muga teknikoak; batzuetan hornitzaile ezezagunegiak (bermerik eza), eta baita logistika bera ere.

Salmenta terminalaren bidezko ordainketa da internautak kezkatu dituen alderdietako bat. ALEF enpresak inkestatutakoen %55ak on line denda bateko kontua kreditu txartelaz ordainduko lukeela dio; %40ak eskudirutan egingo luke, eta gainontzeko %5ak beste bide batzuk erabiliko lituzke. Datu hauei gehitu beharrekoa da erosleen %76ak ez liokeela on line erosteari utziko eskudirutan ordaintzeko aukera desagertuko balitz, %24ak modu horretan ordaintzerik izan ezean erosketa bertan behera utziko lukeelarik □

BAKE PROZESUA ETA NAZIO ERAKUNTZA

hari@

argia astekaria

elkarrizketak

gai bereziak

aurkibidea

bilatzaileak

Argi Kabin Euskoen Jaki

euskararen foruma

Antea Bizi-Taldea

AEK 2000

ESKANTZA ETA EGITURAK BERRITU NAHIA

Nor zer garen	Planoa	Harpidetak
Komikiak	Umorea	Posta

Edozein zidorrek (bidetbigorrek) dau luparia (loketz tokie).

BBK

Bilbao Bizkaia Kutxa

Abolituak

Bafranes

Proverbes

eskura

antza

gara

BANNER-AK. Interneten egiten den publizitatearen %56 hauen bidez egiten da.

Internetek gehien ukituko

Internet izeneko asmakuntza hau oso bestelako fenomeno da alde aurretik aurkeztu diren beste aurrerapen teknologikoekin alderatuz. Leku orotara iristen den merkata da, sare, ordenadore eta informazioz beteriko datu-baseen loturez osatua, guztira bilioi bat dolarren balioa duena. Merkatu honetan doako sarrera izan dezakete ordenadore bat eta telefono-linea bat dauzkaten guztiak. Munduko edozein tokitatik, egunaren eta gauaren edozein unetan. Hau da, Internetek sarre-gune bat eskaintzen die edozein merkatu eta sektoretan parte hartzen dutenei.

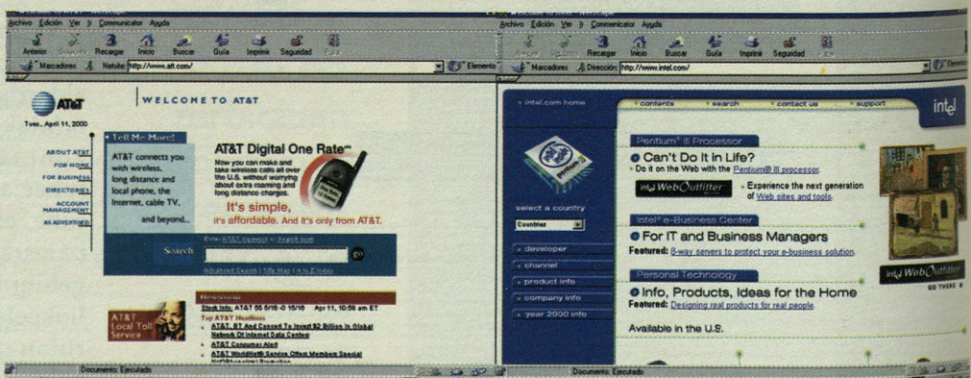
Texaseko Unibertsitateko merkataritza elektronikoari buruzko ikerketa zentroaren arabera, Interneteko ekonomiak 301.000 milioi dolar mugitzen ditu, on line saltzen diren industria eta kontsumorako produktuak, zerbitzuak eta merkataritza elektronikoaren euskarria den softwarea barne. Bada automobilaren industriak sortzen dituen 350.000 milioi dolarrekin alderatzen duenik. Hazkunde erritmo honekin, Interneten bidezko merkataritza bost urteren buruan oso arriskutsua izango da negozio askorentzat eta errentagarria beste batzuentzat. Ildo honetatik, sei dira Internetek gehien ukituko dituen sektoreak: informatika

eta elektronika, telekomunikazioak, finantza zerbitzuak, energia, bidaia eta banaketa.

Halaxe adierazten du aditu batzuek "BusinessWeek" aldizkarirako egin berri duten txostenak. Txosten hori ekonomia aztertzen duen "Dinero" aldizkarian aurkeztu zen gazteleraz, eta hortik ateratu gu datuok eta jarraian aipatzen ditugunak. Logikoa denez, aldizkari amerikarrak Amerikako kontinente osoan bizi den egoera aztertzen du, baina Internet gizartean txertatzen den neurrian, joera hori berdina izango da, arian arian, nola Euskal Herrian hala munduko beste lurraldeetan.

ALDIZKARIAK. "BusinessWeek"ek kaleratu zuen azterketa, eta gazteleraz "Dinero"k.

GARRANTZITSUENAK. Telekomunikazioek eta informatikak diru asko mugitzen dute.

dituen sei negozioak

Informatika eta elektronika

INFORMATIKAREN ETA ELEKTRONIKAREN SEKTOREAK 52.800 milioi dolarreko (ia 8 bilioi eta erdi pezeta, 335.000 milioi libera inguru) merkataritza elektronikoa sortu zuen 1999an, eta kopuru hori 410.000 milioi dolarrekoa izango omen da 2003an, hots, 2003. urteari begira aurreikusten den guztizko kopuruaren %37. Interneten ardatz nagusi den informatikaren sektorea da guztietan erasokorrena, bere negozioari aplikatzen baitio. Dell Computer, Cisco Systems eta Intel-en artean egunero 100dik gora milioi dolar saltzen dute Interneten. Eta Internet oraindik erronka handia da PCak ekoizten dituzten enpresa gehienentzat. Dell eta Gateway enpresek dagoeneko on line zerbitzuak saltzen dituzte, eta ordenadoreak egiten dituzten beste enpresa batzuk beren bezeroak sarean erosten hasteko zain daude. Hewlett-Pacckard enpresak, bere aldetik, zerbitzari handiak doan uzteko asmoa agertu du merkataritza elektronikoen negozioan partaidetza edukitzearen truke.

ELEKTRONIKA. Sektore puntakoenetakoa.

Telekomunikazioak

TELEKOMUNIKAZIOAREN SEKTOREAK 1.500 milioi dolarreko merkataritza elektronikoa sortu zuen 1999an, eta kopuru hori 15.000 milioi dolarrekoa izango omen da 2003an, hots, 2003. urteari begira aurreikusten den guztizko kopuruaren %5. Internetek ohiko bihurtu du datuen trafikoa, eta horrek sektore honetan parte hartzen duten ia guztien negozioa sendotu du. Gainera, sektore honetan aitzindari diren AT&T eta MCI WorldCom bezalako konpainiek enpresei telekomunikazio zerbitzuak eskaintzeagatik jasotako sarrerak handitzen ari dira etenik gabe. Txosten honen arabera, egiazko sarrerek oraindik ez dute guztizko kopuruan portzentaia handirik hartuko, bezero handiak motelak baitira beren datu-baseetan aldaketak egiteko orduan.

Finantza zerbitzuak

FINANTZA ZERBITZUEN SEKTOREAK 14.000 milioi dolarreko merkataritza elektronikoa sortu zuen 1999an, eta kopuru hori 80.000 milioi dolarrekoa izango omen da 2003an, hots, 2003. urteari begira aurreikusten den guztizko kopuruaren %6. Finantza zerbitzuak bereziki Interneten ezaugarriari egokitzen zaizkien zerbitzuak dira. Erraz digitalizatzen dira eta on line banatzen dira. Gainera merkeagoak dira: bankuei penny bat pasatxo kostatzen zaie aarean eginiko transakzio bat prozesatzea, sukurtsal batean 1,07 dolar balio du eragiketa berberak eta kutxazain automatiko batean 27 zentabo.

Enpresei eskaintzen zaizkien on line finantza zerbitzuak azkar handitzen ari diren arren, sektorea arautzen duten lege konplexuak eta artean gaintu beharreko segurtasun neurriak dituzte oztopo nagusi.

KUTXETAN. On line zerbitzuak gorantz doaz.

Energia

ENERGIAREN SEKTOREAK 11.000 milioi dolarreko merkataritza elektronikoa sortu zuen 1999an, eta kopuru hori 170.100 milioi dolarrekoa izango omen da 2003an, hots, 2003. urteari begira aurreikusten den guztizko kopuruaren %12. Aztergai dugun txostenaren arabera, energiaren merkataritza bolumen garrantzitsu batekin ari da sarera aldatzen. Gas

naturala izan da horretan aitzindaria. Ohiko metodoen aldera asko aurrezten da, desagertu egiten dira bitartekariak eta eskarien gorabehera momentuan erantzuteko aukera ematen du. Ondorioz, aldaketa ugari aurreikusten dira. Transakzio gehienak on line merkatu berrietan egingo dira, merkeago aterako baitira. Honek gainditu egingo ditu muga geografiko tradizionalak, kontsumitzaile txikiak konkistatzeko lehiakortasuna sustatuko du eta prezioak jaitsi egingo dira.

%62. Hegazkin txartelen %62 on line igorriko dira 2002an.

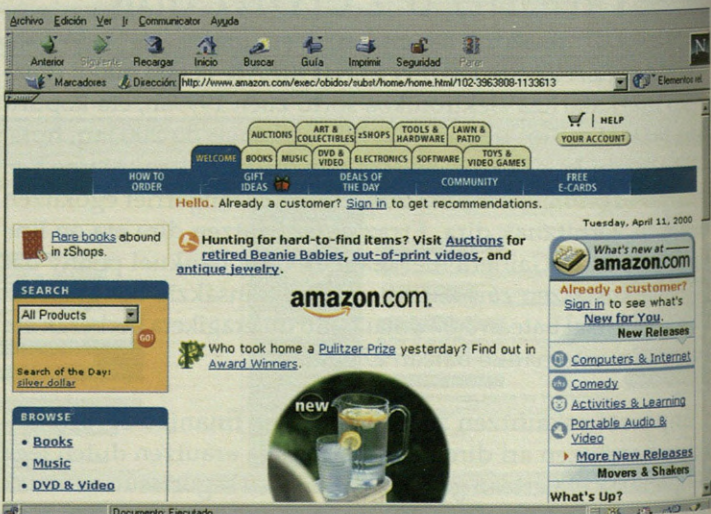
hasiak dira hegazkin txartelengatik jasotzen dituzten komisioen murrizketa nabaritzen. Jupiter Communications kontsultategi amerikarraren arabera, hegazkin txartelen %62 on line igorriko dira 2002. urterako, eta ohiko tramite-bideetatik eskuratzen diren txartelak %20 baino ez dira izango.

Banaketa sektorea

BANAKETAREN SEKTOREAK 18.200 milioi dolarreko merkataritza elektronikoa sortu zuen 1999an, eta kopuru hori 108.000 milioi dolarrekoa izango omen da 2003an, hots, 2002. urteari begira aurreikusten den guztizko kopuruaren %6. "BusinessWeek" aldizkarian jasotako txostenak dio eszeptikoe Amazon.com enpresaren zenbaki gorriak, egunetik egunera handiagoak, aurkezten dituztela argudio gisa. Hala eta guztiz ere, banatzaileek ondo asko dakite lau urteetan 1.400 milioi dolarreko fakturazioa lortu duen edozein enpresa mehatxu bat dela. Eta on line saltzeko ehundaka negozio berri daude saltzeko mahaiaren atzeko aldean dauden arerioei lekua kentzen. Hain zuzen ere aldeak hurbiltzeko xedez, banatzaile batzuk hasiak dira beren estrategiak aldatzen, eta batzuek iragan Gabonetarako zatiketak merkaturatu zituzten Interneten □

Bidaiak

BIDAIEN SEKTOREAK 12.800 milioi dolarreko merkataritza elektronikoa sortu zuen 1999an, eta kopuru hori 67.400 milioi dolarrekoa izango omen da 2003an, hots, 2003. urteari begira aurreikusten den guztizko kopuruaren %17. "BusinessWeek" aldizkariako txostenaren arabera, bidaiak-agentek saihesten hasiak dira nola kontsumitzaileak hala enpresak, eta sarera jotzen ari dira bidaiak-txartelak erosteko eta erreserbak egiteko orduan. Airelinea enpresentzat albiste ona da, txartel elektronikoko bat prozesatzeko dolar bakar bat gastatu behar dutelako, agentzia baten bidez tramitatzen denak 8 dolar balio dituenen. Negozioa okertzen ari zaie bidaiak-agenteei, eta agente asko

BANAKETA SEKTOREA. Amazon.com enpresaren webgunea.

Jubilazioa ez baita halabehar butsa

Errentagarritasuna

Zergak

Zure diruarentzako inbertsiorik onena

Kutxa Aurreikuspen eta Pentsio-Planek modalitate-**aukera zabala** eskaintzen dizute, errentagarritasun sendoa eta **abantaila fiskalik handienak** lor ditzazun.

Gestore Pertsonal batek zure neurrira diseinatuko dituen Planak hain zuzen ere, gehien komeni zaizun modalitatea aukeratzen lagunduko dizu, eta zure Plana, une oro, zure jubilazioko helburura egokitu dadin etengabe **aholkatuko zaitu**.

Eta opari oparoak lortuko dituzu gainera.

Aukeratu zeure oparia.

www.kutxa.net

kutxa

Zure diruaren balio erantsia.

BBVA eta Iberdrolak negozioa

Interneten negozioa dagoeneko Euskal Herrira iritsi da. Euskal enpresa garrantzitsu bi, BBVA eta Iberdrola, zeharo murgilduta daude mundu berri honetan eta proiektu zehatzekin. Interneten negozioak egiteko Uno-e Espainiako Estatuko aurreneko ziberbankua eta Kristina izeneko kontsultategia ere apustu honen erakusgarri dira. Banco Guipuzcoanok iragarri berri duenez, bankuaren jatorriko etxetik bereizirik on line banku bat sortzeko erabakia hartu du halaber.

Interneten negozioak dagoeneko badu oihartzuna Euskal Herrian. Negozioa Internetera zabaltzeko apustuaren erakusgarri gisa euskal enpresa biren bi proiektu zehatz aukezten ditugu orriotan: bata, BBVA finantza enpresarena eta, bestea, Iberdrola energia enpresarena, azken urteetan negozioa anizteko politika bideratzen ari baita. Erakunde biak dagoeneko zeharo murgilduta daude sarearen mundu honetan. 26. orrialdean, halaber, Interneten munduan "Kristina" izenaz ezagutzen den eta dagoeneko 1.000tik gora milioi pezetako (40 milioi libera baino gehiagoko) inbertsioak eskatu dituen Iberdrolaren proiektuaren berri dugu. BBVAren proiektua edo, hobe esan, errealitatea da Uno-e.com izena duen ziberbankua. Soilik Internet bidez lan egingo duen aurreneko bankua da Espainiako Estatuan.

BBVAk ziberbanku hau sortzeko hartu zuen erabakia Argentinarekin eginiko Bategitean du jatorria. Francisco Gonzalez buru duen Argentinaria banku espainiarra mota honetako banku baten sorrera bultzatzen hasia zen. Gauzak horrela, BBVAko arduradunek bere egin zituzten banku espainiarrean zentzu honetan eginiko urratsak, eta ziberbanku berri hone-

kin negozio-arlo berri bat sortzeko erabakia hartu zuten. Honenbestez sortu da bategindako banku berriaren hamargarren negozio-arloa.

Negozio-mota hau sendotzeko eta zabaltzeko, BBVAk aliantza estrategiko bat izenpetu du iragan otsailean Telefonicarekin. Horrela, leku ezin hobean daude aurrenekoak izateko Interneten negozioak, merkataritza elektronikoa, sakeleko telefonia eta banku-kontuak bideratzeko bide berriak kontrolpean edukitzeko orduan. BBVAk, xede horretan, Telefonicarenen %10 erosi du eta operadore honek euskal bankuaren %3. Bankuak proiektuak garatzeko bilioi erdi inguru pezeta inbertituko ditu, eta Telefonikak beste 400.000 milioi pezeta aurreratuko ditu. Enpresa biak Hego Amerikan ondo kokatuta daudenez, izugarria izango da munduko alde horretan izango den negozioa. Eta mundu hori da enpresa bien funtsezko apustuetako bat.

UNO-E.COM.

Banku tradizionalentzat hil ala bizikoa izaten hasia da Interneten egotea. Eta ez da soilik erabiltzaileek zerbitzu eta bide mota gehiago eskatzen dituztelako, bankuentzako abantailak ere handiak direlako baizik. Kostuak zeharo murrizten dira. Transakzio mota desberdinen prezioa ezagutzea besterik ez dago. Sybase konpainiak kaleratutako txosten baten arabera, ohiko transakzio batek 1,07 dolar balio du banku batean eginez gero, 55 zentabo telefonoaren bidez eginez gero, 27 zentabo kutxazain automatikotetan egiten bada eta zentabo bakar bat Interneten bidez burutuz gero.

Gainera, bankuarentzat gutxitu egiten dira kostu finkoak, langile eta lokal gutxiago behar ditu. Euskal finantza erakundeak emaniko datuen arabera, bulegoetako langileek beren

EROSKETA. BBVAk Telefonicarenen %10 erosi du eta honek haren %3.

webera zabaltzeko apustua egin dute

denboraren %52 baino ezin diote salmentari eta bezeroarekiko arretari eman, gainontzekoa barne gestio eta administrazio-lanei eman behar baitiote. Bulego zibernetiko berri honek, denboraren %20 baino ez dute eskatuko betebeharrak automatikoki. Ondorioz, salmenten %20ko hazkundea eta kostuen %5eko murrizketa aurreikusten dira.

**Uno-e soilik
Internet bidez
lanean hasi den
aurreneko
ziberbankua da
Espainiako
Estatuan.
BBVAk jarri du
berriki abian**

Banku tradizionalak, gainera, beste errealitate bat izan dute kontuan. Gaurko egunean, sarearen bidezko finantza zerbitzuek 374 milioi dolar (60.000tik gora milioi pezeta, 2.400 milioi libera inguru) mugitzen dituzte. 2003. urterako aurreikuspenen arabera, hirukoiztu egingo da erabiltzaileen kopurua (9,4 milioi), eta negozioa, aldi berean, ehun aldiz handiagoa izango da.

Gauzak horrela, BBVA sarera bildu da soilik Interneten bidez lan egiten duen aurreneko bankua sortu ondoren. Horretarako, Telefonicarene filiala den Terra Networks enpresaren %3 erosi zuen 2000. urte honen hasieran; 81.500 milioi pezeta inbertitu zituen. Operazio honen bidez aliantza estrategiko bat garatu dute konpainia biek, eta hitzarmen horien arabera,

hasiera batean Telefonicarene filialak ziberbanku berriaren %20 edukiko du kontrolpean.

Ziberbanku berria iragan otsailaren 14an gauzatu zen, 10.000 milioi pezetako baliabideekin, eta hasiera

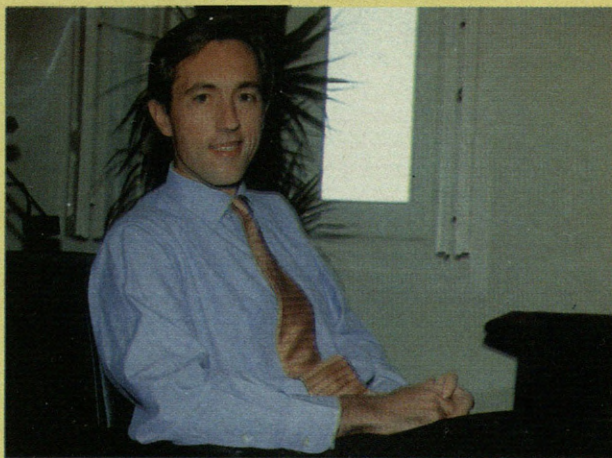
batean Espainiako Estatuan jardun ondoren, Frantzia, Portugalen, Estatu Batuetan eta Hego Amerikan (batez ere Mexikon, Brasilen, Argentinan eta Txilen) egin nahi du sarrera. Banku berriak urtearen amaieran 90 langilez osaturiko plantila eta 2003.

"Interneten, mundua duzu zure merkatua"

"INTERNETEN, MUNDUA DUZU zure merkatua. Honek esan nahi du zure negozio-arentzako arriskuak nondik-nahi etor daitezkeela, baina, aldi berean, zeuk nonahi egin dezakezula negozioa". Halaxe adierazi berri du Manuel Galatas 37 urteko gazte exekutiboak. Orain arte Argentariako aktiboak gestionatzeko arduraduna izan da, eta egun, BBVAk bere Uno-e.com ziberbankuari begira izendatu duen lehen kontseilari ordezkaria.

Adituen arabera gehiago dira abantailak eragozpenak baino. Ernst & Young enpresak mundu osoko finantza erakundeei eginiko inkesta batean jasotakoaren arabera, Internet oso baliagarria da bezeroen leialtasuna gordetzeko (%27), bezero eta zerbitzu berriekin sarrerak handitzeko (%22), merkatu berriak zabaltzeko (%18), gehiago saltzeko (%16) eta produktuak eta zerbitzuak helarazteko lastertasuna areagotzeko (%9).

Dagoeneko abian den ziberbanku berri honek aurrezki/inbertsio produktuekin (kontu korranteak, deposituak eta inbertsio-fondoak) eta broker on line gisa du sarera jauzi egiteko asmoa, eta hasiera batean nazioarteko 14 merkatutan izango du sarrera. Geroago iritsiko dira aktibo-produktuak, bereziki hipotekak. Berezko produktu izango ditu kontu korranteak eta deposituak, baina Uno-e ziberbankuak bere produktuen baina baita besteen banatzaile ere izatea du helburu. BBVAren 300 inguru inbertsio-fondorekin eta nazioarteko bost gestorekin aurkeztuko da aurki.

M. GALATAS. Uno-e-ko kontseilari ordezkaria.

urterako milioi bat bezero edukitzea ditu helburu nagusi. Bezero kopuru horrek bankuak jardungo lukeen lurraldeetako merkatu-kuotaren %13ko batez bestekoa islatuko luke. Espainiako Estatuari begira, berriz, ziberbanku berri honek 275.000 bezero bereganatu nahi ditu datozen hiru urteetan, merkatu kuotaren %25era iristeko xedean.

Argentariatik datorren Manuel Galatas ziberbanku honetako lehen kontseilari ordezkariak eginiko aurreikuspenen arabera, ziberbanku berri honek aurreneko bi urteetan 2.500 milioi pezeta galduko ditu urtean, eta 2002. urtean 700 milioi pezeta-ko mozkinak izango ditu.

Bukatzeko, azken asteotan Banco Guipuzcoanok egin duen iragarpen ofizialaren arabera, banku honek Interneten beste banku bat sortzeko

ZIBERBANKUAK. Uno-e eta BBVAren webguneak.

erabakia hartu du. Banku berri honetan gestio independentea bideratuko da (www.bancogui.es) BSCH eta BBVA Uno-e ziberbankuarekin egiten ari diren ildo beretik.

Banco Guipuzcoanok martxoaren amaieran jakinarazi zuen Guay.com atari arabarrarekin bat egin duela.

Gipuzkoar bankuak atari honen %10 erosi du, sarearen bitartez finantza zerbitzuen prestazioak bat eginik garatzeko xedez. Operazioaren zenbateko ekonomikoa ezagutzera eman ez duten arren, adituek diote gipuzkoar entitateak 150-200 milioi pezeta ordainduko dizkiola arabarrari %10 horren truke □

Iberdrolak mila milioi pezeta inbertitu du "Kristina"n

AZKEN URTEETAN, JOSE MIGUEL MARTINEZ URQUIJO ZUZENDARI IZANIK, Iberdrola euskal enpresak, abian jarri duen aniztasun politikaren baitan, negozioa Internetera zabaltzeko erabakia hartu du. Horretarako Proxicom enpresa estatubatuarrekin elkartu eta 1.000 inguru milioi pezeta (40 milioi libera) inbertitu ditu Kristina Internet Business Solutions proiektua burura eramateko. Proiektu hau dagoeneko Kristina izen soilaz ezagutzen da. Besteak beste, Hego Amerikako merkatua du helburu, Iberdrolak 15 milioi bezero baititu han. Artean, gaztelaniaz hitz egiten den merkatuan, biziki hazten ari da merkataritza elektronikoa, eta 2003. urterako 78.000 milioi dolar mugituko dituela aurreikusten da.

Sozietate berriak Madrilen du egoitza nagusia, eta Bartzelonan eta Bilbon bulegoak ditu. Dagoeneko lanean ari da Iberdrolaren jatorriko etxearren merkataritza-estrategia osoa antolatzen proiektu batean, Interneten zerbitzu berriak eskaintzeko plan ambiziosoaren baitan. Bestalde, atari bat -Interneteko orria, era guztietako zerbitzuak biltzen dituen- prestatzeko lanetan ari da artean aurkeztu ez den finantza erakunde batentzat.

Kristina sozietateak Espainiako Estatuko sarean dagoen merkaturaren parte handi bat okupatu nahi du oraindik behar bezala garatuta ez dagoen arlo batean. Kontsultategi enpresa sortzaile antzeko bat sortu nahi dute Interneten negozioa egin nahi duten konpainia handiei soluzio integralak eskaintzeko xedez. Horretara-

ko Proxicom enpresa estatubatuarrekin elkartu dira. Enpresa honek sei urteko esperientzia du mota honetako negozioetan eta dagoeneko 150etik gora proiektu sortu eta gauzatu ditu MCI, Mobile, General Motors, America on line eta Merry Linch bezalako enpresa handiekin.

Enpresa biak elkarlanean ari dira sozietate berri hau sortzen, dagoeneko 1.160 milioi pezeta inbertitu dituzte, baina kopuru horretan Iberdrolak jarri du parterik handiena. Euskal enpresak %80ko kapitala du sozietate berri honetan eta enpresa iparramerikarrak %20 besterik ez. Iberdrola Diversificación eta Iberdrola Sistemas enpresa filial biren bidez parte hartzen du Iberdrolak sozietate berri honetan.

Proxicom enpresako presidente Raul Fernándezek adierazi berri du, "El Pais" egunkari madrildarraren "Negocios" gehigarrian, Kristina proiektuarekin egin nahi dutena. Iberdrolak Interneten behar duen erreferentzia-bazkide behar du izan Kristinak. Eta bazkide hitza azpimarratzen du, ez du hornitzaile esaten, Kristinak sarean sarean bidaiatzeko urrats guztietan lagundu nahi baitio bezeroari. Proxicom enpresako presidentearen arabera, egin beharreko urratsetan aholkuak emango zaizkio enpresari, sistema garatu egingo da eta ondoren inplementatuko da; ez da soilik web orri baten kontua, lagundu egingo zaie bezeroei barne egoerara moldatzen, eta hala behar badu, Interneten negozioak egiteak sortzen dituen liskarren aurrean soluzioa eskainiko die □

Euskal aurrezki kutxek osagarri gisa erabiltzen dute Internet

Euskal aurrezki kutxek, gaurko egunean, negozio independente bezala baino banku osagarri gisa erabiltzen dute Internet, haien ustez euskal hiritarrak harreman pertsonala bilatzen duelako sukurtsalean, betiko langilearekin edo betiko zuzendariarekin, hauek baitira askotan aurrezkiekin zer egin erabakitze orduan aholkuak ematen dizkietenak. Hala eta guztiz ere, ez daude beste aldera begira; hurbi-letik jarraitzen dituzte Interneten bilakaera bezala aurrezten dutenen ohi-turak. Ildo honetatik, aurrezki kutxek bilatzen jarraitzen dute eta oraindik ez dute etorkizunean eskain ditzaketen zerbitzuei buruzko azken hitza esan.

Une honetan, web orriak eskaintzeaz gainera, zerbitzu batzuk eskaintzen ari dira euskal kutxak, batez ere BBK, Kutxa eta Euskadiko Kutxa eta hein apalagoan, Vital Kutxa eta Nafarroako Aurrezki Kutxa. Hego Euskal Herriko lau aurrezki kutxetan garrantzitsuena den Bilbao Bizkaia Kutxak emaniko datu zehatzak aurkezten ditugu kutxok egun Interneten bidez egiten duten lana ezagutzeko. BBK-k eskaintzen dituen zerbitzuak eta beste

euskal kutxek eskaintzen dituztenak antzekoak dira oso. Bakoitzaren orriak informazio zerbitzu handia edukitzeaz gainera, bezeroek, Interneten bidez, era guztietako operazioak egin ditzakete unean bertan, denbora errealean: broker on line, kontuak irekitzea, kontsultak, eskualdatzeak eta transferentziak, baloreen salerosketa, baloreei buruzko informazioa, inbertsio-fondoak, fitxategien igorpena eta harrera, merkataritza elektronikoa, atzerriko dirua eskuratzeko eskaera, zergen sarrera, nominaren hel-

Guay Internet, burtsara irten nahi duen Arabako enpresa txiki eta gaztea

BBVA ETA IBERDROLA bezalako enpresa handiez gainera, Euskal Herrian badira Interneten negozioan sartzea planteatzen ari diren enpresa txiki batzuk. Horietako bat, Guay Internet izenekoa, enpresa txiki eta gazte bat da, bost hilabeteko bizitza baino ez duena. Miñako Parke Teknologikoan dago, eta 2000. urtea amaitu baino lehen burtsara ateratzeko asmoak azaldu ditu.

Guay Internet 200 milioi pezetako (8 milioi liberako) kapital sozialarekin sortu da, eta era guztietako pertsonen parte hartzen dute enpresa honetan, kontsultategi mailako industria bazkideak eta higiezinaren promotoreak. Eta oso enpresa gaztea izan arren, inbertsio-fondoak eta finantza entitateak bezalako bazkideen sarrera planteatzen ari da. Gaurko egunean 60 langilez osatutako plantila du. Plantila gaztea, batez besteko adina 26 urtekoa baita.

Guay Internet enpresak WAP teknologiarri egin zion sarrera, eta teknologia honek bide ematen du sakeleko telefoniatik Interneten sartzeko. Gaurko egunean atari bertikal bat du, besteak beste, Karlos Argiñanok sukaldaritzan ematen dituen aholkuen eta errezeten berri izateko. Guay Interneten ataria Espainiako Estatuko bisitatuak diren zazpi artean dago. Guay.com helbidean dagoeneko lau milioi orri bisitatu dituzte eta 2000. urteari begira 27 milioi orri bisitatuak izateko helburua dute.

Euskal enpresa bokazioz, Guay Internet enpresak gaztelaniaz eta portugesez hitz egiten den merkatua erdietsi nahi du. Asegarce enpresaren laguntzarekin, brikomanian espezializatutako atari baten diseinuan ari dira lanean egun. Luze gabe abian jarriko dute MP3 (Internetetik musika grabatu) delakoa, eta lanean ari dira higiezinaren gestiorako atari bat eta enpresei laguntzeko beste bat edukitzeko.

bideratzea, baloreen merkatuari buruzko on line informazioa, enpresentzako produktu zehatzak, kredituen eskaera, pentsio-planak, denda birtuala, bidaiak eta abar. Hau ekinaldi honetan areagotu egingo diren zerbitzu eta produktuen eskaintza da.

Kutxetan Internet bidezko zerbitzu hauek edukitzen ari diren harrera onaren adibide dira Bizkaiko kutxak, BBK.es bidez, 100.000 bezero erregistratu zituela 1999an, eta 1.100.000 kontsulta egin zirela bere web orrietan. BBKnet bidez 600.000 operazio egin ziren, Telekutxaren bidez 425.000 eta Cajacash bidez 240.000.

**Bilbao Bizkaia
Kutxak, BBK.es
bidez, 100.000
bezero izan
zituen 1999an,
eta 1.100.000
kontsulta egin
ziren bere web
orrietan**

BBK-k berrikuntza hauei ematen dien garrantziaren erakusgarri da kutxa honek Robotiker, Ingelectric-Team eta Arteche enpresekin batera sortu berri duen "Punto Comercial" konpainia. Aurreneko euskal konpainia da "Business to Business" (B2B) enpresen arteko merkataritza elektronikokoaren arloan soluzio globaletan espezializatua.

Kutxanet zerbitzuak, gipuzkoar kutxaren banku elektronikoak, iazko urtean 165.000 dei jaso zituen. 9.300

bezero izan ziren deitu zutenak eta 488.000 operazio egin zituzten. Enpresei zuzendutako Kutxatel aukerak 2.520 bezerori egin zien kasu. 443.000 dei jaso ziren eta 1.284.000 operazio burutu. Honek, hurrenez hurren, %50 eta %70eko igoera esan nahi du 1998ko ekinaldiarekiko.

Euskadiko Kutxak, bere aldetik, Interneten banku paralelo bat osatzearen alde baino zerbitzu hori sare tradizionalaren osagarri edukitzearen aldeko apustua egin du. Euskal

ERABILERA. Internet nola erabili aztertzen ari dira aurrezki kutxak. Batzuk argi dute ez dute

Elosegitarrek egin dute Interneten dagoen aurreneko e

AZKEN ASTEOTAN GAUZATU DA aurreneko euskal ziberjauzia eta, batzuen aburuz, Interneten dagoen aurreneko euskal multinazionala sortzeko aurreneko urratsa. Elosegitar anaia donostiarrak izan dira ziberjauzi harrigarri honen protagonistak. Hispavista (<http://hispavista.com>) atariaren sortzaileak eta jabeak dira. Jon, Unai eta Paul Elosegik duela soilik hiru urte sortu zuten 500.000 pezetarekin (20.000 libera), eta beren biziko negozioa egin dute. LibertySurf enpresa frantsesak (<http://www.liberty-surf.fr>) atariaren atal bat erosi du 6.000 milioi pezetatan Espainiako Estatu osora zabaltzeko xedez. Elosegitarrek %0,23ko partaidetza izango dute konpainia frantsesean, 1.300 milioi pezeta jasoko dituzte eskudirutan eta enpresa gestionatzen jarraituko dute, kapitalaren %49 kontrolpean edukitzeaz gainera. Hemendik aurrera Jon izango da proiektu estrategikoen eta berrikuntzen zuzendaria. Paul, orain artean Burtsan egin baitu lan, konpainiako zuzendari nagusia izango da eta Unai, honen aurretik Irizar konpainiako erosketetarako zuzendari izandakoa, salmenta eta marketing-burua izango da.

Diru etorri honekin, Elosegitarrek parte bat bereiziko dute Hispavistaren zerbitzuak garatzeko, eta dagoeneko doako sarrera eskainiko duen hornitzaile baten sorrera ari dira prestatzen. Hornitzaile horrek "LibertySurf" izena izango du. Talde hau Hego Ameriketara zabaltzeko gestioa euskal atariaren esku gera dadila aztertzen ari dira Elosegitarrek. Gaurko egunean 21 langile dauzka plantilan, baina Elosegik berak eginiko aurreikuspenen arabera, 100dik gora izan daitezke luze gabe. Miramongo Parke Teknologikoan egokitzeko asmoa dute.

Euskal negozio honen jatorria Jon Elosegiren buruan eta ahaleginetan dago. 29 urteko gaztea da, minusbaliotasun fisiko bat duena (haurtzaroan meningitisak heldu zion eta zeharo gor utzi zuen); duela sei urte nabigatzen, programatzen eta ".com" eremu batzuk -euskal hiriburuenak esaterako- erregistratzen hasi zen. Familiaren laguntzarekin, eta enplegua sortzen duen enpresari gaztea izateagatik Kutxak aurreraturiko 20 milioi pezetako kreditu biguin baten laguntzarekin, bilatzaile sendo bat, foro zerbitzu zabal bat eta burtsetako kotizazioetan sarrera izateko beste zerbitzu

erakunde honetako arduradunen ustez, Interneten bidezko bankua oraindik etorkizuneko proiektu bat da. BBVAk Uno-e ziberbankuarekin egin bezala soilik Interneten lan egingo duen banku baten aldeko hautua egin dutenen aurrean, Euskadiko Kutxa bildu egiten da Internet bidezko bankua sare tradizionalaren banku osagarri gisa ikusten dutenen multzora. Aukera honen oinarrian bulego tradizionalak, urte askotan bederen, etorkizun oparoa izango duelako uste sendoa dago.

Oraindik luzaroan iraungo du sukurtsal-buruarekin edo egunero kasu egiten dion pertsonarekin zuzeneko harremana edukitzeko ohiturak.

Horrenbestez, Euskadiko Kutxaren helburu nagusia zerbitzu hori sare tradizionalaren osagarri gisa edukitzea da. Egun Euskadiko Kutxak badu bereziki enpresei eta bezero bereziei eskain-

tzen dien banku elektroniko bat, baina berehala bildu da Interneten mundura. Esparru horretan, bulegoak, txartelak edota telefono bidezko bankua bezalako salmenta-bide tradizionalen saltoki osagarri gisa dute Internet bidezko bankua □

banku paralelo bat osatu nahi, beste batzuk ez hain argi.

TXOSTENEAN ZEHAZKUTAKO ZENBAIT HELBIDE

▶ Cap Gemini España:	http://www.capgemini.es
▶ Netscape:	http://www.es.netscape.com
▶ Sun Microsystems:	http://www.sun.es
▶ Pentágono:	http://www.defenselink.mil
▶ Proyecto Gutenberg:	http://www.promo.net/pg/index.html
▶ Abilene:	http://www.internet2.edu/abilene
▶ BusinessWeek:	http://www.businessweek.com/ebiz/
▶ Dinero:	http://www.dinero.com
▶ Dell Computer:	http://www.dell.com
▶ Cisco Systems:	http://www.cisco.com
▶ Intel:	http://www.intel.com
▶ Gateway:	http://www.gateway.com
▶ Hewlett-Packard:	http://www.hp.com
▶ AT&T:	http://www.att.com
▶ MIC WorldCom:	http://www.wcom.com
▶ Jupiter Communications:	http://www.jup.com/jupiter/
▶ BBVA:	http://www.bbva.es/BBV/home.html
▶ Iberdrola:	http://www.iberdrola.es
▶ Uno-e:	http://www.uno-e.com
▶ Kristina:	http://www.kristina.com
▶ Telefonica:	http://www.telefonica.es
▶ Terra Networks:	http://www.terra.es
▶ Ernst & Young:	http://www.ey.com
▶ International Data Corporation, IDC:	http://www.idc.com
▶ Forrester Research:	http://www.forrester.com
▶ AECE:	http://www.aece.org
▶ Indice Dow Jones:	http://indexes.dowjones.com
▶ Banco Guipuzcoano:	http://www.bancogui.es
▶ Hispavista:	http://hispavista.com
▶ Amazon:	http://www.amazon.com

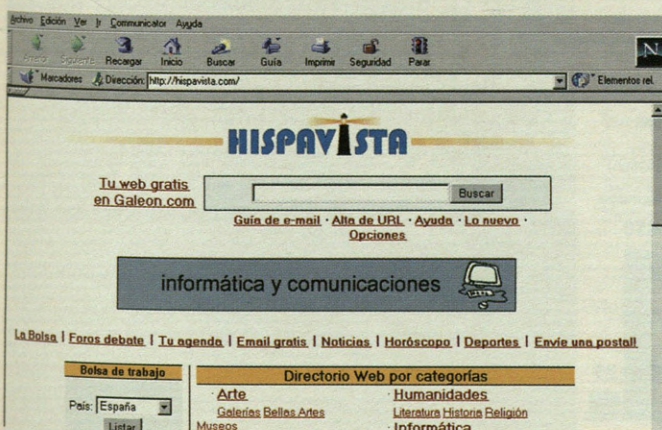
euskal multinazionala

bat hasi zen abian jartzen. Nestcaperekin lortutako hitzarmenak behin-betiko bultzada eman zion euskal atariari, Nestcapek bere

nabigatzaileen abiatzeko orrian Hispavista aurkezteko erabakia hartu zuenean, alegia. Erabaki horri esker, Galeon.com eta Trabajos.com bezalako proiektu berriak finantzatzeko dirua jaso zuten Elosegitarrak.

Jon Elosegiren esanetan gaurko egunean Euskadiko enplegu, aberastasun eta ongizate hobi aberatsena izan daiteke Internet, gure lurraldean unibertsitariak ugari eta onak direlako. Internetek enpresa tradizionalaren egitura aldatzen duela jakinik, Elosegiren ustez XXI. mendea stock options direlako mendea izango da, eta horrexegatik ordainketa sistema honen alde agertu da, langileak motibatze eta saritzeko ez ezik langileak enpresaren arrakastaren partaide egiteko modua eskaintzen duelako.

Hispavista atari zaharrenetako bat da eta, inkesten arabera, Espainiako Estatu osoan gehien bisitatzen diren hamar web orrien artean dago, hilabetean 13tik gora milioi orri bisitatzen baitira □

HISPAVISTA. Atari honen sortzaileak dira Elosegitarrak.

Sareko sos gehienak daude Estatu

International Data Corporation enpresa amerikarrak emaniko datuen arabera, 2000 amaierarako 160 inguru bilioi pezeta mugituko ditu Internetek sortutako ekonomia berriak. Horrek esan nahi du orain artean negozio bakar batek ez duela gisa honetako hazkunde erraldoirik bizi izan.

Interneten ekonomiak ez ditu soilik merkataritza elektronikotik eratortzen, negozioaren inguru eta ondorio guztiak biltzen ditu: telekomunikazioetarako azpiegiturak, softwarea, hazkunde handiko finantza merkatu berriak, teknologia enpresen balore handitzeak, finantziario formula berriak.

Sarea asmatu zutenez, amerikarrak dira gaurko egunean nagusi Europak artean eragin txikia duen merkatuan, baina Europa biziki ari da egoera berrira egokitzen. Forrester Research teknologia kontsultategiak egin berri duen azterketa baten arabera, 72 milioi europarrek bisitatzen dute Internet. Amerikarren kopuru berberak 1,5 inguru bilioi pezeta (60.000 milioi libera) gastatu zuen iragan Gabonetan sarearen bidez on line erosketak egiten. Europarrek "20k baino ez dituzte erosketak egiten, eta 34k geroago dendetan eskuratzen dituzten artikulua bilatzen ditu; ez du sekula ere arriskutzen; erosketak produktu merketara mugatzen dira, liburuak edota CDak; %68k artikulua ikusi egin nahi du erosi baino lehen, eta %72k ez ditzake bere informazio pertsonal eta finantziarioak on line dendei eskaini nahi".

Kontsultategi horrek eginiko txostenean egiaztatu egiten da Europak sarean mugitzeko dituen ohiturak nabigatzera eta e-mailak

igortzera mugatzen direla. Lehen fase hau guztiz gaindituta dago Estatu Batuetan, baina Europar pixkanaka-pixkanaka aldatzen ari dira gauzak. Ildo honetatik, internauten kopurua asko handituko dela iragarri dute, egun 47 milioi badira 2003. urterako 70 milioi izango baitira. Kontsultategi honen arabera, merkataritza elektronikoa Europar 266tik gora bilioi mugituko ditu 2004. urterako, hots, guztizko merkataritzaren %6. Hortaz, datozen lau urteetan, Europar gaurko egunean sei bilioi pezeta mugitzen dituen merkataritza elektronikoa hazkunde-erritmoa %100 baino askoz ere handiagoa izango da urtean.

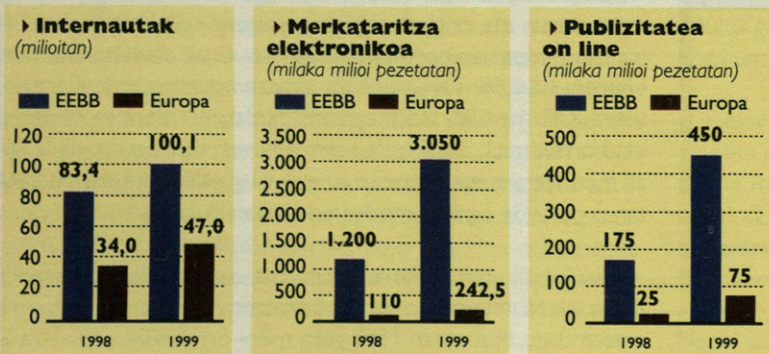
Europaren baitan Espainiako Estatuak duen potentziala garrantzitsua dela ematen du, Interneten erabiltzen den hizkuntza ingelesa izan arren, Europako beste

EBren 10 aholkuak

INTERNETEK EGUN DUEN eragina eta batez ere etorkizunean izango duena kontuan izanik, jarraian aurkezten ditugun aholku batzuk eman berri ditu Europako Batzordeak:

- 1.- Gazte europarrek Aro Digitalean sarrera izan dezatela sustatu behar da.
- 2.- Interneterako sarbideek merkeagoak izan behar dute.
- 3.- Merkataritza elektronikoa garapena bizkortu behar da.
- 4.- Ikerlariak eta ikasleak sarbide lasterra izan behar dute sarera.
- 5.- Interneten sartzeko segurtasuna eskaini behar da txartel adimendun bidez.
- 6.- Arrisku-kapitala erraztu behar zaie teknologia aurreratu erabiltzen duten enpresa txiki eta ertainei.
- 7.- Elektronikan inplikatu behar dira minusbaliotasunak dituzten pertsonak.
- 8.- Osasun atentzio elektronikoa bultzatu behar da.
- 9.- Garraio adimendunak antolatu behar dira.
- 10.- Gobernuak sarera bildu behar dira.

EEBB-EUROPA LEHIA

Iturria: Benchmark Group, Forrester, TMO, IAB

Batueta

estatuek ez dituzten aukerak ematen baitizkio Hego Amerikako merkatuak Espainiako Estatuari. Adituen arabera, Hego Amerikako merkataritza elektronikoak egun 26.000 milioi pezeta mugitzen baditu, ia 1,3 bilioi pezeta mugituko ditu 2003. urtean. Asociación Española de Comercio Electrónico (AECE) elkarteak emandako datuen arabera, merkataritza elektronikoak 8.500 milioi pezeta mugitu ditu 1999an Espainiako Estatuan. Iturri horren esanetan kopuru hori 255.000 milioioi izango da 2002. urterako. Gobernu espainiarrak egindako aurreikuspenetan, negozio honek 80.000 inguru milioi pezeta mugituko ditu 2000. urte honetan, baina AECE bezalako beste iturri batzuek kopuru apalagoak erabiltzen dituzte □

Aurten hirukoiztu egingo da Internetek Europako burtsetan duen balorea

TELEFONICAREN FILIALA DEN TERRAREN kasu zehatzean, aurtengo lehen hilabeteetan guztiok ikusi dugu Espainiako Estatuan Internetek dituen baloreen bilakaera. Amerikako eta Europako burtsen munduan ez dabilena zeharo harritu du igotera horrek, burtsa horietan ugari baitira Terraren antzeko kasuak. Izugarria da Amerikako eta, une honetan, Europako burtsetan Interneten aurrean dagoen grina. Horrela, bi taldetan bereizi dira inbertsoreak eta adituak: batean hau guztia burbuila baino ez dela eta luzaroan iraun ez dezakeena diotenak daude eta, bestean, zeharo kontrakoa diotenak. Eztabaida zabalik dago, baina bizitzak aurrera darrai eta burtsek egunero irekitzen dituzte beren ateak; horra errealitatea.

Honenbestez, Internetek Europako burtsetan dituen tituluen balorea hirukoiztu egingo da 2000. urte honetan. Merry Lynch enpresa espezializatuan lan egiten duten adituen esanetan, aurtengo ekainean 150.000 inguru milioi dolarreko balioa izango dute Internetek Europako burtsetan dauzkan baloreek, eta kontuan eduki behar da 1999ko irailean titulu horien balioa 50.000 milioi dolarrekoa zela. Hortaz, enpresa espezializatu horrek eskainitako aurreikuspenak betetzen badira, hirukoiztu egingo da Internetek Europako merkatuetan izango duen balorea.

Hala eta guztiz ere, oraindik oso zabala da EEBBetako merkatuen eta Europako burtsa-baloreen arteko arraila. Dow Jones Internet Indizea osatzen duten 40 baloreen burtsa-kapitalizazioak (240.000 dolar), lauz biderkatzen du Bloombergeko Beunet Indize europarra osatzen duten 79 burtsa-baloreen kapitalizazioa.

Telefonicaren filiala den Terra sozietatea Europako merkatura atera bezain laster, kapitalizazioaren buruan jarri zen %21,48ko merkatu-kuotarekin, eta ondotik datoz Freeserve britainiarra (%11,5) eta Intershop eta Consors alemaniarra (%7,1 eta %5,8 hurrenez hurren). 1999. urte amaieran eta burtsan aurkeztu eta berehala, %280 igo zen Terra, eta une horretan 2,2 bilioi pezetako kopurura iritsi zen burtsa-kapitalizazioan. Terrak Espainian duen balioa EEBBetako aitzindarienekin alderatuta esan beharra dago Amerika Online (AOL) enpresak, kapitalizazioaren arabera Interneten balio handiena duenak, 1999ko urte amaieran 200.000 milioi dolarreko balioa zuela, Terra enpresak halako hamasei!

Orain Internet enpresak Europako burtsetara noiz aterako zain gaude. Lerro hauek argitara ematerako agian burtsan izango dira World Online International talde holandarra, Lycos Europa, eta Deutsche Telekom, France Telekom eta Telecom Italia atariak. Eta grina hau Espainiako Estatura ere iritsi da. Izan ere, Baloreen Merkatu Batzordeak, estatu osoko burtsak arautzen dituenak, prest eduki nahi du maiatzerako teknologia aurreratuko enpresen merkatu berri hau, ez baitute irabazirik bermatu behar. Enpresa internauten talde txiki bat burtsara ateratzeko prestatzen ari da, horixe baita talde horren finantziazioa bermatzeko funtsezko urratsa. Txosten hau argitara ematen denerako, agian aditzera emana izango du baloreen batzordeak. Eta baliteke ordurako sukarra areagotzea enpresa mota honek berekin batera dakartzan arrisku guztiak kontuan izan arren. Batzuk sendotu ahal izango dira baina, agian, beste asko izango dira Interneten burbuilaren osagarri eta, beraz, desagertu egingo dira bihar-etzi.

BURTSA. Internetekiko grina gorantz doa.

Etxebizitza da PFEZ berrian

Pertsona Fisikoen Errentaren gaineko Zergari (PFEZ) buruzko arautegi berriak aldaketa batzuk aurkezten ditu orain artekoarekin alderatuz. Etxebizitzaren atala da aldaketa gehien izan dituenetako bat, eta atxikipenen taula berriak lehen 26 sail bazeuzkan orain 41 dauzka. Hego Euskal Herrian dagoeneko errentaren aitorpena egiten hasiak gara, eta ekainean amaituko da horretarako epea.

Etxebizitza erosteagatik aurreikusten den zerga-arintzea da PFEZ ukitzen duen egungo euskal arautegi fiskalean aldaketa handienak izan dituen ataletako bat. PFEZn eginiko aldaketa hainbestera izan ez arren eta, hein handi batean orain arte izaniko egiturari eusten zaion arren, hiritarrak noraezean egoteko aldaketa aski gertatu dira. Horrenbestez, orriotara dakartzagu PFEZ berriaren kapitulu berri batzuk, irakurleak aldaketa horiei buruzkoak ahalik eta hobekien ezagutu ditzan eta aitorpena aurkezteko orduan kontuan izan ditzan.

Ohiko etxebizitza erosteagatik aurreikusten den zerga-arintzean handiak dira aldaketak. Hasteko, zergapekoak aukera izango du zerga arintzeko arautegi zahararen edo arautegi berriaren hautua egiteko. Euskal Ogasunak erabaki du egungo legeriak aukera hori ematea etxebizitza 1999ko urtarrilaren 1a baino lehen erosi duten hiritarrei.

Arautegi berriak hipoteka-kredituen amortizazioa ordaintzeko edo inbertsioak egiteko kopuruen %15eko kuota kentzeko aukera ematen du -gehienez 4,5

milioi-, baita helburu horretarako eskaturiko kredituen interesak ordaintzeko erabili den diru-kopuruaren %20 kentzeko ere. Zerga arintzeko eskubidea ematen duten inbertsioek eta interesen ordainketek ez dute sekula ere zerga oinarriaren %60 gaindituko.

Aurreko arautegiaren arabera, etxebizitzaren balio katastralaren %2 gehitu behar zitzaion zerga oinarriari eta kendu egin behar zitzaizkion Ondasun Higiezinaren gaineko Zerga eta hipoteka-kredituen interesak. Kuota honetan bada inbertsioak egiteko eta amortizazioak ordaintzeko kopuruen %15 kentzea, zerga oinarriaren %30 gainditzan ez den artean.

Etxebizitza Aurrezki Kontuak etxebizitzaren aurreko inbertsioaren ezaugarri berberak ditu. Kontu honen jabe diren zergapekoek kontu-mota honetan utzitako kopuruen %15 arintzeko aukera dute.

Arautegi berrian aukezten den beste kapitulu berri bat da gaixotasunen aurreko gastuei ematen zaien tratamendua: optika, farmazia, aseguru pribatuak eta beste. Aurreko arautegian zerga arintzeko aukera ematen zuten. PFEZ berriaren arabera, zergapekoek ez dute ekitaldian zehar izaniko gaitzetatik eratorririko gastuengatik arintzeko aukerarik izango.

Gisa berean, aldaketa batzuk izan dira Pentsio-Fondo eta antzeko inbertsioetan. Horrenbestez, arautegi berriak Pentsio-Fondoei eta Borondatezko Aurreikuspen Sozialerako Entitateei (BASE) eginiko ekarriak zerga oinarriari kentzeko aukera ematen du, beti ere 1.100.000 pezetako (44.000 milioi liberako) kopurua gainditzan ez baldin bada. Baina hemendik aurrera ez dago guztizko kuotari kopuru horretatik gora emaniko kopuruen %10 kentzerik.

Arautegi berrian jasotzen den beste kapitulu berri bat da norberak lan egiten duen enpresaren akzioak erosteagatik

ETXEBIZITZA. Etxe bat erosteagatik zerga-arintze gehiago izango da.

aldaketa gehien dituen ataletako bat

aurreikusten den zerga-arintzea. Horretarako baldintza batzuk bete behar dira. Arautegi berriak norberak lan egiten duen enpresaren akzioak erosteko erabili duen kapitalaren %10

arintzeko aukera ematen du, gehie-
nez 100.000 pezeta. Honako baldintza
hauek bete behar dira zerga arintzeko
eskubide hau izateko: akzioak ez dira
burtsan kotizatuko, sozietateko langi-

le guztiei eginiko eskaintza izan
behar du, enpresak txikia edo ertaina
izan behar du eta akzioak gutxienez
bost urteko epean kontserbatuko dira
salerosi gabe □

Atxikipen taula berriak 41 sail ditu

PFEZ-RI BEGIRA PRESTATU DEN atxikipenen taula berrian 41 sail bereizi dira, aurrekoan baino 15 sail gehiago. 2000ko urtarrilaren leian indarrean jarri zen taula berri honek 1998an adostutako erreforman aurreikusten zenaren tokia hartzen du, eta EAEko hiru foru ogasunak eta Jaurilaritza biltzen dituen Zergen Koordinaziorako Organoan adostu ondoren, Arabako, Bizkaiko eta Gipuzkoako Batzar Nagusietan onartu zen. Asteotan bideratzen ari den 1999ko errentaren aitopenean aurreko taula azaltzen da, eta alboan aurkezten duguna, berriz, 2000. urteko errentaren aitopenean, 2001eko udaberrian egin beharrekoan, aplikatuko da.

Taula berri honek kontu-atxikipenak eta pertsona bakoitzaren errentaren azken emaitzak egokitzea du helburu. Hau da, taula berrian zehazten diren 41 sailek zergapekoen sarrerak eta atxikipenak ahalik eta era zehatzenean aurkeztea du helburu, aitopenen garaian ordaindu nahiz jaso beharreko kopuruak ahalik eta txikiak izan daitezen. Honenbestez, 1,3 milioi pezetatik aurrera (52.000 milioi libera) %1ekoa da atxikipena, eta 22 milioi gorako errentak eskuratzen dituztenentzat %40koa.

Taula berriak murriztu egiten ditu atxikipenak, batez ere errenta altuenak eta baxuenak eskuratzen dituztenenak. Nolanahi ere, taula berriak errentaren arabera bost punturainoko murrizteak aurreikusten dituen arren, 17 milioi pezetatik gorako errendimenduetan gertatzen dira beherapenik handienak, beti ere aurreikusitako sailen arabera.

Hasiera batean 5 milioi pezetatik gorako sarrera dutenei aitopena egiteko betebeharra ezartzea aurreikusi zen. Hala eta guztiz ere, taularen behin-betiko egiturak eraman du hasiera batean aitopena nahitaez egiteko zehaztutako 5 milioiko kopurua 3 milioitan uztea. 1,2 milioi pezetakoa da Espainiako Estatuko beste lurraldeetan zehaztutako muga. Bizkaiko Ogasun saileko arduradunen ustez, zenbat eta gehiago murriztu atxikipenak, orduan eta aitopene positibo (ordaindu beharra) gehiago daude eta aitopene negatibo (itzuli beharra) gutxiago; horrexegatik estutu behar izan da aitopena aurkeztetik libre geratzeko muga. Bizkaiko Ogasunak eginiko kalkuluen arabera, sistema berri honi esker lurralde honetan dauden ia 500.000 zergapekotatik 213.349 inguru lagun gertatuko dira aitopena aurkezteko betebeharretik libre.

ATXIKIPENAK 2000 URTERAKO

Urteko atxikipena	Seme-alaba eta beste oinordekoen kopurua						
	0	1	2	3	4	5	6 <
1.300.000 baino gutxiago	0	0	0	0	0	0	0
1.300.001-1.371.000	1	0	0	0	0	0	0
1.371.001-1.451.000	2	0	0	0	0	0	0
1.451.001-1.541.000	3	1	0	0	0	0	0
1.541.001-1.643.000	4	2	0	0	0	0	0
1.643.001-1.747.000	5	3	2	0	0	0	0
1.747.001-1.825.000	6	4	3	1	0	0	0
1.825.001-1.911.000	7	6	4	2	0	0	0
1.911.001-2.022.000	8	7	5	3	1	0	0
2.022.001-2.247.000	10	9	7	6	4	2	0
2.247.001-2.354.000	11	10	9	7	5	3	0
2.354.001-2.499.000	12	11	10	8	6	5	0
2.499.001-2.808.000	13	12	11	9	8	6	0
2.808.001-3.145.000	14	13	12	11	9	8	1
3.145.001-3.513.000	15	14	13	12	10	9	2
3.513.001-3.826.000	16	15	14	13	12	11	5
3.826.001-4.200.000	17	16	15	14	13	12	7
4.200.001-4.657.000	18	17	17	16	15	14	9
4.657.001-5.225.000	19	18	18	17	16	15	9
5.225.001-5.873.000	20	19	19	18	17	16	12
5.873.001-6.306.000	21	20	20	19	18	18	14
6.306.001-6.739.000	22	22	21	20	20	19	14
6.739.001-7.219.000	23	23	22	21	21	20	17
7.219.001-7.862.000	24	23	23	22	22	21	17
7.862.001-8.282.000	25	25	24	24	23	23	20
8.282.001-8.985.000	26	25	25	24	23	23	20
8.985.001-9.327.000	27	27	26	26	25	25	21
9.327.001-10.108.000	28	28	27	27	26	26	21
10.108.001-10.677.000	29	29	28	28	28	27	23
10.677.001-11.512.000	30	30	29	29	29	28	23
11.512.001-12.350.000	31	31	30	30	30	29	28
12.350.001-13.478.000	32	32	31	31	31	30	29
13.478.001-13.930.000	33	33	33	32	32	32	30
13.930.001-14.885.000	34	34	34	33	33	33	32
14.885.001-15.949.000	35	35	35	34	34	34	32
15.949.001-17.146.000	36	36	36	35	35	35	33
17.146.001-18.258.000	37	37	37	36	36	36	34
18.258.001-20.139.000	38	38	38	37	37	37	36
20.139.001-22.057.000	39	39	39	38	38	38	36
22.057.001 edo gehiago	40	40	40	40	39	39	38

Iturria: Bizkaiko Foru Aldundia

Aurtengo onura fiskalak ia 400.000 milioi pezetakoak dira

AURREIKUSPEN FISKALAK

Sarrera fiskalak (milioi pezetatan)	1999ko Aurrek.	2000ko Aurrek.	Aldea (%)	Gastu fiskalak 2000ko Aurrek.
► PFEZ	404.960	399.300	-1,4	186.144
► Ondare zerga	16.500	16.800	+1,8	11.726
► Sozietateen gaineko zerga	141.710	147.600	+4,2	70.010
► Ondorengotza eta dohaintza zerga	4.650	4.300	-7,5	2.040
► ZUZENeko ZERGEN GUZTIZKOA	571.610	572.100	0,1	269.920
(milioi pezetatan)	1999ko Aurrek.	2000ko Aurrek.	Aldea (%)	2000ko Aurrek.
► Ondare transmisioak	30.900	33.700	+9,1	7.903
► BEZ	276.100	300.800	+8,9	51.117
► Zerga bereziak	143.250	152.130	+6,2	26.512
► Aseguruko primak	7.500	7.950	+6,0	1.892
► ZEHARKAKO ZERGEN GUZTIZKOA	484.420	523.390	+8,0	87.424
► ZUZENeko ETA ZEHARKAKO ZERGAK	1.056.030	1.095.490	+3,7	357.344

Iturria: Ogasun Saila

EAEko Foru Ogasunek 2000. urteari begira aurreikusi dituzten onura fiskalak -zerga-salbuetspenak, gastu kengarriak, beharpenak, kendurak, hobariak eta gisakoak- ia 400.000 milioi pezetako guttizkoan (357.344 milioi pezeta) zehaztu dituzte, hots, bilioi pezetatik gora aurreikusitako zerga-sarreraren guttizkoaren %32,6. Aipatutako onura fiskalak erdieste-ko formula erabili- enak dira zerga oinarrian egiten diren kendurak, pertsona edo zerga-entitate bakoitzaren sarreraren multzoa, eta ordaindu beharreko kuotan egiten diren hobariak.

ALBERTO ELOSEGI

Euskal enpresek ordaindu beharreko Sozietateen gaineko Zergen zuzeneko eragina duten onura

fiskalak aipatu beharra daude. Euskal enpresek ekonomiaren esparruan une goxoak bizi dituzten arren eta azken urteetan etenik gabeko mozkinak izan dituzten arren, 70.010 milioi pezeta gehiago izango dute, hau da, iaz baino 70.010 milioi pezeta gutxiago ordainduko diote ogasunari. Kopuru hori Sozietateen gaineko Zergak aurreikusitako guttizko sarreraren (147.600 milioi pezeta, iaz baino %4,2 gehiago) %51,5 hartzen du.

PFEZren baitan aurreikusten diren salbuespen fiskalak 186.144 milioi pezetako kopurura iritsiko dira aurtan. Kopuru horretara jaso behar da, besteak beste, etxebizitza erosteagatik aurreikusten diren laguntzen sail garrantzitsua. Beste sail garrantzitsu batzuk bereizten dira Pentsio-Planei eta Borondatezko Aurreikuspen Sozialerako Entitateei (BASE) eginiko ekarriak saritzeko (18.652 milioi pezeta gutxiago ordainduko dira); lan-errendimenduen aurreko hobariak beste 81.406 milioi pezetatan zehaztu dira; etxebizitza alokairuan hartzeagatik aplikatuko diren kendurak beste 1.021 milioi pezetatan zehaztu dira; etxebizitza erosteagatik 27.842 milioi pezeta gutxiago jasoko da...

Foru Ogasunek beste 8.908 milioi pezeta gutxiago jasoko dituzte Sozietateen gaineko Zergen zehazten diren zergamota batzuei -inbertsio kolektiboko erakundeen kasuan esaterako- ematen zaizkien onura fiskalei esker. BEZri dagokionez, Foru Ogasunek 51.117 milioi pezeta gutxiago jasoko dituzte, orokorra dena baino zerga-tasa txikiagoa aplikatuko dutelako. Horrenbestez, ehuneko bederatzi gutxituko da tasa murriztuaren kasuan eta ehuneko hamabian tasa oso murriztuaren kasuan. Zerga berezien kapituluan, 26.512 milioi pezeta gutxiago bilduko dituzte aurtan EAEko Ogasun sailek □

AITORPENA EGITEKO. Hau da Donostiako bulegoa.

PFEZ ia soilik lan-errenten gainean aplikatzen da

PFEZ, teorian bederen pertsona bakoitzaren egiazko errentaren arabera ordaintzen dena, azken urteotan ia soilik lan-errenten gainean aplikatzen ari da. Euskal Ogasun sailek emaniko datuen arabera, oraindik oso garrantzitsua da enpresari eta profesional jakin batzuek egiten duten iruzur fiskala, nahiz eta iruzurra kontrolpean edukitzea neurri batzuk abian diren.

Euskal Herrian azken urteotan iruzur fiskalaren gaineko kontrola handiagoa bada ere, PFEZ oraindik ere ia soilik lan-errenten gainean baino ez da aplikatzen (soldatak, pentsioak eta langabezi sariak). Artean, gizartean garrantzitsuak diren kolektiboek (enpresa-jarduerak eta jarduera profesionalak bideratzen dituztenak) eginiko ekarriak ez dira inondik ere beren egiazko sarrerak adieraziz gero ordaindu beharrekora iristen. Horixe da ELA sindikatuak iaz PFEZri buruz eginiko lan batean -"PFEZ gero eta okerrago banatua" izeneko txostenean- aurkeztutako ondorioetako bat. Aurten, orain dela gutxi, 1999. urtean aitortutako eta 1998ko ekitaldiari dagokion txostena aurkeztu du, eta ondorio berberetara iritsi da: PFEZren bidez biltzen denaren %80tik gora lan-errenten kontura doa.

PFEZ, teorian bederen, pertsona bakoitzaren egiazko errentaren arabera ordaintzen da.

Zerga honen filosofiaren arabera, zenbat eta sarrera handiagoa izan orduan eta portzentai handiagoa ordaindu behar da. Zerga aurrera-koia esaten zaio horri. Hala eta guztiz ere, sindikatu honek Ogasuna kofizialak aztertu ondoren, errealitatea eta teoria

bat ez datozela esan beharra dago.

Sindikatu honen arabera, bi dira egoera honen arrazoiak: batetik, lan-errentak ez direnetan dagoen iruzur fiskala eta, bestetik, enpresen eta profesionalen kolektibitateek egiazkoak direnak baino errenta txikiagoak aitortzen dituztela askotan eta lagalki.

AITORTUTAKO ERRENTAREN JATORRIA.

Sindikatu abertzalearen txostena EAEko datuetara mugatzen da, baina Nafarroakoak oso antzekoak izango dira. PFEZn errentaren jatorria aztertuta, esan beharra dago aitortutako 100 pezetatik 83 lan-errentatik etorriak direla (83,5 Araban, 83 Bizkaian eta 82,7 Gipuzkoan). 10 pezeta inguru datoz enpresa eta profesionalen jardueretatik (10,7 Araban, 8,2 Bizkaian eta 11,1 Gipuzkoan).

Gainera, sindikatu abertzalearen esanetan, datuek ez dute zalantza izpirik uzten; egoera hau zuzendu ez baizik eta sendotzeko bidean dago, azken urteetan gora egin baitu lan-errentetatik etorririko aitortuen kopuruak. Honenbestez, guztizkoaren %82,3tik %83,4ra pasa da Araban, %81etik %83ra Bizkaian eta %79,6tik %82,7ra Gipuzkoan. Honek esan nahi du PFEZ neurri handiagoan aplikatzen dela soldatetan, pentsioetan eta langabezi sarietan.

Sindikatuaren txostenak kolektiboek aitorturiko batez besteko errenta aztertzen du aurrerago. Egiaztatu egiten da lan-errentak dituzten pertsonen kolektibitatea dela errenta handienak aitortzen dituenak. Hala bada, Araban, soldatapeko langileek enpresa jarduerak eta jarduera profesionalak garatzen dituztenek baino 500.000 pezeta gehiago (20.000 libera) ordaintzen dute urtean. Gipuzkoan 665.000 pezetakoa da aldea eta Bizkaian

PFEZ-K ERRENTA EZBERDINETAN DUEN PISUA (Aitortutakoaren %*)

HERRIALDEAK	LANA	ENPRESAK PROFESIONALAK	GAINERAKOA	GUZTIZKOA
▶ Araba 1996	83,4%	10,7%	5,9%	100%
▶ Araba 1993	82,3%	10,2%	7,5%	100%
▶ Bizkaia 1997	83%	8,2%	8,8%	100%
▶ Bizkaia 1993	81%	8,7%	10,3%	100%
▶ Gipuzkoa 1996	82,7%	11,1%	6,2%	100%
▶ Gipuzkoa 1993	79,6%	10,1%	10,3%	100%

EAE-KO PFEZ-N KOLEKTIBOAK AITORTU DUEN BATEZ BESTEKO ERRENTA

HERRIALDEAK	LANA	ENPRESAK PROFESIONALAK
▶ Araba 1996	2.211.000	1.710.000
▶ Araba 1993	2.000.000	1.593.000
▶ Bizkaia 1997	2.396.000	1.520.000
▶ Bizkaia 1993	2.083.000	1.350.000
▶ Gipuzkoa 1996	2.354.000	1.689.000
▶ Gipuzkoa 1993	2.150.000	1.583.000

(*) Aitortpena egiten den urtea - Iturria: EAEko Ogasun Saila

876.000 pezetakoa, azken lurralde honetan enpresa-jarduera eta jardue-
ra profesionalak bideratzen dituzte-

**Gaur egun
aitortzen diren
100 pezetatik
83 lan-
errentetatik
etorriak dira**

nek aitortutako batez besteko erren-
tak EAEko baxuenak baitira, urtean
soilik 1.520.000 pezetakoa.

Txosten honen arabera, kolektibo bakoitzak azken urteetan aitortzen duenaren eta egiazko sarreraren arteko aldea murriztu beharrean handitu egin da. Izan ere, orain dela urte batzuk 400.000 pezetakoa zen aldea Araban, 600.000 pezetakoa Gipuzkoan eta 750.000 pezetakoa Bizkaian. Adierazitako errenta-maila hauen

aurrean eta sindikatu abertzalearen esanetan, fenomeno bikoitza gertatzen da PFEZn: lan-errenten aurrean baino ez da aurrerakoitasun teorikoa aplikatzen, eta enpresa-errentak PFEZ ordaintzetik ia aske geratzen dira, izan ere, oso errenta baxuak aitortzen dituzte.

Gisa honetan amaitzen da euskal sindikatuaren txostena: "Azaldutako datuekin egiaztatzen den moduan, iruzur fiskalaren aurkako borrokak ez dio onera-

Egungo iruzur fiskal handiaren aurkako neurriak

INORK EZ DAKI ZEHATZ-MEHATZ zenbaterainokoa den Euskal Herrian dagoen iruzur fiskalaren kopurua. Datu guztiak eskura behar dituzten foru administrazioak ez dira horiek aditzera ematearen eta jendaurrean aurkeztearen aldeko. Datuok ez aurkezteko arrazoen artean dudarik gabe garrantzi handia izango du iruzur horren parte handi bat enpresari, profesionalen eta lanbide liberaletan aritzen direnen aldetik etortzeak. Gainera, egun boterean dauden alderdietako kideak izan ohi dira pertsona horiek, edo boterean dauden alderdiei ematen diete botoa. Jakin badakigu hiritar gehienak, langileak, estu kontrolatuta daudela nominen bidez. Sindikatuek eta giza mugimenduek beti adierazi izan dituzte zenbaterainokoak diren iruzur fiskal honi dagozkion kopuru izugarriak. EAEko kasuan, urtean 300.000 milioi pezetakoa (12.000 milioi libera) dela adierazten dute, eta Nafarroakoan, 80.000 inguru milioi pezetakoa.

Nolanahi ere, iruzur fiskalaren aurkako politika justifikatzeko-
edo, Administrazioek bideratzen dituzten ikuskarze-lanen emaitza batzuk ezagutzen ari gara arian-arian. Honenbestez, Arabako foru

diputatu Juan Antonio Zaratek aitortu egin zuen Araban "iruzur fiskal handia" dagoena, baina ez zuen iruzurraren kopurua zehaztu nahi izan datu zehatzak eskura ez zituelako aitzakiarekin. Hala eta guztiz ere, jakin badakigu 1999 urteko lehen hamaika hilabeteetan zergapekoek ordaindu ez zituzten 5.216 milioi pezeta eskuratu zituela Arabako Ogasunak zergetan. Kopuru hori iragan urtean PFEZk eta Sozietateen gaineko Zergak aurreikusitako guztizko bilketaren %6 da.

Arabako foru diputatu beraren esanetan, Gasteizko egoitza aldean dauden merkataritza-establezimenduetan bideratutako ikuskarze-lanen %34tan irregulartasunak hauteman dira. Jarduera Ekonomikoen gaineko Zergen ordainketan, eta hori zerga-ordainketak saihesten direlako erakusgarri izan liteke. Zerga-mota horretan bertan, baina industrialdeetan, %46ra iristen dira irregulartasunak.

Gipuzkoako kasuan eta iruzurraren aurkako azken kanpainan, fiskotik ihes egin nahi zuten 16.740 milioi pezeta zenbatu zituen

ALDUNDIAK. EAEko hiru aldundiek (Araba, Gipuzkoa eta Bizkaia, ezker-eskuin) iruzur fiskalari aurre egiteko planak dituzte, baina G

ko aldaketarik ekarri zerga honen baitako presio fiskalaren banaketari; hortaz, borroka itxurazkoa edo ahulegia izan dela esan dezakegu".

1998ko ekitaldiari buruz aurten aurkeztutako txostenean oso antzeko egoera egiaztatu du sindikatu aber-tzaleak. PFEZren lan-errenten gaineko presio fiskala enpresa, profesional eta kapital-errenten gainekoa baino 2,2 bider handiagoa izan da. EAEn zerga horren bilketan lan-errentetatik

etorritako kopurua 386.207 milioi pezetakoa izan zen 1998an, enpresa eta kapital-errentetatik etorritakoa 175.782 milioikoa izan zen artean. Ekarri bien arteko aldea, beraz, 210.000 milioko kopurura igo zen.

Nafarroan, berriz, lan-errentetatik etorritakoa 78.868 milioi pezetako kopurura igo zen, aurreko urtean baino %9 gehiago, enpresa eta kapital-errenten multzotik etorritakoa 52.813 milioi pezetakoa izan zen arte-

an, hau da, 36.000 milioi pezeta gutxiago.

Soldatapekoek aitortutako urteko sarrerak 2.088.000 eta 2.354.000 peze-ta bitartekoak diren artean -lurralde-en arabera beti ere- enpresa-jardue-rak eta jarduera profesionalak garatzen dituzten pertsonen 1.375.205 eta 1.710.000 pezeta bitarteko sarre-rak aitortzen dituzte; ELAren arabe-ra, "praktikan zerga ordaintzetik salbues-ten dituzten kopuruak" □

Gipuzkoako Foru Ogasunak Batzar Nagusien aurrean 1999ko api-rilean aurkezturiko datuen arabera, balio erantsiaren gaineko eta Pertsona Fisikoen Errentaren gaineko Zergei dagozkie, hein handi batean, ordaindu gabekoak. Antzeko zerbait gertatzen da Bizkaian, hein handiagoan baina, baita Nafarroan ere, neurri apalagoan; ez dugu datu zehatzik ordea.

Foru Ogasun guztiek egun dagoen iruzur fiskalari aurre egiteko asmoa ageri duten arren, berrikuntza ugari aurkeztzen dituen eta iruzur fiskalari aurre egiteko Gipuzkoan abian jarri den plan zeha-tza dakargu orriotara. Plan honen bidez 7.500 milioi pezeta gehia-go bildu nahi ditu urtero.

Gipuzkoako Ogasunak lau urteko iraupena izango duen plan bat diseinatu du. Plan horren arabera, 1.346tik gora miloi pezeta inbertituko ditu bereziki bitarteko informatikoe-kin egiten den iru-zurrari aurre egiteko. Herrialde honetan urtean 17.000 milioi pezeta aitortzen badira, iruzurrari aurre egiteko programa hone-kin beste 7.500 milioi pezeta bildu nahi dira, hots, urtean 25.000 milioi pezeta biltzea du helburu programak.

Programa honetan, zor-tzi multzotan banatuta-ko 103 neurri aurreikus-ten dira. Hauetako gehienak Gipuzkoako Ogasunak orain arte aplikatu dituen neurriak dira, egokituak baina, eta beste neurri berri batzuk, teknologia aurreratuen laguntzaz egiten diren irregularta-sunak hautemateko xedean.

Iruzuraren aurkako plan honek, besteak beste, "zergapekoei informatzeko, laguntzeko eta kasu egiteko sistemak hobetzea", "iru-zurrari aurrea hartzeko neurriak sendotzea", "ikuskaritza lanen era-ginkortasuna areagotzea" eta "diru-bilketan zorrak saihestea" ditu helburu. Diru-bilketaren atalean esan beharra dago Gipuzkoako Aldundiak, 1999ko urtarilaren 1ean, zergen bidez jaso beharreko 29.689 milioi pezeta zeuzkala kobratu gabe; halaz ere, kopuru hori urtean 4.000 milioitan murriztea lortzen ari da Gipuzkoako Oga-suna.

Iruzur fiskalaren aurkako plan berri honen beste helburuak dira zergapekoen zerrenda handitzea eta ikuskaritzaren egitekoak jasan ditzaketen hautagaien bereizketan zehaztasun handiago batez jardutea. Horretarako, informatikaren arloan trebaturiko ikuskari talde bat osatu nahi da legegintzaldi honetan, izan ere, gaurko egunean oso teknologia modernoak erabilia egiten dira iruzur gehienak. Zergen esparruan eta batez ere informatikan tre-batutako langile-teknikarien talde bat osatuko da "ingeniaritza fis-kalari" aurre egiteko. Lau urteko epean 342 milioi pezeta bidera-tuko dira langile hauen gastuak ordaintzeko, 235 milioi kanpoko zerbitzuak kontratatzeko, beste 660 milioi gehiago ekipo informa-tikoetan inbertitzeko eta, azkenik, 110 milioi fakturazioa kontrola-tzeko sistema berriak egokitzeko.

Bizkaiko Foru Ogasunak, bere aldetik, dagoeneko amaituta du iruzurrari aurre egiteko planaren araberrako ikuskaritza zerbitzua-ren erreforma. Erreforma honek aurkeztzen dituen ardatz nagusien arabera, areagotu egingo dira tresna informatikoak, handitu egingo da ikuskari eta ikuskariordeen plantila eta aldaketa batzuk egingo dira antolamenduan. Zerbitzu berri honek PFEZren arautegi berriarekin bideratuko den aurreneko errenta-kanpainaren emai-tzak kontrolatzea du helburu. Ikuskaritzak bereziki egiaztatuko ditu nola enpresa-jarduerak hala jarduera profesionalak, horietan ema-ten baitira iruzur handienak. Helburua lortzearen, ikuskarien arlo-ak beste 15 ikuskariorde eta 21 ikuskarirekin handitu du bere plantila □

uzkoako dirudi berritzaileena.

Sortu zenetik, aurrera egin du Udalerri Euskaldunen Mankomunitateak. Urtero udalerri berriek hartzen dute euskara lan hizkuntza bihurtzeko konpromisoa. Hego Euskal Herriko beste asko ordea -ehunetik gora- baldintzak bete arren, ez dira ausartzen pauso hori ematen.

UEMA: KONPROMISO HANDIEGIA?

LUIS JAUREGIALTZOI GARA

■ Ondarroan egin zuen UEMAk biltzar orokorra.

ustez, 1998an udalerri bat bera ere UEMARA ez sartzeko arrazoia.

UEMAN egoteko garrantzitsuena euskaraz funtzionatzeko borondate politikoa izatea da. Hau da, ehuneko ehunean, plangintza baten bidez, euskara izatea udalaren lan hizkuntza. Gainera, herri hortan zerbitzu publikoak euskaraz eskaintzea, edo horretan ahalgintzea. Hortik aurrera, baldintza tekni-

ko bat dago: biztanleen %70-%80tik gora euskaldun izatea. Orain dela gutxi arte ordea, %80ko portzentajea eskatzen zen. Hori horrela izan arren, EUSTATEk 1996ean bildutako datuen arabera, Hego Euskal Herrian 142 udalerri inguruk betetzen du baldintza tekniko hori. Esaterako, Larrauleko 131 biztanleak euskaldunak dira, baina ez dago UEMAn.

ZENBAKIAK ZENBAKI. Hainbat arrazoi dago udalerri askok UEMAn sartzeko baldintzak bete arren, bide hori ez hautatzeko. Iñaki Arregiren aburuz, UEMAk berak ere ez du jakin proiektu erakargarri bat luzatzen udal guztiei. Biztanleen gehiengoa euskalduna den herrietan eta euskararen erabilera ziurtatua dagoenetan, udaletxeko beste betebeharren artean euskarari ez zaio lehentasuna

ematen. UEMako udalerrietan bertan baliteke euskarari ez eskaintzea behar bezainbeste denbora. "Abertzaleek argi izango balute proiektu nazionalaren barruan euskara estrategikoa dela, beste inplikazio bat lortu eta esparru zabala-gora helduko ginateke", dio Iñakik.

Autokritika utzita, oztopo juridiko eta eraso politikoez ez dituzte gauzak erraztu. Afera juridikoaren azken atala martxoan ezagutarazi zen. Espainiako Auzitegi Gorenak Abaltzisketako Udalak mankomunitatean sartzeko hartutako erabakia baliogabetzat jo zuen. Gorenaren arabera, udalek herrilanak egiteko eta zerbitzuak eskaintzeko bakarrik osa ditzakete mankomunitateak eta euskara sustatzea ez da herrilana. Arazo hauei so, UEMAn murgiltzea beste "istilu" batean sartzeta da udal askorentzat. Gainera UEMA ez da aldarrikapenak egiteko erakundea. Helburu praktikoa ditu: udalek euskara euren lan hizkuntza bihurtzeko deitzen lortu nahi du. Eta guztiak ez daude prest horrelako konpromisoak hartzeko.

Badago udal txikietan gertatzen den beste arazo bat: zinegotzi eta alkate askok, nahiz eta euskaldunak izan, ez dute euskaraz idatzi eta irakurtzeko gaitasunik, nagusiak dira eta sarri nekazari edo beharginak dira eta soberan dituzten orduak erabiltzen dituzte udal lanetarako.

Maila politikoan, Iñaki Arregiren esanetan lortu da alderdi abertzaleek bat egitea eta hiru alderdi abertzaleak daude ordezkatuta zuzendaritzan. Oraingo egoeraren eragina txarra izango dela dio ordea: "Guk 1992tik erabaki genuen abertzaleen arteko elkarlana zaintzea. Baina beste erakundeetan ez bada hori gertatzen sortzen diren elkarren arteko arazo pertsonalek kalte ez, baina traba egiten digute". UEMAk garbi du ezin dela euskararen inguruko proiekturik aurrera atera adostasunik ez badago.

◆ IZASKUN JAUREGI

Guztira, 36 udalerri osatzen dute Udalerri Euskaldunen Mankomunitatea. Hauetatik, 19 Gipuzkoakoak. Maiatzaren 21ean Iruran burutuko den UEMA egunean ordea, Gipuzkoako, Nafarroako eta Bizkaiko hiruna herri Mankomunitatean sarrera egitea dago pentsatua. Oraingoan, aurrean bi udalerri hartu dute erabaki hori: Amoretok eta Ondarroak. Iaz, 3 izan ziren. 1998an bat ere ez. Baina UEMAn egoteko baldintzak betetzen dituen udalerri ugari dago. UEMaren kide izan edo ez izan erabakitzeko baldintza askok du eragina: "Legealdi bat hastean, lehenengo bi urtetan hartzen dira erabaki garrantzitsuak. Hirugarrenetik aurrera, udaletako jendea nekatuegi dago horretarako". Hori izan liteke, Iñaki Arregi UEMako teknikariaren

Euskara sailaren babeslea:

Gurea denontzat

Euskara ahotik ahora

Gipuzkoako Foru Aldundia
Kultura, Euskara, Gasteia eta
Kirol Departamentua

UEMAren egon daitezkeen udalerriak:
%70etik gorako hiztun euskaldunak
zituztenak 1996an.

Herriak	Hiztun euskaldunak	Herriak	Hiztun euskaldunak
Abaltzisketa	96,48	Gatzelu	97,87
• Aduna	91,18	Gernika-Lumo	70,58
Aia	94,31	Getaria	93,37
• Aizarnazabal	96,69	• Gizaburuaga	99,26
Ajangiz	96,34	• Goizueta	96,01
Albiztur	98,96	Hernialde	87,50
Alegia	85,04	Ibarrangelu	89,92
Alkiza	95,33	Idiazabal	85,46
• Altzaga	96,74	Igantzi	92,53
• Altzo	98,07	Igorre	77,23
• Armezketeta	93,79	• Ikaztegieta	88,77
• Amoroto	97,53	Ipazter	95,47
• Anoeta	71,94	• Irura	78,60
Antzuola	72,77	• Itsasondo	82,49
Araitx	87,15	Ituren	96,48
Arama	89,03	Izurtza	83,46
• Aramaio	86,62	Kortezubi	94,71
Arano	85,71	Labaien	86,96
• Arantzaz	99,01	Larrabetzu	79,87
Arantzazu	86,22	Larraul	100,00
Arbizu	91,28	Larraun	82,54
Areso	93,42	• Leaburu-Txarama	90,67
Arratzu	92,41	Legorreta	73,29
Arrieta	88,94	Leintz-Gatzaga	78,46
Arruazu	87,27	• Leitz	89,62
• Artea	84,47	• Lekeitio	87,15
Asteasu	86,71	Lesaka	78,80
Ataun	96,11	Lezama	70,55
• Aulesti	95,65	• Lizartza	97,17
Azkoitia	79,71	Mallabia	75,77
Azpeltia	87,39	Mañaria	89,87
• Baliarrain	98,91	Markina-Xemein	89,00
Basaburua	80,18	Maruri/Jatabe	76,23
Baztan	79,78	Mendaro	77,08
• Beizama	100,00	Mendata	95,47
Belauntza	87,59	Mendexa	92,12
Berastegi	89,89	Meñaka	91,94
• Bermeo	77,56	Morga	95,55
Berriatua	95,13	Mundaka	74,79
Berrobi	81,45	• Munitibar-Ar...	97,19
Bertiz-Arana	76,60	Murueta	92,35
Betelu	91,52	Mutiloa	92,77
Bidegoian	94,19	Mutriku	85,01
Busturia	71,64	Muxika	93,09
Deba	75,68	Nabarriz	97,50
• Dima	91,55	• Oiartzun	76,80
Donamaria	90,46	Oitz	94,19
Doneztebe	73,32	• Ondarroa	83,09
Ea	86,52	Oñati	79,84
Elantxobe	93,08	• Orendain	98,70
• Elduain	96,90	• Oresa	97,44
Elgeta	85,11	Orio	82,64
Elgorriaga	86,46	Ormaiztegi	81,14
Eratsun	99,46	Otxandio	77,20
Ereño	93,61	Saldias	97,44
Ergoien	91,62	Segura	87,43
Errezil	98,08	Sunbilla	91,73
Errigoiti	91,52	Urdazubi	86,47
Etzalar	90,02	Urdiain	83,17
Etzarrí Aranatz	79,50	Urrutz	96,15
• Etzebarria	94,41	• Usurbil	70,16
Ezkio-Itsaso	91,34	• Zaldibia	88,40
Ezkurra	95,24	Zarautz	72,17
Forua	79,68	• Zeanuri	93,16
Fruiz	93,25	Zeberio	85,83
Gabiria	94,48	Zegama	92,00
• Gaintza	96,99	Zerain	96,10
Gamiz-Fika	86,84	Zestoa	87,45
Garai	82,43	• Zubieta	98,41
• Gatika	83,13	Zugarramurdi	95,10
Gautegiz Arteaga	84,12	Zumaia	72,84

Iturria: EUSTAT - •UEMAren barruan daudenak.

Arturo Campion

Arturoren kaiera

48.246 ETA 150.000

Euskararen Legea aldatu nahi du Miguel Sanzek, duela gutxi adierazi duenez. 48.246ko zifra ere entzun du nonbait, eta 150.000koa jarri dio aurrez aurre. Oinarriak taldeak Nafarroan euskararen ofizialtasunaren alde bildu zituen 48.246 sinadurak. Miguel Sanzek horri aurre egiteko 1986an onartutako Euskararen Legea aldatzeko eskatzen duten 150.000 boto dituztela gaineratu du.

SEILUAK EUSKARAZ BAI

Nafarroako presidente Miguel Sanzek Euskararen Legean egin nahi duen aldaketa ez litzateke euskararen onerako, hizkuntza murrizte aldera baizik. Nafarroako Parlamentuak ordea, Espainiako Kongresuari posta seiluak euskaraz, katalanez eta galizieraz eskatzeko proposamenari baiezkkoa esan dio. UPNk ez zuen aurka bozkatu, EH eta biak abstenitu egin ziren.

% 91 B ETA D EREDUAN

Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza sailburu Inaxio Oliverik eman berri ditu aurtengo aurrematrikulazio datuak. Euskal Autonomia Erkidegoan, ikastetxe pribatu eta publikoetan, 2000-01 ikasturterako 3 urteko ikasleen aurrematrikulazioen % 91 D eta B ereduari burutu dira. Eskualdez eskualde aipatuz gero, Araban haurren %83,30, Bizkaian %86,90 eta Gipuzkoan %96,70 aipatu bi ereduari arituko dira datorren urtean.

ENKARTERRI EDO ENKARTAZIOAK

Bizkaiko eskualdeari bi modu hauetara deitu ahal izango zaio hemendik aurrera. Proposamen hauek egin ditu bederen Euskaltzaindiak, Enkarterriak hitza baztertuz.

Urrea

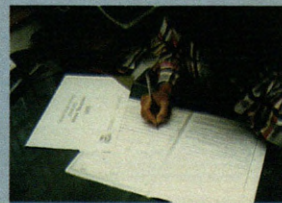

■ Makina bat esparrutan bultzatzea behar da euskara. Horieta bat da kazetaritza. Aurren ere euskarazko kazetaritzaren kalitatea eta berrikuntza sustatzeko asmoz XXII. Rikardo Arregi Kazetaritza Saria antolatu du Andoaingo Udalak. Milioi bat pezetako sari nagusia eta Kazetari Berria saria banatuko dira.

Ikatz

■ Mailegurik eman nahi ezean dabilta Bilboko Merkataritza Artekarien Elkarteak. Arrazoia hizkuntza da; Ibaizabal ikastolak aurkeztutako mailegu eskaerako eskritura bere horretan geratu zen, artekariak ez baitzekien euskaraz. Ikastolen Elkarteak Partaidek tramitea egin gabe geratzea salatu du.

Ez du inork erlearen ziztada probatu nahi, baina hegalarri txikitxo eskerronekoa ez denik ezin esan; ezia, argizaria eta pozoia bera ere beren eskutik datoz. Animalia honen berri duzu orriotan eta baita hilaren 29an Usurbilgo II Erle Egunean ere.

EZTEN ZORROTZEKOA ETA BAITA ESKER ONEKOA ERE

Erlea, *Apis* generoko intsektu himenopteroa dugu. Gorputz kolore aposematikoak bere eztenaz ohartarazten gaitu, hau da, kolore beltz eta horiak arriskutsua dela adierazten die ingurukoei. Soilik emeak du eztena, abdomenean gordeta. Sei hanka eta lau hegorekin airean zein lurrean mugitzen da. Ahoko tronpa luzez az baliaturik, lorez-lore nektarra jasotzen ibiltzen dira. Mingaina garatua-

goa dago erle langileetan erregina edo arretan baino. Erleak taldeka bizi dira, koloniatan antolatuta, familia honela osatzen delarik: erregina, erlamandoak edo arrak eta erle langileak edo eme antzuak. Hiru-

bia zaindu eta berotzen baitu. Eme antzu edo langileek gau eta egun dihardute lanean familia mantentzeko. Landare landare lehengaiak bildu etxea atondu eta kumeak elikatzen ditu. Beharrezkoak ez diren arrak kanporatzeaz ere hauek arduratzen dira. Familia hau bitxia da gero, oso bizi-iraupen desberdinetako partaideak ditu, erregina 4-5 urtez bizi badaiteke ere, arrek ez dute urte erdia irauten, langileak aldiz 40 egunetatik 6 hilabetera bizi daitezke.

ENBORREZKO ERLAUNTZAK.

Duela 150 milioi urte agertu zen erlea lehen aldiz munduan. Garai hartan lurrera eroritako enborretan egiten zituen bere erlauntzak. Gero, sortu zen gizakia, ehiztari-biltzaile moduan bizi zen eta erle basatien ezia jasotzen zuen. Azarna

hauek duela 12.000 urtekoak dira, Paleolitiko amaierakoak. Zailagoa da erlezaintzaren hasiera datatzea. Egiptoarrek duela 2.400 urte erabiltzen zuten. Erlearen etxekotzea aspaldiko gauza dela ikusenezake. Antzinako erlauntzak enborrekin eraikiak zeuden. Noski, lehengo erlauntza hauek manipulatzeak erabiltzen ziren teknikak ere oso sinpleak ziren. Erlauntza modernoak XIX. mendeko amaieran sortu ziren, honekin batera manipulazio teknikak ere berrituz. Teknika berri hauekin, erlezaintzaren intentsifikazioa areagotu zen eta dibertsifikazio genetikoari min handia egin zion. Batez ere, erleen inportazioak egin zion kalte bertako erle beltzari, kolonia hibrido ugari agertuz. Erlezaintzan gertatu den azken krisialdia, barroak eragindakoa izan da. Gaitz hau akaro batek erleei

handiena erregina

dugu eta erlauntzako eme emankor bakarra da. Bere lana beraz, etengabe arrautzak jartzean datza eta erlauntzaren itxura bere osasunaren adierazgarri da. Erlamando edo arraren zeregin nagusia erregina estaltzea da. Jan eta lo besteen kontura egiten du. Eztenik ere ez du defentsarako, baina kumaldian beharrezkoa da, aitatxo arduratsu modura umesa-

AITZOL GOIKOETXEA

■ Erlauntzan, udan, 80.000 erle bizi daitezke.

hegoak jatean sortzen da. Alde batetik erle basatiak akabatu ditu eta bestalde, erlezainek erleak arreata handiagoz zain- tzeraz bultzatu ditu.

Erlezaintza, beste abeltzaintza mote- kin alderatuz ez da hain bortitza. Erlezai- nak lana ondo eginez gero, bien onura lortuko da. Erleari neguan ez zaio jakirik faltako eta ezta gozokirik ere erlezainari. Beraz, erlezaintza erleak haztean eta zaintzean datzan jakintza dugu. Jakintza honetaz baliatuz, erlezainak ezia, argiza- ria, polena, propolia eta pozoia eskura ditzake. Ez dugu ahaztu behar garai bate- an erle basatiek burutzen zuten poliniza- zioa gaur egun erlezaintzaren bidez lor- tzen dela.

Erleek nektarra jaso eta hezetasuna kentzen diote ezia sortuz. Negurako eli- kagaia gordetzeko modu paregabea da. Ezia, azukrea, bitamina, gatz mineral eta entzimez osatutako elikagai konplexua dugu, betidanik jakiak gozatzeko erabili dena. Ezia osasungarri ezik sendagarri ere bada. Azaleko gaixotasunak senda-

■ Erlezaintza abeltzaintzarekin alderatuz ez da hain jarduera bortitza.

■ 5 milioi loretara bisita egunero eta 30 kilometro orduko abiaduran

Beti esan izan da erlearen mundua oso konplexua dela. Bizitzeko, ernaltzeko, lan egiteko, beraien arteko harremanak zehazteko modu bitxiak dituzte. Segidako lerroetan animalitxoaren konplexutasunaz jabetzeko hainbat datu bildu dugu, hala nola, loretara egiten dituen bidaiak, hegaldietako abiadura, erlauntzetako biztanleria, erreginaren lanak eta gu argizariak eta eziaz balia gaitezen erleek zenbat lan egin behar duten.

✿ Egunean zehar, erle batek 5 milioi lore bisita ditzake.

✿ Hegaldiko abiadura 30 kilometro orduko da.

✿ Udan erlauntzak 80.000 erletik gora izan ditzake, hala ere, negu aldean kopurua 20.000ra gutxitzen da.

✿ Erle batek kilo bat ezti ekoizteko, 40.000 kilometro egin behar ditu. Munduari bira osoa ematea, alegia.

✿ Erregina bere bizitzan behin bakarrik estaliko dute. 5-8 arrek estali ondoren, arrak hil egingo dira.

✿ Erreginak eguneko 2.000-3.000 arrautza jar ditzake, osasuntsu dagoenean. Bizitzan zehar 1.500.000 arrautza jarri ahal izango ditu, gutxi gorabehera.

✿ Kilo bat argizari ekoizteko, erleak 10 kilogramo ezti jan behar du.

✿ Erlezain batek urtean 20 kilo ezti saldu nahi badu, erleek 660 kilo nektar bildu beharko dute.

✿ Nektarra ezti bilakatzeko prozesuan pisuaren %60 galtzen da.

✿ Erlauntzan sartu eta propoliaz estalirik gelditzen diren animaliak, sagu eta tximeletak adibidez, baltsamatuta gelditzen dira. Propoliak erlauntzako azken zirrikitua ere ixten du eta bere eragin antimikrobianoa dela-eta des- konposaketa eragozten du.

✿ Urrutira, bi begi bakarrik ikus- ten bazaizkio ere, gehiago hur- bildu eta mikrosko- pioz begiratzuz gero, begi bakoitza 10.000 ozeloz osatua dagoela

ikusiko dugu.

✿ Erlauntza bereko erle guztiek usain bera dute, beste erlauntzetatik bereiztuz ●

■ II. Erle Eguna

Gipuzkoako Erlezainen Elkartek II. Erle Eguna burutuko du Usurbilen apirilaren 29an. Elkartearen asmoa gizarteak erlearekin eta erlezaintzarekin daukan zorra ezagutaraztea da. Usurbilen, hainbat ekitaldi egingo da beti ere erle eta erlezaintzaren inguruan. Erleak sortzen dituen produktuak azoka baten bidez agertuko dira. Ezti sariketa bat ere izango da bertan Gipuzkoako ezti preziatuenak bertaratuz. Erleak hain mundu aberatsa edukirik badago zer ikusi eta ikasia. Ez da harritzekoa edonorengan jakinmina sortaraztea. Ikasteko aukera Usurbilen izango da ●

tzeaz gain, zirkulazioa hobetu eta eztarria gozatzeko erabiltzen da. Ezti mota ugari dugu eta hauek erleak nektarra bildu duen lore nagusiaren arabera sailkatzen dira. Adibidez, katarroa edo eztarriko

mina duzunean, ez dago eukalitu edo izpilikuaren ezitia bezalakorik. Txilar ezitia aldiz, anemia dutenei gomendatzen zaie. Gibelerako eta urdailerako, berriz, erromero ezitia ona da. Erlauntzaren egiturak eraikitzeke argizaria, guruin batusuen bidez sortzen dute. Abaraskak eginga daudela, erreginak arrautzak bertan jarriko ditu edo langileek ezitia gordeko dute ondoren operkulatuaz (argizariarekin abaraska ixtea). Gizakiok hainbat produktutan erabiltzen dugu argizaria, esaterako altzarigintzako argizarian, oinetakoentzako kremetan, kandletan eta ukenduetan. Polena, lorausta ere deitua, lorearen zati arra da. Erleek biltzen dutenez, beronen produktutzat hartzen da. Zertarako ez da erabiltzen polena? Desnutrizio kasuetan, hazkuntzan, ikusmenetarako, ilea ez galtzeko, prostata arazoetarako, haurdunaldirako, edertzeko, azala findu eta leuntzeko polenak badu zeresanik. Erregina-jelea erleek ekoizten dute erregina berria elikatzeko. Polenaren antzeko ezaugarriak ditu. Propolia, zuhaitz eta zuhaixken erretxinez osatutako substantzia dugu. Erleek erlauntza erabat

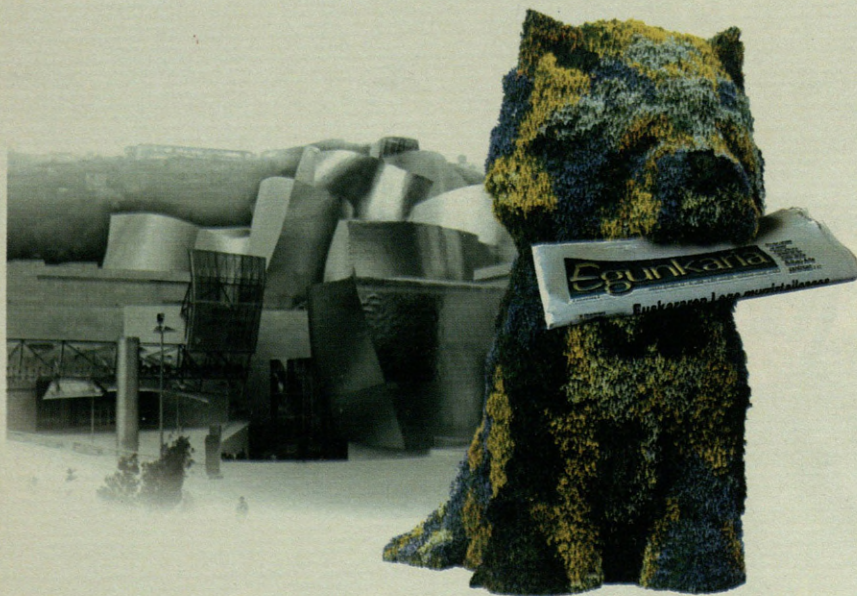
■ Ezitia salgai izango da Usurbilen.

ixteko erabiltzen dute, haize korronteak saihesteko eta gaixotasunei aurre egiteko. Betidanik erabilia izan da zauriak sendatzeko.

Pozoiak edo apitoxinak nerbio sisteman eragiten du. Erreuma eta artrosiaren kasuan erabiltzen dira. Erleak behin eta berriro ziztatzen duenak nolabaiteko immunitatea lortzen omen du pozoia eta hainbat gaixotasunen aurrean. Baina guztientzat ez da onuragarri erlearen eztena, bestela galdetu alergikoari ●

◆ LIERNI ARRIETA
◆ AINHOA OIARTZABAL

Bizkorrek ez zuen gutxiago merezi

Zorionak Euskal Herria

h a m a r u r t e

T E R E S A T O D A

*Teresa Toda kazetaria
Brasilgo Porto Alegren
jaio zen 1950eko San
Juan egunean. Aita
diplomatikoa izaki
munduan zehar, batetik
bestera eman zituen
bere bizitzako lehen
urteak. Opuseko
fakultatetik eta "ABC"
tik pasa bazen ere,
ezkerrekoa da bere
mundua. "Egin"eko
zuzendariorde izan zen
eta Garzonen
sumarioko
prozesatuetakoa bat da.
LABeko prentsa
bulegoan dihardu egun
eta Urnietako EHko
zinegotzia ere bada.*

**"LIZARRA-GARAZIK EZ DU BERE
MEZUA GIZARTERATZEN ASMATU"**

A ita diplomatikoa zenuela eta, Brasilen jaio eta herrialde batetik bestera ibili zinen zure bizitzako lehen urteetan.

Brasildik Txilera joan ginen. Handik Estatu Batuetara eta ondoren, atzera Brasilerara itzuli ginen. Geroago Ingalaterran ere egon nintzen.

■ **Noiz hasi zinen kazetaritza ikasketekin?**

1968an Iruñean hasi nintzen kazetaritza ikasten, Opuseko unibertsitatean. 69an bota ninduten. Arrazoi politikoak zirela medio eta unibertsitate mailan izandako istiluen ondorioz, espediente ireki eta 30 pertsona izan ginen kaleratuak. Ingalaterrara joan nintzen orduan gurasoekin (sekulako errieta jaso nuen) eta gero Madril, Escuela Oficial de Periodismo delakora, ikasketak bukatzera. 72an praktikak egin nituen "ABC"n Ansonekin.

■ **Zer moduz moldatu zinen frankismo garaiko "ABC"n?**

Garai hartan egunkari guztiak antzekoak ziren. Adierazpen askatasunik ez zen eta gai batzuk ukitzea oso delikatuak zen. Gibraltarreko edo Saharako gaiak, adibidez, "materia reservada" ziren eta zentsura pasa behar zuten. Nik neure tesina Sahararen inguruan egin nuen eta oso emaitza ona jaso nuen; bederatzi bat jarri zioten nire lanari. Baina ez zidaten argitaratu.

■ **Nondik dator zure Euskal Herriarekiko harremana?**

68an Nafarroan egon nintzenentzuz lehen aldiz euskaraz hitz egiten. Eta orduan ezagutu nuen egoera. Oso berezia iruditu zitzaidan. Harreman estuagoa 80ko hamarkadan hasi zen, 1984an edo, "Egin"eko Madrilgo korrespontsalia eskaini zidatenean.

■ **Baina lehenago Bartzelonan ere ibili zinen, CCOOeko prentsa bulegoan**

lanean. Ezkerraren mundukoa zara zu, MCCn eta MCEn ere ibilia, eta ezkerretik oso kritikatuak izan da zerbitzu sindikalismoa. Nola bizi izan zenuen hori orduan eta nola ikusten duzu gaur?

Garai hartan Kataluniako CCOO zen hura eta kutsu katalanista handia zuen. Tejeroren kolpeari erantzuteko greba

Muguruza lagun eta lankidea nuen. Oso gogorra izan zen. Madrilgo egoera ez zen batere samurra eta "Egin"etik hona etortzeko proposamena egin zidaten 1990ean. Bizkaian egon nintzen urtebetez eta ondoren Gipuzkoara etorri nintzen. Hemen zuzendari orde izan nintzen, baita mundu eta ekonomia saileko erredaktore buru ere.

■ **Noiz utzi zenuen "Egin"?**

1998an eszedentzia eskatu nuen LABera etortzeko. "Iraultzen" aldizkariari bultzada berri bat eman nahi genion. "Egin"en kolaborazioak egiten jarraitu nuen eta pare bat urteren buruan itzultzea zen nire asmoa. Baina orduantxe itxi zuten.

■ **Nola bizi izan zenuen "Egin"en itxiera?**

Oso egun gogorra izan zen. Gaua negar batean pasa nuen. Etor-kizuna moztuta ikusi nuen. Bat-batean lanik gabe geratzen zara eta zure lankide guztiak ere

horrela ikusten dituzu. Eta gero, noski, sekulako dimentsio politikoa zuen. Azkenean "Egin" ixtera ausartu ziren. Eta nola erreakzionatu behar genuen? Nire ustez, ondo erreakzionatu genuen. Egund berean "Euskadi Información" kaleratu zen eta gero "Gara" etorri zen.

Ni ez ninduten atxilotu, prozesatu bai, ordea.

■ **Eta zertan da egund prozesu hori? Zer gertatuko da?**

Auskalo. Une honetan nik behintzat astero joan behar dut epaitegira. Noiz epaituko gaituzten zain gaude. Garzon epailea sumarioa gizentzen ari da etengabe. Hasieran hamai-

ka prozesatu ginen. Orain hogeita hamabost gara. Garzonek bere ustez ETA-KASeK eraikia duen estatu paralelo guztia epaitu nahi du. Hori, ETA eta KASen estatu paraleloarena, bere sumarioan jasota dago. Saiatzen ari da epaiketari "estatu" horren harreman internazionalak, komunikazio aparatua eta

■ "LAB eta ELAren arteko harremanak ez daude unerik onenean".

PABLO S. QUIZA

orokorraren alde azaldu ginen Katalunian. Baina, Madrilgo zeozer moderatuegoa nahi zuten eta tira-birak sortu ziren hor. Gauzak aldatzen hasi ziren eta langile berregokipen baten aitzakian langile talde bat kaleratu egin zuten. Ni tartean. "Ezkertiarregiak" ginen. Orduan Madril itzuli nintzen.

Askok aldatu da CCOO hasieratik hona. Lehen sindikalismo sozio-politikoa ere egiten zuten. Orain zerbitzu sindika-

■ **"Garzonek bere ustez ETA eta KASeK eraikitako estatu paralelo osoa epaituko duen super-epailea izan nahi du"**

lismoa egiten dute. Errazegi sinatzen dituzte konbenioak patronalarekin.

■ **Zuk esan bezala 84an hasi zinen "Egin"eko Madrilgo korrespontsal moduan. Baina, noiz etorri zinen hona, Euskal Herrira?**

Alcalako atentatuaren ondoren. Ni HBko kideekin afaltzen ari nintzen. Josu

Hamarrekoa

finantzak sartzen. Gero aparatu politikoa-ren bila joango da eta aparatu sindikala-ren bila ere bai, agian. Estatu horren isla bildu eta hori guztia epaituko duen super-epailea izan nahi du. Baina Mayor Oreja-ren eskuetan dagoen jostailu bat da. "Egin"en itxieran Mayor Orejaren agin-dua bete zuen. Erabaki politikoa izan zen argi eta garbi.

■ **Eta zuentzako, prozesatuentzako, zer ondorio ekarriko du honek guztiak? Kondenarik izango al da?**

Hori ez dugu batere garbi. Prozesuak kutsu politiko handia duenez epaia eraba-ki politikoa izango da. Nik dakidala, talde armatuarekin kolaboratzea lepora-tzen digute. Epaiketa noiz izango den ez badakigu, nola jakin zer gertatuko zai-gun? Gure bizitzan eragin handia du horrek, zeozer garrantzizkoa baitugu hor zintzilik. Baina, nire aukera politiko eta profesionala oso garbi izan ditut beti eta hortik etor daitezkeen ondorioak asumi-tuta ditut.

Baina hor gaude, ez bakarrik "Egin" kasuko 35ak, baita kale borrokaren ingu-ruan prozesatutako 300 gazte baino gehiago. Espainiako erakunde judizialak ez dira soilik mugimendu abertzale guz-tia zapaltzen saiatzen ari, segurtasun eza sortzen ari dira. Eta hori gerra zikinaren beste aurpegi bat da.

■ **Madriren bizi izanda, bertako giroa ezagutu izan duzu. Garai batean bazi-rudien sektore batzuetatik Euskal Herriko gatazkarekiko jarrera positi-boa sortzen ari zela. Madrilgo Foroa sortu zen. Gaur egun nola ikusten duzu hori?**

Komunikabideek sekulako eragina dute iritziz publikoan eta su-eten garaian ere ez zuten Euskal Herria beste ikuspegi batetik begiratzeko ahaleginik egin. Eta bertako jendeak zail dauka informazio zuzena lortzea. Hala ere, ahalegin bat egin beharko lukete, informazioa lortze-ko bide alternatiboak egon badaudelako. Baina une honetan Euskal Herriarekiko jarrera oso negatiboa da; egun guztia koktelak jaurtitzen pasatzen dugun terro-ristak gara eta euskara inposatu egiten dugu. Hori da madrildar arrunt batek telebista aurrean jasotzen duena eta zaila izango da horri buelta ematea. Kazetari-erantzukizun handia dute hor eta autokri-tikoak izaten hasi beharko lukete. Lehen-go batean "El País"en editorial bat iraku-ri nuen. Bartzelonan skin head batzuek

JOSE ELORRIETA

«Sindikalista abertzale sendoa eta pertsona atsegina»

RAFA DIEZ

«Oso koherentea eta benetan abertzalea»

MARGARITA ROBLES

«Adore handikoa. Eta, hala ere, bide hau Barne Ministerioko garaian hartu izan balu egoera hobean izango ginateke»

ARNALDO OTEGI

«Izaera indartsu eta adore handiko gizona»

JOSEBA EGIBAR

«Oso pertsona politikoa, hitzaren zentzu onean. Bai bere alderdi barruan eta baita instituzio mailan ere. Besteekiko harremanean bereziki»

MAIXUX REKALDE

«Euskal Herrian harremanak lantzen isilpeko lan handia egiten ari den emakumea»

JONAN FERNANDEZ

«Elkarriren aurpegia. Eta Elkarriren lana batzutan Guadiana bezalakoa da»

PEDRO J. RAMIREZ

«Ondo ezagutzen dudana pertsona eta zinez dezepzionatu nauena»

neska bat eraso eta paraplejiko utzi zute-neko berria zabaldu zen, baina ez zen horrelakorik gertatu. Editorial horrek kazetariak kritikatzeko zituen eta berriak kontrastatu behar zirela zioen. Ea editori-al hori euren buruei aplikatzen dieten Euskal Herriaz ari direnean ere.

Hor daude Madrilgo Foroa, Margarita Robles... eta lanean ari dira. Baina, oso zaila daukate eta haiek ere medioen era-soa jasan behar dute.

■ **Madrilgo Gobernuan, udalean eta probintzian PP da nagusi. Espainiako ezkerria krisian dago. Zer gertatzen ari da?**

Berriki kaleratutako inkesta baten emaitzen arabera, 16 urteko gazteak 25 urtekoak baino kontserbadoreagoak dira. Nola liteke hori? Desideologizazio pro-zesuan dago Espainia. Baina ez soilik PPre-eraginez. PSOEren garaian hasi zen prozesua. Azken finean "movida madrileña" delakoa zer izan zen? Bakoi-tzak bere burua zaintzea eta itxurakeria. Solidaritate kontzeptua ezerezean geratu zen. Industri birmoldaketaren garaian langile borroka egon zen. Baina hori ere isildu egin zuten, UGT eta CCOO sindi-katuen jarrera epelarengatik neurri bate-an. Gaur egun solidarioa izan zaitezke, baina Mozanbikerekin soilik, Gobernu-z Kanpoko Erakunde baten bitartez eta dis-tantzia mantenduz. Vallecako ijituekin ezin duzu solidarioa izan. Horrela, nola izango zara, bada, solidarioa euskal preso "terrorista" horiekin?

Ezkerrak bere diskurtsoa galdu du. Eta ez Espainian soilik, Europa osoan baizik. Denek hainbeste ahalegin egin dituzte zentroan egoteko... Azkenean edozein gobernu sozial demokratik egiten duen politika ez dago Aznarrek egiten duen politikatik bereizterik (Jospin-en gobernu salbu).

PSOEk iparra galdu du. Eta IUk neu-ri handi batean ere bai. Saiatzen dira ezkerreko diskurtsoa mantentzen, baina asko kostatzen ari zaie. Gehiegi jo dute instituzioetara eta kalea galdu dute. Ez dituzte gizarte espazioak lantzen eta orduan jendea ez da alderdi politiko bate-an sartzen. Gehienez GKE batera hurbil-duko dira. Honek zer pentsatua eman beharko lieke alderdiei.

■ **Euskal Herrira etorrita, su-etena hautsi ondoren, ez dira hauek garai samurrak. Zer espero behar dugu aurrerantzean?**

Euskal Herria zurrumbilo batean dago orain. Alderdi guztiak bidegurutzean daude. Ildo nagusiak garbi dauzka ezker abertzaleak, baina horrek ez du esan nahi maila guztietan, indar sozial eta politiko guztietan, ematen ari den eztabaidak ukitzen ez duenik. Batzuk azeleradorea gehiegi zapaldu dute eta besteek frenoari sakatu diote. Eta horrela Lizarra-Garaziko motoreak aleka hartu du. Motorea konpondu egin behar da eta horretarako bidea hitz egiten jarraitzea da. Ezker abertzaleak konfiantza eman behar die EAJ eta EAri eta hauek konfiantza eman behar diote ezker abertzaleari. Azkar zebiltzanek apur bat frenoari eman behar diote eta freno sakatuta zeukatenek, berriaz, azeleradoreari.

14 hilabete gutxi da horrelako prozesu batentzat. Denbora gehiago beharrezkoa da. Baina, nire iritziz, kontuan hartu behar da 1997 edo 1998ko egoeratik gaurkora alde handia dagoela, tartean indar abertzaleak elkarrekin lanean jardun dutelako, Euskal Herrian lehenago inoiz gertatu ez dena. Horrek itzulezinezko puntu batera eraman gaitu. Marra jakin bat gainditu dugu eta dagoeneko ez dago atzera egiterik: nahi duguna lortu edo erabateko porrotera joango gara.

■ **Baina su-etenak ilusio handia sortu zuen. Eta orain ilusio hori galdu egin du askok. Ezker abertzaleetik eta, oro har, Lizarra-Garazitik urrundu direnak nola erakar daitezke berriro?**

Lizarra-Garazik akats bat izan du: ez du bere mezua gizarteratzen asmatu. Lizarra txikiak sortu behar ziren. EAJk leku batzuetan Lizarra txiki hauek bultzatu ditu, baina beste batzuetan ez. Bestalde, komunikazio kanalak sortu behar ziren Lizarra-Garaziko inguru hurbiletik kanpo daudenek ere Lizarra-Garazik inor baztertzen ez duela ikus zezaten. Erakutsi behar da abertzaletasu-

netik egiten diren proposamenekin guztiak hobeto biziko garela, abertzale ez izanagatik ere langabezi saria jasoko dutela eta anbulatoriora joateko ez dela abertzale karneta beharrezkoa izango. Gizarteratzean huts egin du Lizarra-Garazik eta hori bertako alderdi zein

garela sindikatu bakarra. Bi sindikatu gara bide beretik goazenak, Euskal Herrian gehiengo garbia dugunak, baina enpresa batzuetan elkarri konpetentzia ere egiten diogunak. Baina hori ez da txarra. Bakoitzak bere estrategia du eta lojiko da tarteka txokeak izatea.

■ “Gehiengoak alderdi nazionalistei ematen die botoa, baina bere ideologiarekin bat ez datozen egunkariak irakurtzen ditu”

indar sindikalen erantzukizuna da. Baita gertu dauden komunikabideena ere.

Egia da, ilusioa moteldu edo galdu dela, baina indar ezberdinak behar den giroa sortzeko gai badira, ilusio hori berreskuratu daiteke.

■ **Giro nahasi honetan, nolakoak dira Lizarrarako eredu izan diren ELA eta LABen arteko harremanak?**

ELAren harremanak ez daude unerik onenean, baina mantendu egingo direla uste dut. Gauza mordo dugu elkarrekin egiteko: maiatzaren lehenean deialdi bateratua egingo da, 35 orduen eskakizuna... Agian berriro egokituko

■ **Lizarra-Garaziren gizarteratze arazoa aipatu duzunean, euskal medioen erantzukizuna ere aipatu duzu. Espainiako prentsak, ordea, indar handia dugu gurean. Hor dira “El País” edo “El Mundo” egunkariak...**

Baina ez pentsa hainbeste irakurtzen direnik. Oihartzun handia dute baina irakurle gutxi. “El Correo” eta “El Diario Vasco” dira salduenak. Baina egia da hauek ere aurrekoen ildo ideologiko beretik jotzen dutela. Hor sekulako desoreka dago: gehiengoak alderdi nazionalistei ematen die botoa, baina gero bere ideologiarekin bat ez datozen egunkariak irakurtzen ditu. Honek medio abertzaleetan gabiltzanak hausnarketara eraman behar gaitu; gure komunikabideen kalitatea hobetu beharko dugu, konpetitiboak

izan behar dugu. Horretarako, esparru sindikalean euskal espazio sozio-ekonomikoa planteatzen den bezala, euskal komunikazio espazioa ere sortu beharko genuke komunikabide publiko zein pribatuekin. Nola? Ez dakit. Oso zaila da gaur egun “El Correo”rekin lehiatuko den egunkaria lortzea. Hala ere, saiatu beharko genuke bakoitzak bere media hobetzen edo, zergatik ez, euskal informazio agentzia aurrera ateratzen. Medioen arteko kolaborazioa ere landu beharko litzateke. Hor dira “El Correo” eta “El

Diario Vasco”. Zergatik ez dugu saiatu behar “Euskaldunon Egunkaria”, “Deia” eta “Gara”rekin horrelako zeezer egiten? Askok landu beharko litzateke, une honetan ideologia eta alderdi bati oso lotuta daudelako.

■ **“Ezkerrak bere diskurtsoa galdu du Espainian eta Europa osoan”.**

PABLO S. QUIZA

zaie prozesuari tiraka aurrean egotea. Egia da zabaldurik dagoen giroak eragina duela sindikatuetan, baina oso esanguratsua da Jose Elorrieta iragan asteburuko LABeko kongresuan egon izana.

Beti ere kontuan hartu behar da ez

Ez ditugu ahaztu behar herri aldizkariak eta herri telebistak. Eragin handia izan dezakete jendearengandik oso hurbil daudelako. Hemen ere elkarlana bultzatu beharko litzateke.

■ **Komunikazio esparru honetan Udalbiltzak ba al du lanik?**

Ni neu Urnietako zinegotzi bezala eta beste batzuekin batera, Udalbiltzako komunikazio, kultura eta kirol lan-taldean nago eta ikusten dut komunikazio esparruan lan handia egin beharra dagoela. Rafa Diezek esaten duen bezala, "denbora abertzaleon aurka dago". Ikusi besterik ez dago joan den udan PSOEek eta PPK nola prestatu zuten euren estrategia konstituzionalismoaren inguruan-eta. Lehenago bakoitza bere aldetik zebilen eta orain mezu berbera zabaltzen ari dira: Ibarretxek hauteskundeak aurreratu egin behar dituela, euskararen aurkako erasoak... Sekulako ofentsiba dugu gainean eta ez da egun batetik bestera sortu. Ondo landutakoa izan da. Eta abertzaleok hor galdu egin dugu, ez baitugu erantzuna ondo landu. Ez bagara berehala esnatzen eta lanean hasten gure mezua zabaltzeko aukera galduko dugu. Euren medio gehienen kontrola dute eta euren mezu gero eta atzerakoi, frankista eta espainolistagoa zabaltzeko erraztasun guztiak dituzte. Irabazteko aukera handia, beraz.

■ **Udalbiltza krisian dagoela dirudi. Nola ikusten duzu zuk barrutik?**

Udalbiltza garrantzitsua da. Egia da nahiko moteldua dagoela eta kanpotik, maila orokorrean, krisia ikusten dela. Baina ezkutuko lana egiten ari da. Eta gai baldin bagara zerbait piztu edo martxan jartzeko, prozesuarentzat oso lagungarri izan daiteke ●

PABLO S. QUIZA

◆ **NAGORE IRAZUSTABARRENA**

■ **"Euskal komunikazio espazioa sortu beharko genuke".**

Bizkaiko Foru Aldundia

Euskararen alde!

Bizkaiko Foru Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral de Bizkaia
Departamento de Cultura

E Z P A

PRINTZA

EUSKARA NAGUSI
HERRI PRENTSAN

Patxi Azpillaga honela mintzo zen euskarazko prentsari buruz "Uztarria" Azpitiko herri aldizkarian: "(...) Irrati eta telebistetan egindako bidea gutxietsi gabe, euskarazko prentsa izan baita azken urteotan euskararen gorpuzte, modernizatzeko eta eguneroko beharretara moldatzeari mesederik handiena egin dion medioa. Baita Internetek eta teknologia berriek euskarari dakartzion erronken kontzientzia hartu eta horiei aurre egiteko oinarriak jar-tzen hasteko orduan ere. Eta hala eta guztiz ere, laguntza eta babes publiko txiki-ena jaso duen komunikazio arloa izan da urteetan.(...)

Prentsa lokala izugarriko tresna eraginkorra izan da euskaldungoa idatzitako euskarara erakartzeko, euskaraz irakurtzeko ohitura minimo batzuk sortzen laguntzeko. (...) Euskarak bere egin du, telebistan ez bezala, berta-bertako, eremu lokaleko informazioaren mundua, aurrea hartuz, modu nabarmenean gainera, gaztelerari. (...) Irakurleak behar ditu euskarazko prentsa, baina ez ditu horiek eremu lokaletik kanpo aurkitzen. "Bai Euskarari"ko Prentsa Idatziaren gaineko txostenean gazteak aldagai garrantzitsutzat jotzen dira (...), eurak baitira prestakuntza handiena dutenak euskaraz irakurtzeko. Baina onartzen da ere bai publiko mota horren irakurtzeko joera eskasa dela, baita horiengan eragiteko zailtasuna ere (...)"

IA JAUN ETA JABE NUP-EN

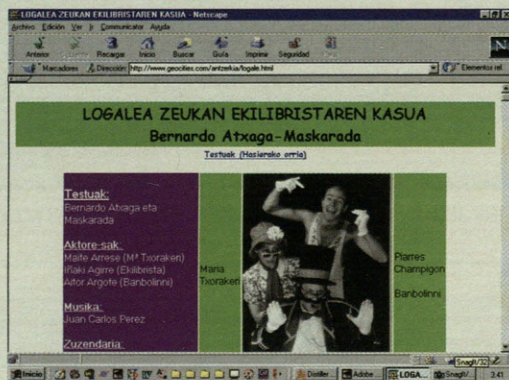
IKASLE Abertzaleak taldeak irabazi zituen Nafarroako Unibertsitate Publikoko Gobernu Batzarra osatzeko hauteskundeak. Batzar honek dituen bost ordezkarietatik hiru lortu zituen talde honek. Beste biak Talde Unibertsitarioarentzat izan ziren. "Asociación Sadar"ek, "Campus Abierto"k eta Eraldatuk ez zuten ordezkariarik lortu. Gainera, Gizarte Kontseiluan ikasleek duten ordezkari bakarra ere IA taldeak bereganatu zuen.

EUSKAL KONPOSITOREEN CD-AK

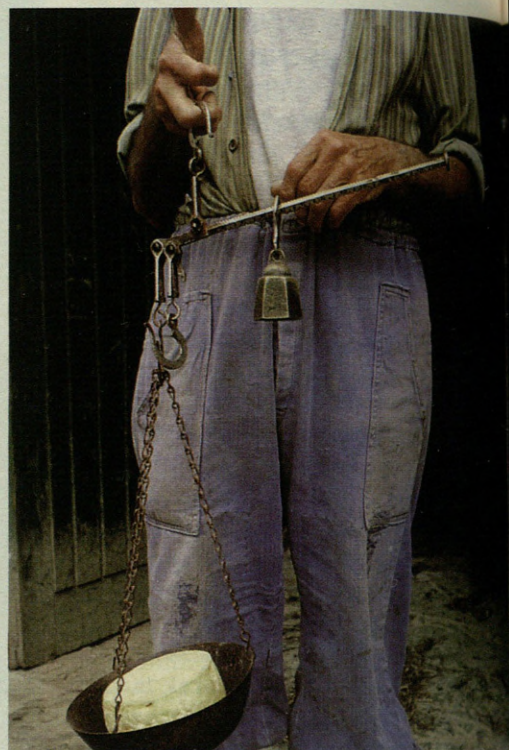
EUSKAL konpositore hoberenen musika 30 disko konpaktoetan bilduko du Bilboko Orkestra Sinfonikoak Naxos disko etxearekin lortutako akordioaren ondorioz. Jesus Guridi, Juan Crisostomo Arriaga, Pablo Sarasate, Aita Donostia, Pablo Soroazabal eta Francisco Escudero eta Carmelo Bernaola garaikideen musika bilduko du, besteak beste, bildumak. Bilboko Orkestra Sinfonikoak berak grabatuko du estilo anitzetako musika, zarzuelatik hasi eta opera eta kamarako musika arte. Serie honen lehenengo lana Jesus Guridiren "Amaya" izan da.

EUSKAL ANTZERKIA INTERNETEN

INTERNETEN izango dira hemendik aurre-

■ Euskarazko antzerki testuak on-line.

ra hainbat antzerki obren testuak. Euskaraz ipini ditu on-line Maskarada antzerki taldeak antzerki lan hauek www.geocities.com/antzerkia helbidean. Bertan bildu dira idazle ezagun eta ezezagunen lanak: "Gulliver", "Kontrabaxua", "Danbor Magikoa" antzezlanak, besteak beste. Guzti hauen itzulpenak eta originalak jaso dituzte webgune honetan.

HAMAR URTE EGUNKARIAREKIN

ABENDUAREN 6an beteko ditu hamar urte "Euskaldunon Egunkaria"k. Urteurrenaren aurkezpenera burutu zen hilaren 12an Donostian. Bertan, "Euskaldunon Egunkaria"ren historiari erreparatzeaz gain, aurrera begira dituzten proiektuak ere azaldu zituzten komunikabide honen arduradunek. Egunkaria Sortzen taldeak

H I T Z B I T A N

- Anjel Lertxundiren hitzak dira hauek "Euskaldunon Egunkaria"n esanak: "Gure gizartean erdaldun elebakarrek euskararen inguruan ezjakintasun itzela dute, eta horrek euskararentzat kaltegarriak diren aurreiritziak (...) gizartean zabaltzen laguntzen du".
- Joserra Bilbaok bertsoaritzaren egoera deskribatu zuen "Gara"n: "Bertsolaritza gero eta selektiboagoa da. Nahiz eta plaza berriak sortu, gehienbat mugatuak dira. Beste sasoi batean, maila berarekin, plazetan kantari egongo liritekeen asko orain ez daude".

lanari ekin zionetik, 1994an Eusko Jaurilaritzarekin hitzarmena sinatu eta egungo "Euskaldunon Egunkaria"ren egoera arteko ibilbidea egin zuten. Horrez gain, maiatzan Bizkaiko informazio lokala egiten hasiko direla ezagutarazi zuen Iñaki Uriak, administrazio kontseiluko ordezkariak. Gainera, "Xingola", umeei zuzendutako gehigarria, zortzi orrialdeetatik hamaseiara luzatuko dute, eta web orria hobetu, errotatiba propioa izan eta astelehenetan ateratzea dira etorkizunean lortu nahi dituen helburuak.

DURANGOKO AZOKAKO "ZULOA"

GEREDIAGA Elkartek, Durangoko Disko eta Liburu azokaren antolatzaileak, 4,2 milioi pezetetako (168.000 libera inguruko) defizita pairatu du 1999ko edizioaren ondorioz. Elkartek

TRADIZIOEN GEROA

Egun galtzear dauden ogibide tradizionalak bildu dituzte Jose Mari Izagak, Koldo Izagirrek eta Karmelo Urdangarinek liburu batean. Honakoa egile hauek burutzen duten laugarrena da, azken biak Gipuzkoako Foru Aldundiarekin elkarlanean argitaratuak. Azken lan honetan aterkigileak, bakailao arrantzaleak, meatzeetako langileak, lixibagileak eta baserri eraikitzaileak jaso dituzte, besteak beste. Lau liburu hauekin egileek lan antropologiko eta soziala egin dute, atzetik datozen belaunaldiak bizitzeko eta lan egiteko modu hauek ezagutu ditzaten.

ko arduradunek azokaren instalazioen kostuen igoerari eta erakunde publikoen dirulaguntzen izozteari egotzi diete defizitaren ardura.

■ laz 34. azoka burutu zen Durangon.

MONIKA DEL VALLE

■ Toti Martinez.

IZENAK

Toti Martinez de Lezea idazleak sorginen inguruko liburua argitaratu du. "La Herbolera" izena daraman liburua bere hirugarren lana da. Bertan Elizak haiengana zuen grina, akusazioak eta jazarpenak kontatu ditu. Horretarako, idazle gasteiztarrek Anboto aukeratu du eszenatoki gisa.

Jose Mari Muxika Euskara Elkarte eta Herri Komunikabideen Topaguneako zuzendari berri izendatu zuten apirilaren 8an Durangon eginiko III. Biltzarrean.

Lourdes Oñederrak irabazi du Espainiako Literatur Kritikarien Elkartek banatutako euskarazko ataleko 1999ko Kritika saria, narraitiba alorrean. "Eta emakumeari sugeak esan zion" bere lehen eleberriarengatik jaso du saria Oñederrak. Gainera, emakume saritu bakarra izan da donostiarra.

JOSEBA OLALDE

■ Lourdes Oñederra.

• Jose Maria Aierdik zera zioen "Zabalik"en Nafarroako egoerari buruz: "Gurea da Estatuko Erkidego bakarra non gehiengoa duten alderdiek Erkidegoko bi hizkuntzak propioztat hartu eta erabili beharrean, bertako kultur errealitate horretako alde baten aurkako gurutza jarrera hartzen baitute (...)".

• Xabier Mendiguren Elizegi honela mintzo zen "Euskaldunon Egunkaria"-n: "Komunitate sendoa izango bagara, hizkuntz funtzio guztiak normal beteko dituen, ezin dugu euskaltasuna ideologia bati lotu, posible izan behar du euskaraz aritu eta estatalista izatea".

Mohikanoen toberak

Iragan urte hondarretik tobera esperientzia berri batean murgiltzeko zori ona gertatu zait. Iparralde barnealdea deitzen dugun gune honetako gertakari sintomatiko bat izan du abiapuntu, eta bide beraz, genituen kultur grina zenbaiten praktikatzeko balio izan du.

Noala lehenbizi toberaren definizio baten proposatzerat. Alabaina gu hainbeste "ez gira", nun aldikal esplikatu behar dugun nundik eta zendako gatozen. Hola gertatzen zaigu Frantziar Errepublikako Prefet baten aitzinean; egia erran, sendimendu bera izatea gertatu zaigu gipuzkoar ospetsu batzuen aurrean; piesago, gure herrikideen aitzinean ere berdin defenditu behar dugu hortz arteko zitzi puska.

Tobera, berdin asto lasterra, karrusa, libertimendia, eta gehi nezake maskarada, nahiz hauetako batzuk, irauteko, erdi fosilizatuak agertu gaur, da gizarte (parte) batek, memento batez, beretzat jasanezin diren gertakari batzueri buru egiteko, plaza gainean abian ezartzen duen salaketa trufari eta airosa.

Bixtakoa, talde zirikatzaileak bere baitan dituen dohain artistiko eta espresibo guziak baliatzen dituela, izan dadin dantza, antzerkia, bertsu edo ditxo, margoa, zirkoko teknikak eta abar... Haatik aurkezpen mota hau arras eskasa iduritzen zait, bereziki "Ahuntzek Euskal Herrian bizi nahi dute" toberan lau emanaldiz bizitakoa bizi ondoan.

Hemen ere, beste batzuz gertatu bezala, antzerkia emanaldietan hari nagusi izaten da. Artetik, koru batek kantu batzu eskaintzen dizkigu, eta aldikal bertsulariak sartu dira arte horietan. Dantza, koreografia ximple baterat mugatzen da eta estetika entsegua hor da.

ZER ORDUAN? "Performance" bat besterik ez dea tobera? Jeinu desberdinetako artixten lerrokatzeaz besterik deus? Arte espresio ezberdinen lauzkatze artistikoa eta language guzien unibertsaltasunaren mezu subliminala? Egia, alde tekniko hauetan geldituz geroz, ez dago gure tripako minaren ulertarazterik. Moldean bezainbat agian gurea funtzioan baita.

Zerk bereizten du orduan Tobera bat dantza ikusgarri batetarik, antzerki emanaldi batetarik edo bertsu saio klasiko batetarik? Edo dantza-antzerki-bertsu ikusgarri batetarik? Besterik ez aurkitu izanagatik gaurkotz, hitz hauekin erantzun nezake: efemeroa, ausartzia, inplikazioa eta ironia (bestela erranik krepatukeria).

Ausartzia hori ergelkeriaren alderantzizkoa da. Da, orai eta hemen, gertatzen den gauza huni buruz, guk, talde bezala, zerbait badugu erraiteko, gizarte inhibizioak hautsiz eta arralleriak eta ironiak emaiten duen distantziarekin. Ausartzia hau taldearena da, ezen xede komun horrek baitu justifikatzen talde horren iza-

tea. Azken finean, hasieran batek edo batzuk muntatu testoa, gidoi bilakatzen da, eta bakotxak aritzearen bortxaz gehitzen dituen inprobisaketa xortak eta keinu espontaneoak sekulako mitxa ematen diote ikusgarriari.

Efemeroa da beste ezaugarria. Iragan mendeko azkena eta mende huntako lehena izanen den tobera hunentzat, lau-bost elgarretaratze aski izan zaizkigu dena finkatzeko (hilabeteko epean), eta orotarat bost emanaldi egingen dira igan abendoa eta aurtengo apirila artean. Hatsarrean emanaldi batentzat pentsatua zen. Galdoek dute segida egin. Emanaldi hauen txukuntasuna edo borobiltasuna ez da ikusgarri "ederren" ber parametroekin jukatzen. Jokoa, loturak... denak bastan agertzen dira. Baina ez da hori ikusgarritasunaren lortzeko traba. Alderantziz, freskotasun gaitza ematen dio eta publikoarekiko konplizitatea eta harreman berezia. Publikoari ere parte harrazten ahal zaio ohiko ikusgarri formaletan nekezago delarik gauza hori.

MUGAK hausten ahal dira (hautsi behar dira!). Kantari taldea bat batean jokoa sartzen da. Antzerkilariak kanturat heldu dira. Denak, ari edo ez, kontinu taulagainean dagotzi.

Bertsuena aipatzeko, ezinago argi agertu zaigu esperientzia huntan, beste interesik pizten duela giro hortan. Maizegi, bertsu saioeri didaktiko-saio edo etsamina ariketa errepikakor baten itxura antzeman diet. Aldiz hor, ez da mikorik galtzeko, eta aldi bakoitzean jendearen lillura aski da ikustea horren ulertzeko.

Tobera eta bere barnekoak, mementoko gauza dira. Haatik, galdigiten du lagun multzo batzuk (gizarte osoak ezin badu!) kultura hunen ezaugarriak bereganatzea: efemeroaren balioa, ironia, norberari eta gertatzen denari buruzko inplikazioa eta ber denboran distantzia...

Aski antagonikoa ez mementoko kultur elitismo/kontsumismo giroari konparatuta? Elitismo/kontsumismoa erraitean erran nahi dut hedabide ala kultur arduradunek gehiago kasu emaiten diotela artixtari (obraren aldean), ikusgarritasunari (delako txukuntasuna) eta jende arrunta kontsumitzaile funtziorat mugatua dela.

Arrazoin guzi hauek esplikatuko dute balinba ez duzuela tobera hauen berririk ukan orai arte. Zinez exotikoa izan balitz, edo balitz mohikanoen mohikanotasunaren ildotik, jakinen zenuen... bainan hor ez. Tobera, kultur produktua baino, kultur ekintza baita. Zoazi zu horren saltzerat! Hasteko (eta bukatzeko), zue-tarik batzueri gustatuko balitzaizue ildo hortarik lan egitea, gomita luzatzen dizuetegu tobera hauen azken emanaldirat, apirilaren 21ean, Irulegiko pesta gelan. Izan funtsa ●

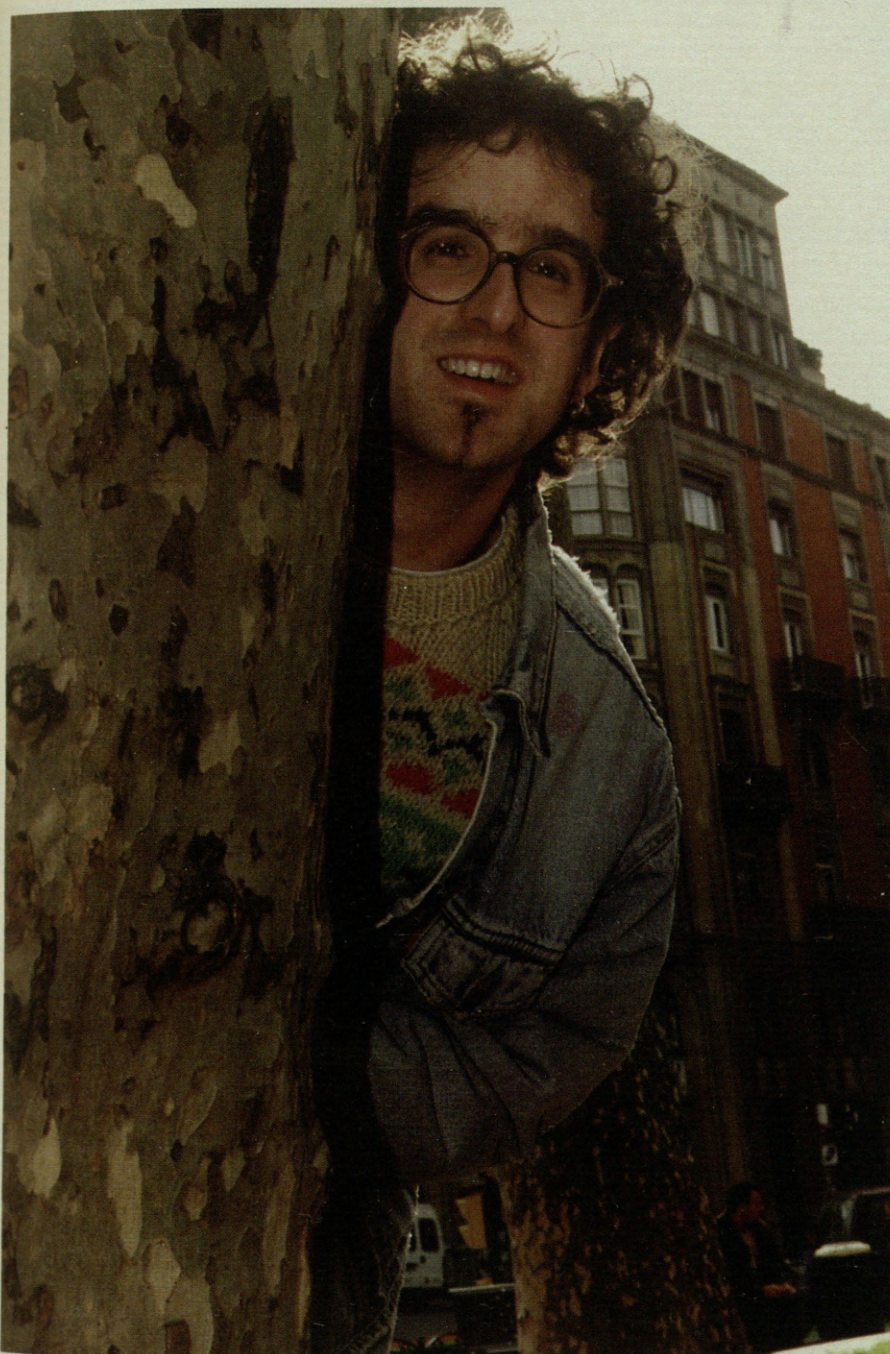
Mattin Irigoien
Antzerki idazlea

"Zerk bereizten du tobera bat dantza ikusgarri batetarik, antzerki emanaldi batetarik edo bertsu saio batetarik? Hitz hauekin erantzun nezake: efemeroa, ausartzia, inplikazioa eta ironia (bestela erranik krepatukeria)"

JULEN GABIRIA

Berriki kaleratu du Julen Gabiriak bere lehen nobela *Elkarlanean etxearen eskutik*. Igartza saria jasotako "Connemara gure bihotzetan" honetan, idazle galdakaoarrak bi pertsonaiek Irlandan zehar eginiko barne eta kanpo bidaia kontatzen du ironiaz.

"PERTSONAIAK TXARTO PORTATU DIRA NIREKIN"

Eider neska-laguna galdu berri du Txemak auto istripu batean. Hildakoaren logelan diskete bat aurkituko du neskak urte bete lehenago Irlandara egindako bidaiaren egunerokoarekin. Disketea hartu eta bidaia errepikatzen joango da Txema Irlandara. Abiapuntu tragiko eta erromantikoa eman dio Julen Gabiriak bere estreinako nobelari. Kontakizunak aurrera egin ahala, ordea, bestelakorik topatuko du irakurleak.

■ Zure lehen nobela hau kaleratu aurretik lehiaketaren bat irabazi duzu. Zer egin duzu literaturan liburu honen aurretik?

Basauriko ipuin erotikoen lehiaketa bitan irabazi nuen eta horrez gain, beste ipuin solte batzuk ere banituen, liburu batean argitaratzekoak nituenak. Proiektua gogoan nuen eta Elkarlanean argitalerakoekin hitz egin nuen. Baina momentuan baztertuta geratu zen, Igartza sariarena sortu zenean.

■ Nobelaren proiektua Igartza sarira aurkeztu eta aukeratu egin zuten. Nola iritsi zinen hortara?

1998ko inauterietan, taberna batean nengoela, lagun batek eman zidan beka honen berri. Eta proiektua aurkeztu nuen, irabaziko nukeenik inondik inora pentsatu gabe. Ez nuen ezer galtzeko eta arriskatzekotan nobela batekin arriskatu behar nuela pentsatu nuen, niretzat ipuinekin jarraitzea errazagoa bazen ere.

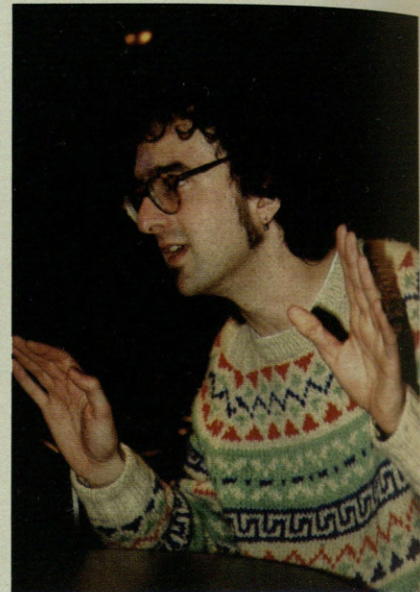
Hamabost bat orrialdeko lagin bat aurkeztu nuen lehen kapituluarekin eta beste hiruzpalau orritan nobelak izango zuen ildo, estiloa eta halakoak azaldu nituen.

■ Ordurako garbi al zenuen emaitza zein izango zen?

Arazoa zen nik oso proiektu lodia egin nuela. Beka eman zidatenean, neurri

MONIKA DEL VALLE

■ "Engainuaren katalogo oso bat sortu dut nobelan".

MÓNICA DEL VALLE

■ "Idazkera txukuna eta kaleko hizkera uztartu nahi nituen. Gaztea naiz eta gazteen moduan idatzi nahiko nuke".

batean, harrapa ezina ikusi nuen. Proiektu on bat aurkezten baduzu aukera gehiago duzu saria irabazteko. Baina gero proiektua gauzatu egin behar da. Poza izugarria izan zen saria eman zidatenean, baina erantzukizuna ere gainera etorri zitzaidan. Nire esku zegoen eta apurka-apurka idazten joan nintzen.

■ **Lehena izateko nobela anbizioa da, egitura aldetik batez ere...**

Batez ere alde horretatik zen anbizioa proiektua. Kapitulu bakoitza hiru zatitan banatuta dago: nobelaren hari nagusia, ipuin bat eta argazkia. Ipuina argazkiarekin lotu eta gero hauek nobelarekin berarekin lotu behar ziren.

Baina istorioak berak eta pertsonaiek ere bere zailtasuna zuten. Ez da erraza neska laguna hil berri zaion mutilaren larruan sartzea eta sentimendu horiek azaltzea.

Erraza ez den bezala, mutil horri buruz neska lagunak esaten dituen guztiak esatea. Istorioaren planteamendua hain gogorra zenez, muturreko bi pertsonaia nahi nituen: askatasunaren bila doan neska eta mutil inuzente memeloa. Bakoitza bere bidetik, inoiz elkartu gabe, joan zitezen zen hasierako asmoa. Baina nobelak aurrera egin ahala, hasierako rolak nahastu egiten dira. Pertsonaiek bizitza propioa hartzea oso aberasgarria izan da.

■ **Abiapuntua dramatiko eta erromantikoa izanik, nobelan bilakaera**

bat sumatzen da eta ironiak gero eta toki handiagoa hartzen du.

Liburuak bi zati ditu nolabait. Lehen erdia pausatuagoa, arrosagoa, pastelagoa da. Gero, Dingle-ko ez tandarena kontatuaz batera, hizkera bera biziagoa bihurtzen da, ironia garratzagoa eta kontakizunak bizitasuna hartzen du.

■ **Eta engainua ere nagusitzen joaten da. Ez al duzu irakurlea bera ere engainatzen?**

Horretan saiatu nintzen behintzat. Halako joko batzuk sartu nituen horretarako. Eta engainuarena liburuaren gai nagusietako bat da. Engainuaren katalogo oso bat sortu da nobelan. Hasieran

□ "Oso ondo dago pertsonaiek bizitza propioa hartzea, baina noizbehinka eztena sartu behar zaie"

bakardadea eta memoriaren inguruan idaztea zen asmoa. Baina hasiera eta bukaera bakarrik nituen eta hori osatzen joan naizen neurrian gai berriak sartu dira. Engainuarena batez ere. Pertsonaia guztiek nobela guztia ematen dute besteak edo euren burua engainatzen. Une batez hiru gizon irlandar tabernan ipini ditut eta horiek ere engainuaz ari dira.

■ **Horietako batek "nork ez du inor engainatzen?" galdera botatzen du. Eta protagonistak, Txemak, "nik" erantzuten du.**

Liburua Kafe Antzokian aurkeztu

nuenean Txema Homer Simpson-ekin alderatu nuen. Eta badute antzarik, desiste kronikoan batez ere.

■ **Panpinaren irudia erabili duzu ipuinen batean. Zure pertsonaiek ez al dira panpinak?**

Batez ere Txema. Patetikoa da hildako batek bizidun bat horrela manejatzea. Eiderrek bidaia bere gustura egiten du, baina Txemak txotxongilo hutsa delako egiten du. Eta hariak hildako batek mugitzen ditu gainera.

■ **Zergatik eraman duzu nobela Irlandara?**

Euskal Herritik kanpo ezagutzen dudana leku bakarra delako. Asko maite dut Irlanda, eta Connemara bereziki. Gainera, komeni zen distantzia geografikoa egotea. Disketeko artxiboak Euskal Herrian irekiz gero, lasaitzeko etxera joan eta negar apur bat egin dezakezu. Baina atzerrian bakarrik zaude.

■ **Gaiztoa zara zure pertsonaiekin.**

Gaiztoa baino gehiago. Kabroi hutsa.

■ **Abiapuntu dramatiko horrekin irakurleari ez al zaio gogorra egingo hori?**

Ez dakit irakurleak zer pentsatuko duen, baina ni asko dibertitu naiz maltzurkeriak egiten. Oso ondo dago pertsonaiek bizitza propioa hartzea, baina noizbehinka eztena sartu behar zaie. Txemak hori merezi du. Ez du hiltzea merezi, sofitzea baizik. Gainera pertsonaiek ere

nirekin nahiko kabroiak izan dira. Nire ametsetan sartu izan dira. Nobelan sartu dudan ametsa erreala da. Nik egin nuen. Ni neu, zoritxarrez, Txema nintzen ametsen eta gertatutako istripuan Eider ez zen hiltzen, besoa besterik ez zuen hauten. Desilusio itzela izan zen. Eiderrek hila behar zuen. Iratzarri nintzenean sekulako poza hartu nuen. Horregatik portatu nintzen txarto pertsonaiekin, eurak ere nirekin txarto portatu zirelako.

■ Amaieran ere ez diezu

atsedenik ematen. Eta azken ipuineko oilar protagonistak ere (patetikoa bera) ez al da Txema?

Oilarra Txema da. Panpina Txema da. Inauterietan bakarrik dagoen mutikoa, ipiluaren kontra jotzen duen perikitoa... konturatzen ari naiz ipuinetako pertsonaia guztiak direla Txema azkenean.

■ **Horretaz gain nola uztartu dituzu kapitulu bakoitzeko hiru elementuak? Zer topatu zenuen lehenago, argazkia, ipuina edo hari nagusia?**

Nestor Zabala, Galdakaoko nire laguna eta liburuko argazkiaren egileak asko bidaiatzen du eta Ekuadorrera egindako bidaia batetik itzultzean erakusketa bat zabaldu zuen. Argazki bakoitzaren azpian azalpen txiki bat egiten zuen eta nik itzuli nizkion euskarara. Pentsatu genuen hurrengo aukera bat sortuz gero, bere argazkien inguruan ipuinak sortuko nituela. Baina beste erakusketarik ez zen izan eta beka iritsi zen. Eta gure asmoa liburuan burutzea proposatu nion. Gauza sinbolikoa egin genezakeen. Eta irakurleak ez zuen zertan lotura haririk aurkitu behar. Nik bere argazki artxiboa nahiko ondo ezagutzen nuen, ordu asko pasa ditudalako han argazkiei begira. Bane-kien zeintzuk ziren egokiak.

Batzuetan gertatu da nobelaren kapituluak idatzi eta bertako pasarte batekin ondo datorren argazkia aukeratu dudala eta hortik abiatuta egin dudala ipuina. Beste batzuetan lehen elementua argazkia izan da eta ondoren etorri da ipuina eta hortik kapituluak. Egia esan, nahiko erraza gertatu zait.

■ **Idazkera aldetik, ez omen duzu hiztegi gehiegi jo.**

Ez dut hiztegia asko erabili. Forense hitza, adibidez, euskaraz ez da horrela esaten. Baina horrela utzi dut nik, mediku auzitegia ez baita oso ondo geratzen.

■ **Eta beste lizentzia batzuk ere hartu dituzu: mekabendios, enrollatu...**

Idazkera txukuna (ahala den neurrian behintzat) eta kaleko hizkera uztartzea izan da nire nahia. Gaztea naiz, gazteen moduan hitz egiten dut eta gazteen moduan idatzi nahiko nuke. Ez nituen

□ “Proiektu on bat aurkezten baduzu aukera gehiago duzu saria irabazteko. Baina gero gauzatu egin behar da”

plastikozko pertsonaiak nahi.

■ **Badirudi liburuak harrera ona izan duela. Harritu al zaitu?**

Aurretik ipuin labur batzuk idatzita, ez nekien zer nolako harrera izango zuen nobelak. Ipuinekin sariak irabazi nituen, baina gainerako lehiakideak ezagutu barik, horrek ez zidan esaten ipuin ona zenik. Nobelarekin berdin gertatu zitzaidan. Baina, banuen berme bat: Xabier Mendiguren Elizegiri nobela gustatu izana.

■ **Mendigurenek “idazle ausart baten**

lehen fruitu heldua” bezala definitu du nobela sarreran. Lehen izateko lan kompletoa da.

Pozten nau horrelakoak entzuteak, baina nik ez dut nobela zeozer handia bezala ikusten. Hamar hilabeteko lan prozesuaren ondoren, nire zatitxo bat bezala ikusten dut. Egia da lehen lanek kutsu autobiografiko handia izan ohi dutela. Eta ni saiatu nahiz hori ez egiten, niretik ahalik eta gutxiena sartzen nere lehen nobelan.

■ **Eta “Connemara” eta gero, zer?**

Nobela honek, duda barik, atea zabaldu dizkit. Iparragirrenen biografia kaleratuko dut eta literaturako beste atal batzuk ere zabaldu dizkit. Baina, esan bezala lehenago ere banuen liburu bat ateratzeko asmoa. “Connemara” ez bazen beste bat izango zen. Ipuin bilduma hori ere denborarekin argitaratuko dut. Baina presa barik. Sei bat idatzita dauzkat eta oraintxe ari naiz beste batekin. Dozena-txoa biltzean aterako dut liburua ●

◆ **NAGORE IRAZUSTABARRENA**

asteburu honetan...
...GARAGARDO Lantegian
BAZKALDUKO DUGU !

BERTOKO
euskal GARAGARDOA

DEITU
ARINAGO!

Barazar Mendatea - ZEANURI

94 673 94 74

Astia Hartuta

L I B U R U A K

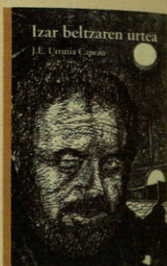
**BERTSOTAN
LEITZERAZ
HIZTEGIAK***Iñigo Ibarra*Nafarroako Gobernua
174 orrialde

Leitzako euskalkia bertsolaritzarako bide-ratzea da hiztegi honen xedea. Iñigo Ibarra beraren esanetan, euskarak dituen hitz guztiak euskara batua dira. Beraz, ohiko hiztegietan jasotzen ez diren hitzak biltzen saiatu da egilea. Hiztegi honetan Leitzako euskalkian erabilitako hitzak jaso ditu. Horretarako, bertako jendearekin izandako elkarrizketak eta euskalkiarekin urteetan zehar berak izandako harremana baliatu ditu. Hiztegiko hitz ugari baserri girokoa da, bertan gorde baita bereziki Leitzako euskalkia.

Edukiari dagokionez, bi hiztegi ezberdinez osatua dago: lehenengo, hiztegi errimatua egin du, Xabier Amurizaren "Hiztegi errimatua"n oinarrituz. Bigarren, hiztegi arrunta. Azkenik, erramolde eta erranairu batzuk bildu ditu ●

EGUNAK*Iñaki De Juana
Chaos*Txalaparta
177 orrialde
1.615 pta.

Egunero-egunero ikusitako hormak, egunero-egunero jasandako minak, fisikoak eta barrukoak, egunero-egunero bizita-koak bildu ditu De Juana Chaosek kartzelatik idatzitako pasadizo hauetan. 4.009.egunean hasi eta aurrera eta atzera, orden zehatzik gabe, islatu du pareta arteko hainbat une. Euskal preso politikoen egoeraren berri gezurrez lau-soturik jasotzen dugula-eta idazten du De Juana Chaosek honakoa. Hala ere, ez du hau egi osotzat inposatzen, bere egia, bere bizitza kontatzen du. Berearekin batera doaz hainbat lagunen gorabeherak, hauen artean, Esteban Esteban Nietorenak bereziki. 24 orduko iraupeneko kontakizun txikiez gain, liburuak "Egin"en argitaratutako bi eranskin eta "Euskaldunon Egunkaria"n agertutako bat, jasotzen ditu ●

**IZAR
BELTZAREN
URTEA***J.E.Urrutia Capeau*Pamiela
185 orrialde
1.710 pta.

Kristoren garaia eta egungoa zeharkatzen ditu idazleak. Inperio Txinatarretik Al Aldalusera, eta Bagdadetik igaroz Nafarroara doaz Urrutia Capeauk bildutako istorio laburrak. Historiaren detaile nimiñoenak biltzen ditu batzuetan, istorio bitxiak idazten ditu besteetan. Lichtemberg, Telleman edo Herodoto hartzen ditu sarri erreferentzi gisa.

Jan ugari eginikoa da iurretari hau. Abokatu ikasketak egin arren, bargizon eta irakasle lane-tan aritua da. "Anaitasuna"n, "Zeruko Argia"n eta "Pott" aldizkarietan jardun zuen. Gero "Alkohol Poemak" kaleratu zituen eta 1979an "Kadrila alegera festan da" liburuak. Istorioez gain, Urrutiak berak marraztu ditu azala eta kontakizun bakoitzari atxikita dauden marraz-kiak, guztiak ere surrealismo ukituz ●

**POESIA
TRADIZIONA-
LAREN BIDETIK***Amaia Iturbide*Erein
210 orrialde

Bitoriano Gandiaga, Joxean Artze eta Xabier Leteren poetika aztertu du Amaia Iturbidek liburu honetan poesia tradizionalean sakontzeko. Izen hauez gain, beste hainbat poemagile, euskal kulturazale eta artisten lana ikertu du. Giroari eta elkarlanari eman dio garrantzia saiakera honetan Iturbidek. Gandiagaren haritik mistizismoa arakatu du, estetikaren eskutik Ibarrolaren pintura eta eskultura bereganatu du, gure herriaren drama-ren ildotik Asurmendiren gogoetak, Leteren bidezidorretik Antton Valverderen kantagin-tzan murgildu da... Guztira zazpi atal ditu sai-a-kerak. Bertan, primitibismoak eta sinbologiak dute garrantzia handia. Baina lana haruntzago doa irrazionalismoa, erromantizismoa, Leku-naren mimodramak eta ikonoak... jorratuz ●

DISKOAK

Sentimenduak islatu ditu Txuma Murugarrenek lehen bakarkako laneko hamazazpi kantuetan. Bi eratan sortu ditu Murugarrenek honako kantuok: batzuk bere gitarra eta ahots hutsarekin sortuak dira. Besteak banda baten laguntzaz burutu ditu. Irrikia, amodioa, sexua, bakardadea... adierazi ditu pop estiloko doinuen

bidez. Kantuen erdiak estudioan grabatuak dira zuzenean eta zazpi egun eraman ditu lan osoa burutzeak.

1984an hasi zen Txuma musika munduan "Viuda de Lopez" taldean. 1988an, "Ttak Ahula" taldea sortu zuen eta 1990ean hasita hiru disko burutu zituen "Sasoi ilunak"eko beste kideekin batera ●

Egileari Galdezka

"Poesia tradizionalak erritotik eta magiatik du asko"

Amaia Iturbide
Euskal filologoa eta
artikulugintzan, ikerketan eta
saiakeran aritua.

Poesia tradizionala aztertu duzu, Gandiaga, Artze eta Leteren ildotik. Nola otu zaizu hau idaztea?

Hainbat idazle eta kulturzaleren iritziak eta artikulua izan dira liburu honen hauspo eragile eta bide argigarri.

■ **Zergatik aukeratu dituzu hiru poemagile horiek?**

Lana poesia tradizionalari buruzkoa da berez, eta Bitoriano Gandiaga, Joxean Artze eta Xabier Leteren lanak aztertu ditut honen barruan esanguratsuenak direlako. Baina poesia tradizionalaren bidetik beste poemagile batzuk ere arakatu ditut. Liburuan jasotako Joan Mari Lekuonaren hitz batzuen haritik, ondorio hauek ateratzakegu: lehenengoa, gizaki primitiboari espazio propio bat eraikitzea zegokiola eta alde horretatik, testu hauek bitxiak dira. Bigarrenkoa, poesia ez tradizionalak helburu literarioa duela, tradizionalak aldiz, literaturatik badu zerbait, baina baita erri-

totik, magiatik, antropologiatik, helburu didaktikotik...

■ **Eguzkiaren ideia aztertu duzu hiru poemagileetan, zergatik?**

Eguzkia elementu mitiko garrantzitsua da, estetika mota bat islatzen du, esanahi anitza du eta primitibismoari oso lotua dago. Eguzkiak hondartzara joateko balio du. Baina gizaki primitibotentzat eguzkiak esanahi berezia zuen.

■ **Artze, Gandiaga eta Leteren arteko ezberdintasunak...**

Sinbologiaren haritik dago aldea bate-tik bestera. Artzeren lanak badirudi ez duela ezer pisatzen: airea eta haria erabiltzen baititu. Gandiagak, Oteizaren harriaren mundu gogorretik, hutsa eta ezarenetik mina eta hiltoria islatzen ditu. Gainera Bitorianok bere burua lurrarekin bataiatzen du. Leteri dagokionez, gariarekin lotzen dut berpizkundearen sinbolo gisa, eta suarekin grina adierazten duelako ●

9.800 pta.n
Esaidazu, bi betaurrekoetatik
zein da graduatuta dagoena?

ERRAZA DIRUDI, EZTA? BADA, BIAK DAUDE GRADUATUTA!
Orain, MULTIOPTICA Sen azken modako
GRADUATUTAKO KRISTALDUN EGUZKITAKO BETAURREKOAK
aukera ditzakezu **9.800 pta.tik hasita.**
BETAURREKOEN ARMAZOIA BARNE.

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS

EGUZKI BETAURREKOETAN 1ak

Hernani, 4 - **DONOSTIA**

EROSKETAK MULTIOPTICASEN EGINDA, TRAVEL CLUB PROGRAMAKO PUNTUAK LORTUKO DITUZU

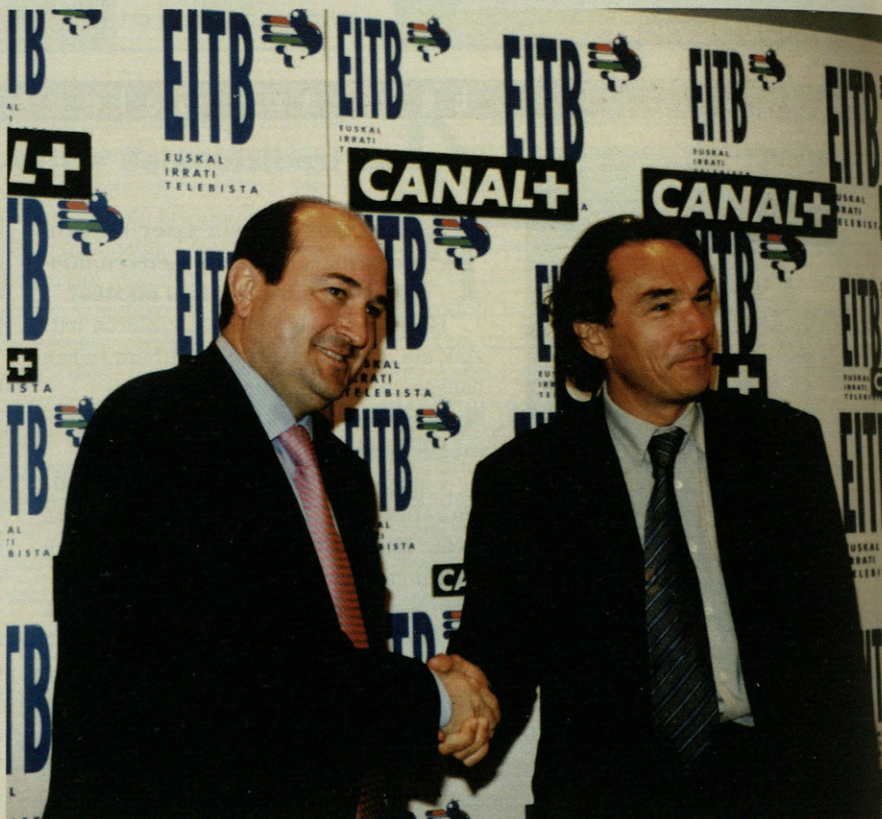

Kalitatea helburu duen akordioa lotu dute ETBk eta Canal +ek. Euskal Herria eta euskararen irudi positiboa emateaz gain, ikus-entzunezko enpresek ere errazagoa izango dute beren lanak saltzeko. Guggenheim eta Bilbo hiriari buruzko dokumentala izango da lehena.

MADRILEN BEHAR GENUEN LAGUNA

Datorkigun kate uholdea gainean dugula, habia babestu behar du txoriak. Irlatxo batean isolatua geratzeko arriskua du gainera, ETB bezalako kate txiki batek. Are gehiago kontuan izanik irlatxo horren heren batean biztanleak euskaraz mintzo direla. Horren kariaz, oso positibotzat jo behar da Canal Plusekin berriki sinatu duen ituna bi telebisten arteko harreman eta loturak estutzeko. Edurne Ormazabal izan da zubilana eginez bi kateen arteko elkarlan hau ahalbidetu duena. Euskadi Gazteako koordinatzailea izateaz gain, aurkezle lanak ere egiten ditu Donostiako Nazioarteko Zinemaldian, zeinak Canal Plus babesle nagusi duen. Maizago kolaboratzeko eskatu zioten Edurneri Canal Plusen. Beronek, baietz erantzun zien, baina ez zuela EITBn dituen ardurak utzi nahi. Mahai batean lasai eseri, eta zerbait adostu zuten: igandero "Zine keinuak" autore zinemari buruzko saioa ETB-1en, Edurne Ormazabalek aurkeztua. Asteartetan berriaz, Canal Plusen ematen da saio hori "Miradas de cine" izenpean. Pizgarri honen ondoren egosi da oraingo akordio hau. Halaxe, bi kateei interesatzen zaizkien ikus-entzunezko ekoizpenak ahal den ongien erabilita, barne ekoizpenak eta bertako industria bultzatzeko asmoa dute, hartara, gure ikus-entzunezko enpresek aukera zabalagoa ukan dezaten.

GUGGENHEIM LEHENA. Gisa honetan, bi telebistok lan berritzaile eta kalitatezkoak bultzatuko dituzte, beti ere euskal gizartearen irudi ona erabiliz. Aldi berean, lan hauen hedapena bertan zein nazioarte mailan bermatuko da. Horren lehen emaitza, Bilbo hiriaren 700. urteurrenaren harira, Guggenheimek hirian izan duen eragina aztertzeako dokumentala izango da. Halaber, euskararen normalizazioaren alde egiteko, gizartean sona duten lanak euskaraz zabal daitezen aha-

■ Andoni Ortuzar eta J.M. Lorenzo, EITB eta Canal Pluseko zuzendariak.

leginduko dira. Era berean, profesionalak trukatzeko aukera egongo da, prestakuntzan, aholkularitzan, arte eremuan, eta abar.

Goian aipatu ekimenak honako puntu hauetan zehaztu dira: urtero, Canal Plusek eta Euskal Telebistak elkarrekin euskal enpresa independenteek eginiko hiru zine lanen antena eskubideak erosiko dituzte. Orobat, urtero gutxienez egingo diren bi lan elkarrekin ekoiztuko dituzte, fikzioa, dokumentala, erreportajeak, eta abar. Koprodukzio hauen telebista eskubide eta eskubide komertzialen banaketa kasuan-kasuan zehaztuko dira. Dena den, lan hauen telebista estreinaldia ordena honetan emango da: lehen emanaldia, Canal Plusek kodifikatuan, bigarrena,

ETBk euskaraz, hirugarrena, Canal Plusek irekian, eta laugarrena, ETBk gaztelaniaz. Bestalde, ETBk hemen egindako zine lan eta nazioarteko filmak errazago eros ahal izateko, Canal Plusen programazioaren kalterako ez denean behintzat, euskarazko estreinaldiak aldi ordainduaren azken bi hilabeteetan eman ahal izango dira.

Hitzarmenean ageri diren konpromisoak zaintzeko Jarraipen Batzordea sortuko da, zeinak bi ordezkari osatuko duten. Ereku berriak proposatzea ere haien esku izango da. Lau urteko balioa izango du hitzarmenak (2000tik 2003ra). Ondoren, urtero berrituko da, bietako batek uko egiten ez badu, bederen ●

◆ BEÑAT DOXANDABARATZ

Ez zuten Casting-erako halako jende-olderik espero; 3.500etik gora partehartzaile beren burua, gehienbat aktore, eta gutxiago, aurkezle izateko. Lehen galbahearen ondoren, 500 bat geratuko dira. Horien artean beste hautaketa bat egingo da bideo artxibo bat osatzeko.

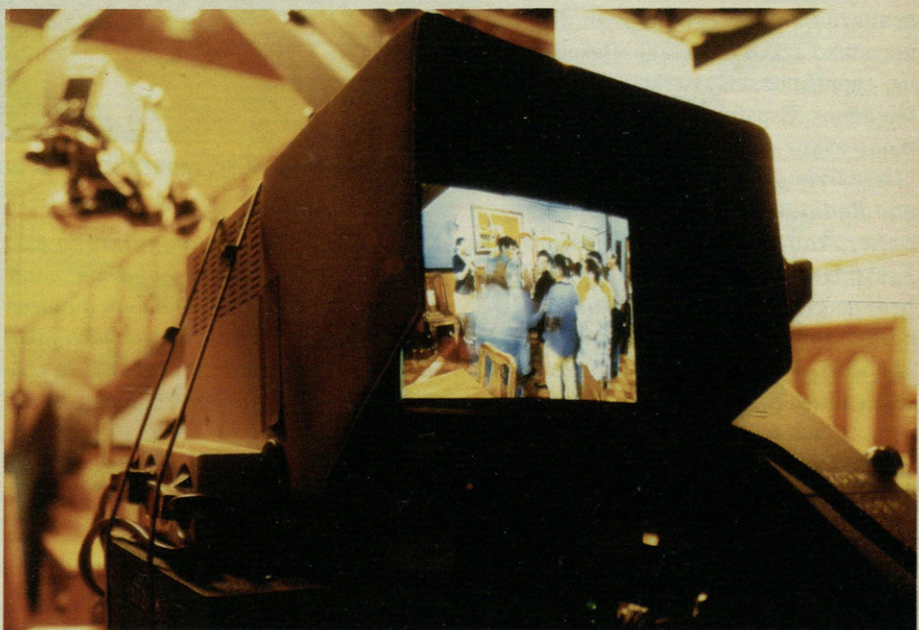
“FULL MONTY” EGITEKO PREST?

Urduritasuna nabari da airean. Miramongo kafe makinak etengabe martxan eta komunitako papera agortuta. Badira jakinmin hutsez gerturatzen direnak, baita erabat konbentzituta daudenak ere. Aktore izan nahi duen hegazkin pilotoak, albaitariak, kantariak... Normal jantzita edo dotore doazenak, ezkontza batera joango balira bezala. Itxurak itxura, partehartzaile gehienak kezka aurpegia dutela ateratzen dira casting-etik. Bat baino gehiago ere negarrez ikusi dugu. Lezoko Nuria itxaropen handirik gabe irten da. Josu mutrikuarra, “Goizeko izarra” taldeko kidea, ohituagoa dago Goenkalen aritua da-eta. Kristina, 17 urteko neska liraina, Irundik etorria da, “aktorea izan nahiko nuke, nahiko gustura aritu naiz kamera aurrean”. Harrera ona izan du ETBk egin deialdiak. Hainbeste jende aurkeztu da, non Miramongo eraikinak txiki geratu diren. Ondorioz, Iurretan ere frogak apailatu behar izan dituzte. Audioak ziztu bizian doaz, batez beste 200 hautagai egunero. Hamar lagunetik lauk euskaraz egiten du proba, gehienak antzerki eskoletatik etorriak, aurkezle gaiak berriz, gutxi daude. Badira edozer egiteko prest leudekeenak ere. Nafarroatik jende anitz etorri da. Iparraldetik berriz, oso gutxi.

Frogan ezer gutxirako balio du curriculumak kamera aurrean irudi kaskarra ematen bada. Bat-batekotasuna eta hautagaia eta kameraren artean dagoen kimika hobesten da. “Baina noski, nerbioekin pertsonak ez du bere kapazitatearen laurdena ere ematen” diosku castinga egiten diharduen Jose Mari Otermin ETBko programetako buruak. 10:00etatik 20:00ak arte. “Irakurketan berehala

igartzen zaie urduri dauden ala ez, listua loditu egiten baita. Pertsona bakoitza misterio bat da, horregatik izaten ari da hain lan polita. Gazte aktore harrobi ona dator, gainera”. Galbahearen ondotik, 500 lagun geratuko dira maiatzaren 8an bigarren frogaldiari heltzeko. Orduan kamerarekin hogeitaz minutuz grabatu eta bideo artxiboa taxutuko dute ●

◆ BEÑAT DOXANDABARATZ

■ Aktore eta aurkezleen profilak errazago eskuratzearren egin da castinga.

T x o r i B a t e k E s a n D i g u

■ K2000 CANNESEKO TELEBISTA AZOKAN

Telebista ekoizleen hitzordu garrantzitsuen izaten da Canneseko. Galdakaoko ekoiztetxeak bi dokumental eraman ditu saltzeko: “Munduzatiak” eta “Bolivia, kontinente baten bihotza”. Lehena, 13 ataleko ekoizpena da, tokian tokiko musika duela. Boli-
viakoan herrialde honen parke naturalak 4 ataletan erakusten dira ●

■ NOLAKO JANARIA HALAKO OSASUNA

Osasun arazoak konpontzeko aholkuak modan jarri dira telebistan. Medikuez gain, elikadura aditu, sasi-naturopata eta hitzontzien aholkuak ere itsu-itsuan sinesten ditu jendeak. Arriskutsuena Txumari Alfaro dugu, gure gernua goizero edatea osasungarria dela dio-eta; helduontzat esnea hartzea zeharo kaltegarria dela ere esan du ●

■ “TVRADICAM” TELEBISTA BIRTUALA SAREAN

Ez da informazioz jantzitako iritzia ematen, informazio alternatiboa baizik, ez da telezaborrik edo kirol gaindosirik. Astean bitan Gobernu Kanpoko Erakundeei bi kate uzten diete beren kez-
kak zabal ditzaten, hala nola; Amnistia Internacional eta Greenpeace. Bideoak ikusteko Real Player eskuratu behar da. www.tvradicam.com/ ●

SER eta guzti gaindituz, Gipuzkoan irrati entzunena dela berretsi du enpresa pribatu batek egin neurketak. Goizetan liderrak direla, arratsaldeko programazioa indartzea dute helburu.

GIPUTZ UHINETAN ERREGE

Hilaren hasieran EGMk egin neurketak 80.000 entzule eman dizkio Herri Irratiari. Alegia, SER irratia gainetik eta Euskadi Irratiak baino 7.000 entzule inguru gehiago (euskararen presentzia Herri Irratian, %30-35en bueltan dabil). Joan den abenduan ere EGM eta CIESe entzule kopuru handiena izatetik oso gertu jarri zuten Herri Irratia. Orain, EGMren arabera, %20ko igoera izan du abenduko azken datuekiko. Bestalde, enpresa honen azterketan ikusten denez, Espainian SER besteek baino askoz entzule gehiago ditu. "Deigarria da COPE, Onda Cero edo Radio Nacionalek izan duten beherakada" azaltzen digu Karmele Eraso Herri Irratiko gerenteak. EGMk bere neurketak hiru hilabeteko etxetik egiten ditu inkesta baten bidez. CIESekoa aldiz, etxe ezberdinetan jartzen diren neurgailuen bidez egiten da. Erasok dios-

■ Abendutik hona % 20ko igoera izan du irratiak.

kunez, "halako datuak gutxiago edo gehiago sinesten dituzu, nahiz eta manipulatu ote dauden susmoa ere aipatzen den. Beraz, xehe-mehe non gauden jakin nahi genuen". Halaxe, bi etxe hauen entzule azterketaz aparte, enpresa pribatu

batekin galdeketa bat egin eta emaitza horiek berretsi ez ezik, audientzia hobea ere eman die.

Aurrekontua osatzeko diru iturri bakarra publizitatea izanik, halako gorakada batekin aise igartzen da iragarleek datu hauei kasu egiten dietela. "Garbi dago bi gauza zeharo ezberdinak garela. SERek Madriletik egiten du ia gehiena eta gure bereizgarria berriz, gertuko irratiak eta freskoa izatea da". 7:00etatik 16:00ak arte lehenengoak dira Gipuzkoan. Hain zuzen, Mariano Ferreren "El kiosko de la Rosi", "Musutruk" goizeko magazina, informatibokak eta kirolak dira Herri Irratiko indarguneak. Arratsaldean zehar, jakina denez, nabarmen jaisten da irrati entzuleria. "Gure erronka beraz, arratsaldeko programazioa hobetzea izango da, beti ere goizekoari eutsiz" ●

◆ BEÑAT DOXANDABARATZ

Aurpegia

Goretti Rodriguez

"Nahaste borrate" musika saioa egiten du Durango irratian

"Nire aurrean kamera bat ipiniz gero, jendea algaraka hasiko zen"

Bekadun gisa egon ondoren, egun, zortzi orduz dihardu durangarrak irratian. Magazina elebiduna goizetan, eta "Nahaste borrate" 15:00etatik 18:00ak arte, non musika anitza sartzen duen, flamenkoa, trikitixa, hip hop, eta abar, disko berri eta taldeen inguruko informazioa emanez. Hitz jario errazekoa da Goretti "are gehiago zuzenean berba eginda. Naturalta-

sunak ikasi ahal da, baina berezko arintasuna baduzu, hobe. Hori bai, keinu mordoak egiten dut, kamera bat ipiniko balute nire aurrean jendea algaraka hasiko zen, hainbeste keinu arraro ikusita". Lehen eguna "Nahaste borrate"n gogoan du, "desastre hutsa izan zen. Musika ordenadore bidez aukeratzen da, ba, nik musika iragarri eta publizitatea sartzen zen. Entzuleek barre egingo zuten, nik oster..." ●

Bagak

■ PRESOEI HITZA RADIO FRANCE PAYS BASQUEN

Espetxean dauden lekukotasunak emankizun baten bidez bilduko ditu Radio Francek. Irrati publikoaren sorkuntza tailerraren xedea askatasunik gabe bizi diren preso mota guztiei parada ematea da, beren kezak lainoki adieraz ditzaten (frantsesez behar du izan). Testu guztiak biltzen dituen liburu bat ere plazaratzeko asmoa dute azaro aldeira. Nahiz emankizun eguna finkatu gabe izan, gutunak jasotzeko epea apirilaren 31 arte dago irekita. Testuak igortzeko helbidea: "Paroles de détenus", Atelier Midi-Aquitaine Tour 2000, 1 Terrasse du Front du Médoc 33000 Bordele ●

SANTURTZI
maiatzaren
19a arte
Amodiozko
e-mail
lehiaketa
E-mailen

luzera 500 hitzekoa izango da gehienera, eta honez gain, nahi adina apaingarri, kolore nahiz marrazki erabil daitezke. Lanak, izengoitepean honako helbidera bidali:
santurtzikoæk@latinmail.
Benetako izena eta beste datuak aldiz, beste honetara:
amodioatu@latinmail.com

GEXTO apirilaren
24tik 30a bitarte

Zinema
Haur zinema jardunaldien barruan, Disneyren azkenaldiko bi film emango dituzte: "Mulan" eta "Tarzan" (apirilak 27 eta 30).
Gexko Antzokia
Saiokak 12:00etan,
17:00etan eta
19:00etan

TOLOSA maiatzaren 2tik
ekainaren 27ra

Ikastaroa
Ardo dastaketa ikastaroa emango du Roberto Ruiz enologoak. Prezioa: 5.000 pezeta (200 libera inguru)
Kultur Etxea

IRUN apirilaren 30a arte
Margo erakusketa

Julian Ugarteren atzerabegirako marrazkiak. Dimentsio ludikoa eta konstruktiboa oinarri dituela, pintore zarauztarrak lan eta arte adierazpide ezberdinak uztartu ditu. Espresionismo abstraktoa bere gordintasunean.
Amaia Kultur zentroa

KANBO apirilaren
20tik 22ra

Gazte topagunea'00
Jarraik eta Gazterik-ek aurten Kanbon ospatuko dute urteroko topagunea. Ekitaldi andana izango da, baita Euskal Herri osoko gazte erakunde berriaren aurkezpen ekitaldia ere (hilaren 22an 20:00etan).

BILBO maiatzaren 1a
arte

Argazki erakusketa
Argizaiola lehiaketako lan saritua eta hiru akzesitak ikusteko parada, baita hautatuak izan diren lanak ere.
Taberna de los mundos

GASTEIZ maiatzaren 12a
baino lehen

Ikus-entzunezko jaialdia
Gasteizko Montehermoso kulturunean ekainaren 23tik uztailaren 1era. Bi lehia erabaki dira. Alde batetik, experimentazio bideoa eta bestetik, fikziozko bideoa. Lanak VHS euskarrian aurkeztu beharko dira.
Argibideak: 945 161830 telefonoan.

ORDIZIA apirilaren 28a arte
Margo erakusketa

Iñaki Ruiz de Eguinoren margoak. James Joyceren "Ulises"eko esaldi bat bere eginez: "Ez al da egia itsasoak ilea urdintzen hasitako ama-baten antza duela?"
Barrena kultur etxea
(Irudian: "Ilunabarra Donostiako Paseo Berrian")

OÑATI maiatzaren
19a arte

Literatura saria
Oñati Hiria literatura sarietara ipuinak, olerki eta bertso paperak bidali daitezke. Lanak Oñatiko Udaleko euskara edo kultura zerbitzura bidali behar dira.

BAIGORRI apirilak 30
Nafarroaren Eguna

Jende anitzen irudiko, urteko bestarik onena. Giro alai, kalaka, musika, dantza, janari goxoa, pattarra, arno, sagarno eta... Ricard nonahi. Basaizea elkarrekin antolatuturik.
Egun guztian

Agendarako deialdiak hogei egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

gizarte-ekintza
obra social

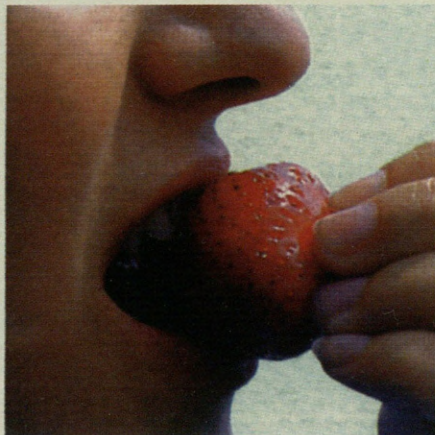

Marrubiak sartu dira dagoeneko gure sukaldeetan. Itxura ederra izan arren ordea, Espainia-ko hegoaldetik ekarri ohi diren marrubi handiek ez dute basati txikiek adina zapore.

TXERRIAK ERE UKO

Ardo-botilak eta itxurako esnegain espraiak astintzen hasi dira sukaldeetan urrutiko lurraldeetatik etorritako marrubien dantzan. Marrubia, arrega, mailubia edo mailukia larru azala garbitu eta leuntzeko erabiltzen zuten erromatarrek. Erdi Aroan baratzetan lantzen zen eta berpizkunde garaian marrubitoak jateko izugarrizko moda zabaldu omen zen. Honetan ere sexuak ederki asko mugatuz, emakumeek esnegainaz eta gizonezkoek ardoz lagundurik.

1713. urtean Frézier izeneko marinel frantzes batek basatien aldean marrubi izugarri handiak ematen zituen bost landare ekarri zituen Chiletik. Bost landare

hauek eta europarren arteko nahasketen ondorioz sortutakoak dira egun ezagu-

tzen ditugun barietate guztiak. Barietate hauen artean negu amaieran eta udaberri hasieran azoka guztietara zabaltzen diren marrubi erraldoiak dira ezagunenak. Andaluzian ekoizten dira, batik bat, marrubi puska hauek. Eguraldi bikainak direla-eta inon baino azkarrago hazten direnez, dirutza ederra egiten dute hango nekazariak. Hazi bai baina bai makal-arrarioak! Eta espraietako ustezko gainarekin zerriak bai jan, baina txerria ere ukatuko litzateke... Azala leuntzeko bezala, aho-sabaierako alde ederrekoak baso ertzeetan laster hazi bakarrik ez, helduko diren txikitxoak... ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@redestb.es

O S A S U N A

Ameriketan egindako ikerketa batek frogatzen du telebistaren aurrean igarotako orduak murriztean, haurrak argaldu egiten direla, denbora hori beste zerbaitetan ematen baitute.

TELEBISTA IKUSTEAK GIZENDU

Zortzi eta bederatzi urteko neska-mutikoekin egindako ikerketa batek frogatzen du telebista egunean zehar hainbat orduetan ikusteak gizendu egiten dituela umeak, eta telebista aurrean ematen dituzten orduak gutxitze hutsarekin urtean kilo bat galdu daitekeela gutxi gorabehera.

Kaliforniako Stanford Unibertsitate ospetsuko pediatrek egunero lau bat ordu telebistaren aurrean ematen zituzten 192 eskola-umeekin egin zuten ikerketa. Medikuek neska-mutikoak konbentzitu zituzten pantailaren aurrean ordubete edo bi ordu gutxiago egon zitezen, eta urtebete beranduago, emaitzek erakutsi zuten

beren telebista-aztura berberekin jarraitu zuten umeek baino kilo bat gutxiago gizendu zutela. Ikerketak ez zuen inolako kirol edo jan-neurririk proposatzen eta ikertzaileek uste dute telebistari zuzene-

ko eragina egotz dakiokela gantz-pilaketarekin. Txostenaren egileen arabera, telebistari "kendutako" orduak mugitzen, jolasten edo etxean nahiz kalean beste edozer gauza egiten igarotzen dituzte umeek, eta horrek beste umeek telebistaren aurrean egoteagatik gantzak pilatzen dituzten bitartean, ikerketako taldekoek gantz horiek erretzea dakar.

Ipar Amerikako neska-mutikoek lau ordu ematen dituzte, batez beste, telebistaren, bideo-jolasen eta bideoen aurrean egunero. Orduak gora egitearekin batera (Internetek batez besteko hori gehituko du), obesitate-tasak bikoiztu egin dira azken urteotan Estatu Batuetan ●

◆ JABIER AGIRRE

Hiru Iturrietako zohikaztegiaren bila

Zalantzarik gabe, Larrun mendia da Euskal Herriko gailurrik ezagunenetarikoa. Zilueta malkartsuak eta tontorretik goza daitekeen itsasoari irekitako paisaje zoragarriak asteburu oro mendizale eta turista ugari erakartzen dute.

Erakargarritasun honen eta Sara aldetik gailurreraino igotzen den krema-lerrea trena txikiaren eraginez, egun Larrungo gailurra erabat desitxuratua agertzen zaigu. Bertan dauden antenak, bentek, ostaturek, jatetxeek... tritura sorrarazten dute goraino iristen diren naturazaleengan.

Hala ere, gizarteraturiko natura honetan, batez ere igoera arruntetatik at gelditzen diren aldeetan, oraindik balio natural eta ekologiko handiko inguruneak aurki daitezke. Horien artean aipamen berezia merezi du Hiru Iturrietako zohikaztegiak. Glaziazio garaietako erlikiatzat onar daitekeen mendiko hezegune txiki eta hauskor hau bizitzak baldintza gogorretan aurrera egiteko duen ahalmen ikaragarriaren adierazle garbia dugu.

IBILBIDE HONETAN Hiru Iturrietako leporaino hurbilduko gara eta bere sekretuak hobeto ezagutzen saiatuko gara.

■ Hiru Iturrietako zohikaztegia Larrun mendiaren igoeratik ikusita.

Hiru Iturrieta, Azkain herrian Urdazuri ibaiarekin bat egiten duen izen bereko errekaaren sorburua denez, bertara joateko Azkaineko hareharrizko harrobietatik Larrunera igotzen den bidea aukeratu dugu. Abialekura iristeko, Azkainen Sararako bidea hartu eta eliza igaro bezain pronto, eskuinetik harrobietaraino iristen den errepidea jarraituko dugu, harrobiak baino lehenago dagoen apartakuraino. Bertan autoa utzi eta aldapa gogorrei aurre egiteko prestatuko gara.

Larrunera igotzeko ibilbiderik erabilienetarikoa denez, bidea oso markatuta dago. Otadi eta zuhaitz landaketa berriez inguratua, bideak gora egiten du etengabe. Altuera pixka bat hartzen duzuenan, gelditu eta atzera begiratzeak merezi du, begien aurrean irekitzen den paisajea

zoragarria baita. Gure oinetan Azkain herri dotorea eta zeruertzean Lapurdi eta Landetako kostaldea eta itsasoa.

Bidea jarraituz, Hiru Iturrietako erreka bere ibilbidean gainditzen duen ur jauzia aurkituko dugu. Euri askoko garaietan ikus-

■ Txixiburduntzia adaskan.

kizun paregabea, ura ehunka metroetatik erortzen baita. Hemendik aurrera, bidean aurkitzen dituzuen harrietan edo ondoko harkaitzetan erreparatzen baduzue Larrunen nagusi diren bi harri motetatik bat, "pudding" a, ongi ezagutzeko aukera izango duzue. "Pudding" a ibaietan dauden biribiltasun handiko harkoskorrez osatutako harri konglomeratua da. Dirudienez, bere jatorria duela 230 milioi urte inguru eskualde honetan zeuden harkoskor-hondartzen kontsolidazioan dago. Beranduago, Pirinioak altxatu zituen orogenia piriniarrak, harri hauek egun ikusten ditugun altuerara eramane zituen.

Hiru Iturrietako erreka bistatik galdu gabe, bidean gora jarraitu behar duzue. Pago, izei eta pinuez osatutako baso batean sartu baino pixka bat lehenago, bidea errekatik aldentzen hasten da.

MIKEL ESTONBA

■ **Gizakiak aspalditik erabili dituen Larrungo maldetan aurki daiteke argazkikoa.**

Hala ere, zuek bidetik jarrai dezakezue, pixka bat aurrerago bide honek Pirinio osoa iparraldetik zeharkatzen duen GR10 ibilbide ospetsuarekin gurutzatu arte. Bidegurutze honetan ezkerretara jo, zati labur batez GR10a jarraituz. Bide honetatik berehala helduko zarete txango honen helburua den Hiru Iturrietako zohikaztegia.

Zohikaztegiak, harri iragazgaitzez osatutako mendi zokoguneetan garatzen direnez, urez asetako inguruneak dira. Ur

asetasun honen ondoriozko oxigeno urritasunak, mendi ingurune hauetan nagusi diren tenperatura baxuekin batera, bertan hildako animaliak eta landareak erabat usteldu gabe geratzea eragiten du, zohikatza izeneko lurzorua eratzen delarik. Zohikaztegiak zohikatzezko metaketak baino ez dira.

Zohikatza sortzen duen amaitu gabe-ko ustelketa hau hartzidura edo fermentazio izenez ezagutzen da eta berari esker, zohikaztegieta sartzen den guztia kon-

tserbatu egiten da, hala nola, lorausta aleak, gizakiak egindako tresnak, animalia eta landareen zatiak. Hau dela eta, zohikaztegiak beste garaietako klima, fauna eta flora edo gizakiaren bilakaera aztertzeko alderdi paregabeak dira. Hain guztia dago zuen zain Larrungo Hiru Iturrietako lepoan. Aldapa leuneko ingurune honetan hainbat iturbururen presentziak eta mendiko klimak zohikaztegi eder eta zabal bat eratzea eragin zuten azken glaziazioan. Dena dela, argi eduki behar duzue egungo baldintza klimatikoek ez dutela zohikaztegi berriak eratzea ahalbidetzen. Horregatik, egun gure mendietan aurkitzen ditugunak erlikia naturalak dira eta zoritxarrez gizakiaren jarduerarekiko oso sentikorrak. Beraz, Hiru Iturrietara joatea erabakitzen baduzue, errespetu eta kontu handienaz jokatu behar duzue alderdi baliotsu honi inongo kalterik ez eragiteko.

Zohikaztegia arretaz begiratzen baduzue, nagusiki goroldioz estalita dagoela ikusiko duzue. Esfagnoak izenez ezagunak diren goroldio hauek berebiziko garrantzia dute zohikaztegiaren eraketan, izan ere, hauen behealdeak hil eta zohikatza bihurtzen diren bitartean, goialdeek hazten jarraitzen dute. Hala ere, zohikaztegieta nagusi diren bizi baldintza gogo-

■ Landare karniboroak

Herri mitologiaren eta azken hamarkada hauetan literatura, komiki eta alegiazko zinearen eraginez, landare karniboroak gizaki osoak irents ditzaketen landare erraldoi eta beldurgarri gisa identifikatu ohi baditugu ere, errealtatea oso bestelakoa da. Landare karniboroak, bizi diren inguruneetako elikagai mineralen urritasunari aurre egiteko animalia txikiak erakarri, harrapatu eta liseritzeko moldaera harrigarriak garatu dituzten eite txikiko landareak dira. Landare hauen biktimak tamaina txikiko animaliak dira beti, hala nola, intsektuen larbak, inurriak, euliak, erleak, matxinsaltoak...

Landare karniborismoaren prozesuak hiru fase dauzka: erakarpena, harrapaketa eta liseriketa. Erakarpeneren bidez, landareak animaliak hurbiltzea lortu behar du. Horretarako, batzuk usain atseginak jariatzen dituzte, beste batzuk nektar goxoak ekoizten dituzte eta beste batzuk kolore

deigarriak azaltzen dituzte. Harrapaketan, hurbildutako animaliak harrapatzea lortu behar du. Horretarako, batzuk harrapakinaren mugimenduarekin automatikoki itxi egiten diren malguki edo zurrupaketarako tranpak dituzte. Beste batzuk, berriz, tentakulu eranskorak dituzte eta azken batzuk kutxa edo inbutuak. Liseriketan, harrapatutako animaliak liseritu eta horrela, inguruan lortzen ez dituen elikagaiak eskuratuko ditu. Liseriketa landare karniboroen kanpoaldean gertatzen da. Euskal Herriko landare karniboroak bi familiatakoak dira: droserazeoak eta lentibuliazoeak.

Droserazeoak, -eguzki-ihintzak-, hostoen gainean gorri bizi koloreko filamentu eranskorak dituzten landareak dira. Lentibuliazoeak, berriz, bi motatakoak izan daitezke: errosetoiak eratzen dituzten hosto distiratsu, koipetsu eta eranskorak dituzten muki-belarrak eta uretako animaliak harrapatzeko zaku zurrupatzaileak azaltzen dituzten utrikulariak ●

MIKEL ESTONBA

■ Larrunen dauden bi harri motetako bat da "pudding" a.

rretan bizitzeko moldatu diren landareen artean karniboroak ditugu, zalantzarik gabe, interesgarrienak. Maiatza eta iraila bitartean, Hiru Iturrietan erraza da eguzki-ihintzak edo muki-belarra bezalako landare karniboroak ikustea. Garai honetan ere, erraza da espezie desberdinetako sorgin-orratzak eta txitxiburduntziak in-sektu txikien zelatan ikustea. Bestalde, aipatzekoa da Hiru Iturrieta bezalako zohikaztegiek mendiko anfibioentzat (igelak, apoak, uhandreak) duten garrantzia, anfibioen bizitzaren hasierako aldiak zapaburu forman uretan igarotzeko, ur geldoen beharra izatea eragiten baitu eta honetarako zohikaztegiak putzu eta aintzira txikiak oso egokiak dira.

Hiru Iturrietako zohikaztegiaren sekretuak ezagutzeko behar duzun denbora guztia hartzea gomendatzen dizuet, baina hori bai, bertako landare eta animaliei inongo kalterik egin gabe, gehienak espezie bakanak eta bereziak dira eta.

Jaitsierarako beste ibilbide bat proposatzen dizuet. Hiru Iturrietako zohikaztegia erreka bihurtzen den tokitik bidezidor bat abiatzen da Altxangako gandorra ekialdetik gainditzeko. Gandorra gainduta bidea beherantz abiatzen da. Otolurren artean irekitako bide hau etengabe jaisten da, Lapurdi eta Landetako kostaldearen ikuspegi zoragarriaz gozatzeko aukera ematen digun bitartean.

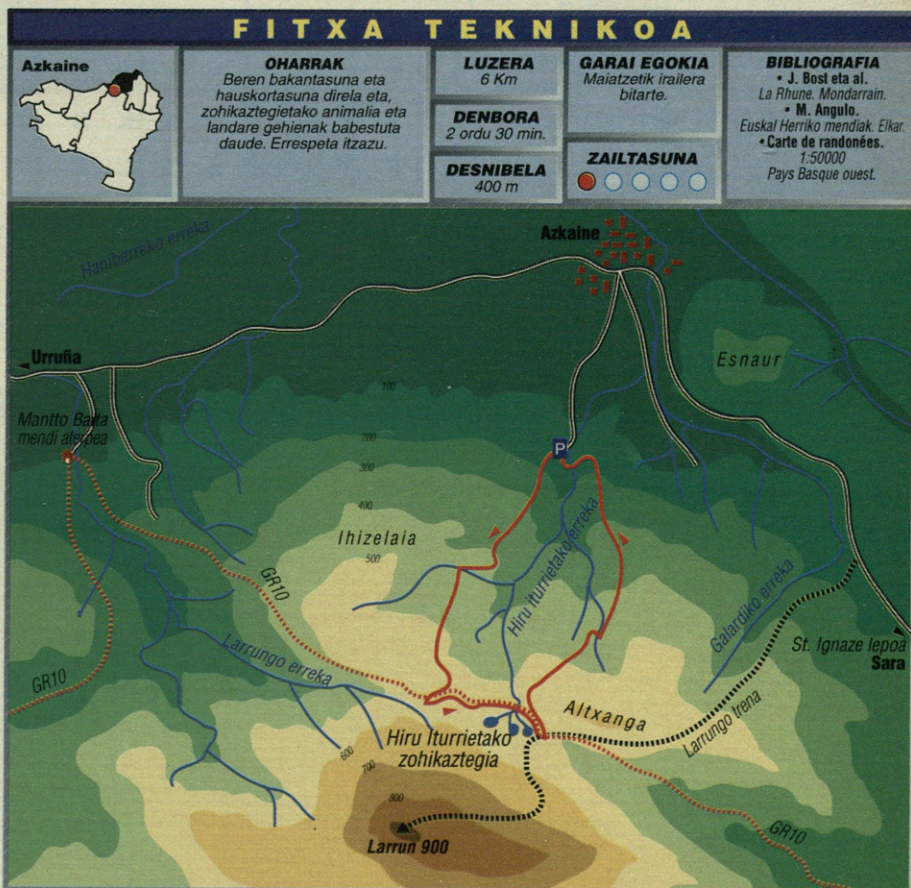
Jaitsieraren erdian gutxi gorabehera, bideak Altxangako iparraldean jaiotzen den Androlako erreka gurutzatzen du eta

jarraian beherantz abiatzen da berriro. Hemen-dik aurrera, azienden presio handiaren ondorioz agertzen diren larreak, poliki-poliki otalurrak ordezkatzan hasten dira, belar berde eta

MIKEL ESTONBA

■ Lapurdiko kostaldearen panoramika.

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN

GOITIK BEHERA

Letra Zopa

Aurreko asteko soluzioak

Hitz Gezidunak

	Abizena	▼		Iratzea	▼		Edo	▼		Pilota jauziak	▼		Pl., barazki mota
	Itsas arraina			Portu			Denboran jarraitu			Aitorpena egin			
	►			▼			▼			▼			▼
	Abaltzisketako auzoa	►											
	Une honetan												
Atari	▼		Koipea	► ▼					Infusio-mota	►			
Irten			Modua						Kitatzeke dagoena				
►			▼			Auzategiak	►		▼				
						Artsenikoa							
Altzari-mota	►				▼		Zeinek.	►					Arnas
Alaitasun- ez bete							Maiz						
►							▼		Urtearen erdian	►			Hidrogenoa
									Duda partikula				Suari dariona
Bokala	►		Neona	►		... egin, begiratu	►		▼		Ezetzta	►	
Urtegi nafarra			Ez eme			Bokal errep.					Zuloaren erdian		
►			▼		Gau egin	►			▼		Interjekzioa	►	
					Boroa						Iodoa		
Barazki-mota	►			▼				Izena	►		▼		

Pertsonaia: Politikari bizkaitarra (1892-1974)

Denborapasak: LUMA • Umorea: KIKE AMONARRIZ • Komikia: MARKO ARMSPACH

ERROBIKO PIRANJAK

ELIXABETE GARMENDIA

ARTEAREN ITZALEAN

Ospakizun handietarako gordetzen den Alkate Soinuak zabaldu zuen itxuraz zapatu arrunta zen hura. Txistulari eta atalabaleroaren atzetik Udalkideak gorporazioan. Bazirudien herria hutsik zegoela, haize nahasiak bazterrak zakar astintzen zituen bitartean. Udaletxetik eliza aurrean dagoen artera iritsi eta lau ertzetatik jendea biltzen hasi zen. Oroitzapen bat aspaldi batean arbola haren azpian batzarra egiten zutenei. Errituala beteta, Kultura Etxearen azpialdean dagoen ludotekara bildu ziren herritarrak.

ALEKA, berrehun eta berrogei biztanleko herri batean ez baitago jende uholderik. Berrogeita hamar lagun batzarturik. Adina, hasi laurogei urteren bueltatik eta hogeitaz aspikoenganaino. Soziologoren batek herriko lagina hartu nahi izan balu, ez zukeen aukera hoberik egingo: hemen amona bat, hor lanean lehen pausoak ematen ari den gaztetxea, han herritartu berri den gizon gaztea... Koadroari kolorea emateko herriko txikiak izan behar duen urte erdiko neskatoaren negar hotsak. Gizonezkoak ugarixeago emakumezkoak baino, alde handirik gabe ordea.

Hirigintza, kultura, nekazaritza, zerbitzuak, azpiegiturak, garapena, diru kontuak... Batzorde bakoitzeko arduradunek urtebeteko gestioaren berri eman zuten banan bana. Ordubetea egin zegoen errepasoa, denak ongi ulertzeko moduan. Eguerdi aldera etena hamaiketakorako. Patata tortila, lukainka eta kroketa alerik ez zen geratu. Ardoa eta txakolinak askatu zituzten mingainak. Tertulia giroa moztu egin behar batzarraren bigarren parteari ekiteko. Herritarren txanda zen, galderak, kezak, iritziak eta iradokizunak luzatzeko garaia.

Minuturen bat norbaitek hitza eskatu arte. Bilerako zaharrentxoenetakoa izanik, izotza haustera ausartuko zela gizona. Hitza hartu eta proposamena bota: herria zabaltzeko aurrikusten diren obretan, zeharbidea egiten denerako, halako harizti salbatu behar litzatekeela. Hortik aurrera, emaku-

mezkoa oraingoan iradokitzailea, herriko beste terreno hura alfer alferrik eduki gabe, komeniko litzatekeela arbola batzuk landatu itzala egiteko, aulki batzuk jarri eta ingurua erabiltzeko moduan prestatzea. Artzaiek gaztandegiaren alde egin zuen. Gaztandegia ardi esnetarako bakarrik ala behi esneak ere ez ote du irtenbide hori behar? Behientzako negurako ikulu kolektiboa propositu zuen beste batek, "bestela behirik gabe geldituko gara laster". Herri bidean erabilera arautzeko ordenantza baten beharra. Partzoneria Arabarekiko lotura modura. Aizkorriko Parke Naturalak ze sarbide izango ote dituen.

MENDI eta larreetatik, flora eta faunatik, kulturara. Herriko artistak, musikoa eta pintorea bera, Goyak eta Iparragirrek herri honekin izan duten lotura behar bezala aldarrikatzekotan, gai horien azterketan sakondu beharra planteatzen du. Badagoela tesi baterako gaia: Goyaren zakur buru baten pinturan, izpiekin begiratu eta lehenago egindako irudi bat azaltzen omen da, baserri etxe batena hain zuzen ere. Arbasoen jaiotetxea ote? Goya hemen ibilia ote zen? Kultura kontutan sartuta, kezka eta dei bat: ehuneko ia ehun euskalduna izan den herri honetan, hizkuntza honen erabilera zabartzen ari ote den. Eta horrela, ezarian ezarian, atera ziren hizpideak, jario apal eta ordenatua, naturalidade osoz.

Ikusitakotik pare bat ondorio bai: bata, demokraziaren defizitak izan ditzakeela neurri zuzentzaileak, herritarra lau urtetik behingo botante huts izatetik aterako dutenak. Bestea, elkarriketa praktikan jar daitezkeela herri mailan, bakoitzak dakien eta interesatzen zaion hartaz iritziak eman eta proposamenak luzatzen dituela.

Zerainen gertatu da hemen kontatua, apirilaren bigarren zapatuan. Norbaitek ezer gehiago jakin nahiko balu, badaki nora jo: *irautetik bizitzerako* pausoa eman eta herrigintzan urrats berriak asmatzen ari den txoko horretara ●

"Goyaren zakur buru baten pinturan, izpiekin begiratu eta lehenago egindako irudi bat azaltzen omen da, baserri etxe batena hain zuzen ere. Arbasoen jaiotetxea ote? Goya hemen ibilia ote zen? Kultura kontutan sartuta, kezka eta dei bat: ehuneko ia ehun euskalduna izan den herri honetan, hizkuntza honen erabilera zabartzen ari ote den"

BBK KOTXE KREDITUA

Gidatu nahi duzuna.

Milioi bakoitzagatik,
13.386 pta.ko hileroko
kuotatik hasita.

(%6,50eko interes nominala eta %7,28 UTB)

Eta 2000ko maiatzaren 31 baino lehen autoa erostea pentsatzen ari bazara, **BBK Kotxe Kredituarekin** baldintza bereziak eduki ditzakezu:

■ %6,50eko interes-tasa nominala*. ■ Milioi bakoitzagatik, 13.386 pta.ko hileroko kuotatik hasita.

Erdu BBK-ko edozein bulegotara. Eta ziztu bizian sartuko zaizu auto berria estreinatzeko gogoia.

(*) 30 urtetik beherakoentzat, %6,70 UTB, irekiera-komisio barik eta 8 urtera. Eta 30 urtetik gorakoentzat, %7,28 UTB, %2ko irekiera-komisioa eta 8 urtera.

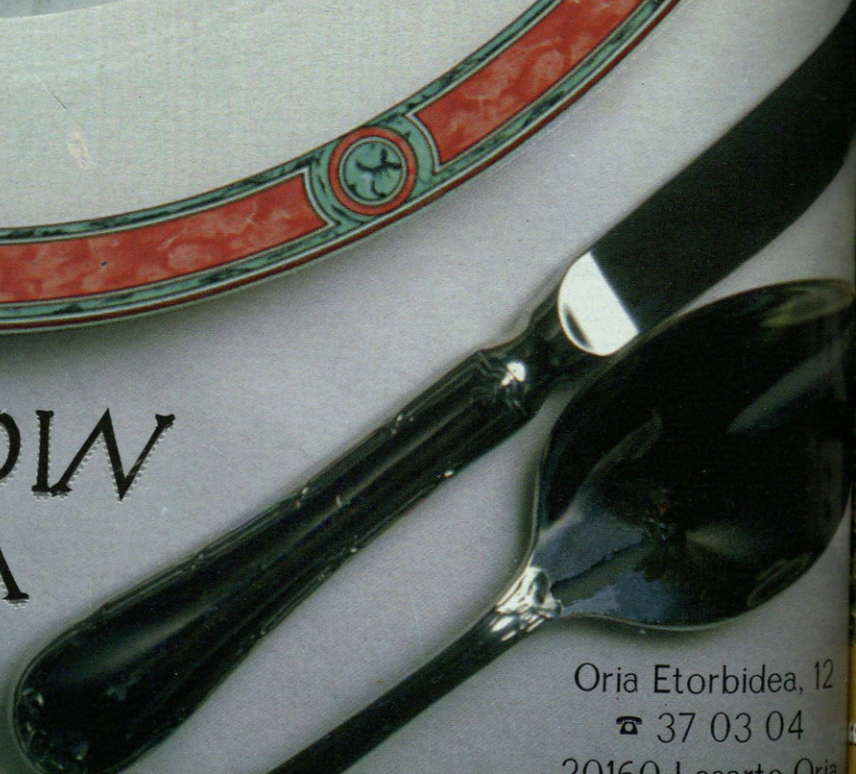

BBK
Bilbao Bizkaia Kutxa

www.bbk.es

TXITXARDIN BELTXA

Oria Etorbidea, 12

☎ 37 03 04

20160 Lezorte Oria